

YENİ ÇAĞ

- **xx:** Bayrağımız, Marks'ın, Engels'in, Lenin'in yüce öğretisidir
- **R. Arismendi:** Marks'ın felsefesini yorumlamalar üstüne
- **İ. Bilen:** Barışa giden yol savaş karşıtı güçlerin birliğinden geçer
- **xx:** Günümüz sınıf savaşımında Lenin'in hegemonya konsepti
- **B. Furch:** Reel sosyalizm ve işçi hareketi
- **J. Barrios:** Savaşkanlığı yükseltme ve politik girişimcilik
- **xx:** Baskı ve kovuşturmalara karşı
- **K. Manguşev:** Petrol piyasası: Durum ve uzun erimli etmenler
- **xx:** Kendi başına yaşamının başlangıcı

Özel sayfalar

- **xx:** TKP Merkez Komitesinin açıklaması
- **xx:** TKP Merkez Komitesinin Uruguay Komünist Partisi MK Birinci Sekreteri Rodney Arismendi yoldaşa mesajı
- **xx:** TKP Merkez Komitesinin FIDEF Genel Kuruluna mesaj

4

Nisan
1983

BARIŞ VE SOSYALİZM SORUNLARI

Bayrağımız, Marks'ın, Engels'in, Lenin'in yüce öğretisidir

Karl Marks'ın 165. doğum ve 100. ölüm yıldönümlerinin kutlandığı bu günlerde «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisi, bilimsel dünya görüşünün yaratıcısının ilkesel kalıtlarının komünist hareket ve işçi sınıfının savaş için güncelliği üstüne yazışma yoluyla bir «yuvarlak masa» toplantısı düzenledi. Aşağıda, redaksiyona gelen materyalleri yayınlıyoruz.

GÜÇLÜDÜR, ÇÜNKÜ DOĞRUDUR

Stoyan Mihaylov

Bulgaristan Komünist Partisi MK-Sekreteri

Marks öncesi sosyalizmin ⁽¹⁾ gürültücü, çok renkli, çığırtañan biçimlerine ölümcül bir darbe indiren 1848 Devriminden buyana artık 135 yıl geçmesine karşın, Karl Marks'ın temellerini attığı toplumsal gelişme teorisi, komünist ve işçi hareketinin ideolojik temelini oluşturuyor. Bu, reel sosyalizm ülkelerinde emekçilerin köklü dönüşümler ve tarihsel kazanımlarının bilimsel temeli niteliğinde ortaya çıkıyor. Onun bu rolü, V. İ. Lenin'in 1913 yılında söylediği geleceği öngören sözlerinin açıkça kanıtlanmasına olanak sağlıyor: Önümüzdeki tarihsel aşama Marks öğretisine, işçi ve komünist hareketi tarihinin ona getirdiğine oranla çok daha büyük bir başarı kazandıracaktır; bu öğreti güçlüdür, çünkü doğrudur. ⁽²⁾

Marksizm-Leninizmin yaşamsal gücü onun bilimsel, sınıfsal temelinde, proleter özündedir. Yaşamın gelişmesi sürecinde yaratıcı bir biçimde sürekli zenginleşme, yığınların tarihsel deneyimini toplama yeteneği, onun

⁽¹⁾ Bak: V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 23, s. 2 (Rusça).

⁽²⁾ V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 23, s. 1-4, 43.

karakteristik çizgisidir. Marksist öğretisi tarihin her dönüşümünde, toplumların ilerlemesinde ve işçi sınıfının savaşlarında yetkinleşmiştir. Lenin, Marksizme çok büyük katkılarda bulunmuştur. Onun yönetiminde Marks'ın temellendirdiği yeni toplumun ilkeleri yaşamda gerçekleşmiştir. Marks, Engels ve Lenin'in öğretisi, çok kısa tarihsel bir süre içinde milyonlarca insanın bilincinde yer etmiştir, çünkü o, insanlığın gerçek deneyimlerine dayanıyor ve işçi sınıfının, tüm emekçilerin çıkarlarını yansıtıyor.

Lenin örneği tek anlamda şunu doğruluyor: Marks'ın teori ve metodolojisini ardıcıl ve ödünsüz sürdürmek, bunları tarihsel deneyim ve bu öğretinin kendi iç mantığı temelinde zenginleştirmek, Marksizmi yaratıcı kavramanın, uygulama ve geliştirmenin tek yolunu oluşturuyor. Bunu iyice vurgulamak gerekiyor, çünkü hatta kendilerinin işçi hareketine yakın olduğunu söyleyen çevreler arasında bile kimi zaman sözde Marksizmin «aşılması» onun «atlanıp geçilmesi» zamanının geldiği anlamında yorumlar yapılıyor. Benzeri görüşleri savunanlar «genç» Marks'ı, «olgun» Marks'ın, Marks'ı-Lenin'in karşısına koyuyorlar. Ancak dünya komünist hareketinin geçmişte ve günümüzdeki deneyimleri böylesi «üzerinden atlamaların» oportünizm, büyük yanlışlıklara ve ağır yenilgileri götürdüğünü gösteriyor.

Kardeş partilerin temsilcileri, Marksizm ile Leninizmin organik birliğini defalarca belirtmişlerdir. Sofya'da yapılan (1978) reel sosyalizmin sorunları ve rolü konulu uluslararası teorik konferansta T. Jivkov yoldaş, sözde Marks ve Marksizm adına, savaşın çıkarları için ... Lenin ve Leninizmden vazgeçmemizi öğütleyen insanlar bulunduğunu söyledi. Hayır, bölünmeyen bir bütünü bölmek olmaz. Olmaz, çünkü her iki devin başını çektiği işçi sınıfının savaşı tüm dünya için tektir. (3) Çağdaş uluslararası komünist ve işçi hareketinin diğer eylemcilerinin çoğunluğu da böylesi ilkesel bir tutuma sahiptir. A. Cunhal yoldaş şöyle diyor: «Gerçek şudur ki, kim Lenin'i reddediyorsa, o, böylece Marks'ı da reddetmektedir. Leninist olmayan bir kişi Marksist olamaz. Tıpkı Marksist olmayan bir kişinin Leninist de olamayacağı gibi» (4).

Bulgaristan Komünist Partisi, Avrupa'da ve dünyada ortaya çıkan ilk Marksist partilerden biridir. Dimirtir Blagoev ve Georgi Dimitrov komünistlerin, işçi sınıfının ideolojik eğitimine en çok dikkat çevrilmesini ilkesel olarak zorunlu görmüşlerdir. Emekçilerin ideolojik olgunluğuna gösterilen kaygı, partimizin eylemlerinin en önemli bir yönünü oluşturuyor. Bilimsel sosyalizm ve bilimsel komünizm fikirlerinin kavranması ve derinlemesine benimsenmesi, toplumumuzun yazgısını etkileyen büyük yenileştirici güce dönüşmüştür.

(3) Sosyalizm ve komünizm kuruculuğu ve dünyanın gelişmesi. Sofya 1979, s. 12-13.

(4) Sosyalizm ve komünizm kuruculuğu ve dünyanın gelişmesi. Sofya 1979, s. 226.

Sosyalist toplumların gelişme süreçlerinin bilimsel incelenmesi, bunların başarılı yönetilmesinde özel bir öneme sahiptir. Sosyalizmin nesnel yasallıklarından, sıkı iç mantık teorisinden uzaklaşmak, sosyal ve ekonomik alanlarda iflasa götürüyor. İşte bundan dolayı biz gözlerimizi Lenin'in deneyimine, yani yeni toplumun maddi-teknik temellerinin atılmasının, ekonomik ilişkilerin, politik sistemin, tinsel yaşamın ve insanlar arasında karşılıklı ilişkilerin yeni baştan kurulmasının temellerini ortaya koyan bilimsel komünizm teorisini kavramaya yaratıcı biçimde geliştirmeye ve bundan yararlanmaya çeviriyoruz. Sosyalist ülkeler komünistleri yeni toplum kuruculuğunu yalnız yönlendirmiyorlar, aynı zamanda onun sonuçlarını gözönünde bulunduruyorlar. Marks, Engels ve Lenin'in teorik dehası, ideolojik kalıtı burada bize büyük bir destek sağlıyor.

Marksizm-Leninizmin dünyanın değiştirilmesindeki rolü, günümüz koşullarında açıkça ortaya çıkmıştır. Bunlardan en önemlisi, Sovyetler Birliği başta olmak üzere sosyalist topluluğun pekişmesi ve sürekli ilerlemesidir. Uluslararası komünist ve işçi hareketinin devrimci eylemlerinin pratik sonucu olarak birçok tarihsel kazanım elde edilmiştir. Sosyalizm dünyası gelişmeye, genişlemeye devam ediyor. Bir dizi genç devletin toplumunu kapitalist olmayan gelişme yolundan ilerleyerek kurması olgusu bile bize bunu gösteriyor. Bunların önünde çok kısa bir zaman içinde sömürgecilik kalıntıları ile ekonomi ve kültürün çağdaş düzeyi arasındaki farkları ortadan kaldırma perspektifleri açıldı.

Marksizm-Leninizm fikirleri yaşıyor ve anti-sovyetizme, anti-komünizme karşı savaşta yeni yeni başarılar kazanıyor. Bu fikirler ilerici insanlığın yeni bir dünya savaşına yol verilmemesi, silahsızlanma ve barış için yürüttüğü dev savaşın bayrağıdır. Sosyalist topluluğun öteki kardeş partileri gibi, partimiz de burjuva ideolojisiyle sert çatışmada her cinsten ideolojik kışkırtmalara, «sol» ve sağ revizyonist sahtekarların Marksizme-Leninizme yönelik çıkışlarına karşı koyarken, ideolojik taarruzu da yoğunlaştırıyor. Partimiz, Marks'ın, Engels'in, Lenin'in yüce öğretisini yaratıcılıkla geliştiriyor ve yaşamda uyguluyor.

EKONOMİ TEORİSİ VE PARTİNİN ÇİZGİSİ

Otto Reinhold

*Alman Sosyalist Birlik Partisi MK üyesi,
ASBP MK'ne bağlı Sosyal Bilimler Akademisi rektörü*

K. Marks'ın, V. İ. Lenin tarafından geliştirilen teorisi ASBP'nin DAC'nde gelişmiş sosyalist toplumun kurulmasına yönelik ekonomik ve toplumsal politikasının teorik temelini oluşturuyor. Partimiz eylemlerinde

Marks, Engels ve Lenin tarafından temellendirilen sosyalizm kuruculuğunun genel yasallıklarını, işçi sınıfının yönetici rolünün zorunluluğundan, proletarya diktatörlüğüne, temel üretim araçları üzerinde toplumsal mülkiyetin kurulmasına, proletarya enternasyonalizmine ve yeni koşullarda sosyalist enternasyonalizmine kadar uzanan yasallıkları kılavuz edinmiştir. Bu bilimsel olguların yaşamsal gücü ve güncelliği belirgin ölçüde Marksist-Leninist partilerin bunları çağdaş gereksinimlere uygun yaratıcılıkla uyarlama yeteneğine bağlıdır.

Biz, SBKP'nin ve diğer sosyalist toplum ülkeleri kardeş partilerinin oluşturduğu gelişmiş sosyalizm konseptini, Marksist-Leninist teoriye yaratıcı yaklaşımın en önemli kazanımı olarak görüyoruz. Bu konsept, Marks ve Engels'in komünist toplumun olağanüstü dinamik bir süreç olarak gelişmesi üstüne çıkardığı önemli ve kilit sonuçlara dayanıyor. Bu gelişme yolunda sosyalizmin üstünlüğü ve onun itici güçleri, değerleri ve ilkeleri pratikte gerçekleşiyor. Burada Marks'ın şu görüşünün birincil bir önemi vardır: Yeni toplum gelişmesinde iki aşama geçecektir; sosyalist ve komünist, alt ve üst aşama.

Marks ve Engels sosyalist aşamanın ne kadar uzun süreceği üstüne hiç bir fikir ileri sürememişlerdir. Ama onlar, bu aşamada çözümlenmesi gereken temel sorunları saptamışlardır. Marks ve Engels'e göre, üretim güçlerinin hızlı ve çok yönlü gelişmesi» toplumsal değerlerin dolgun bir sel gibi aktığı» bir dönemin başlaması için belirleyici bir koşuldur. (5)

Lenin'in öğütlerine bağlı kalan ASBP, sosyalizm aşamasında, yani gelişmiş sosyalist toplumu kurma ve yetkinleştirme aşamasında, emek üretkenliğinde endüstrileşmiş kapitalist ülkelere oranla önemli ölçüde daha yüksek bir düzeye ulaşması gerektiği ilkesinden hareket ediyor. Üretim güçlerinin gelişmesi, kent ve köy, kafa ve kol emeği arasındaki önemli farkların giderek ortadan kalkması için maddesel koşullar yaratacaktır. Bu da sınıfsız toplum yolunda belirleyici bir adım oluşturuyor. Marks'ın emeğin günlük yaşamsal gereksinime dönüşmesini toplumun daha yüksek bir aşamaya, komünizm aşamasına geçmesi koşulu olarak ele aldığını anımsatmak isteriz. (6) Bugün görüyoruz ki, halk ekonomisinin entansifleştirilmesi ve bilimsel-teknik ilerlemenin hızlandırılması herşeyden önce emekle ilişkili tutuma bağlıdır.

Marks'ın ekonomik öğretisinin sosyalist toplum kuruculuğunda belirleyici önemi vardır. Kuşkusuz o, nesnel nedenlerden dolayı sosyalizmin politik ekonomisini işleyemedi, hazırlayamadı. Ama Marks bize, ekonomik gelişme tarihinin genel yasallıklarının ve kapitalist üretim biçimlerinin değerlendirilmesinden çıkan birçok temel tezler verdi. Marks'ın kapita-

(5) K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 19, s. 20 (Rusça).

(6) Agy., c. 19, s. 25, II. bölüm, s. 386-387.

lizmin politik ekonomi öğretisi de çok önemlidir. O, gelecekte kapitalist biçimlerden kurutulacak ortaya çıkan ve bizim ekonomi politikamızı belirgin bir biçimde etkileyen öğeler arasındaki karşılıklı ilişkileri ve yasallıkları kavramamıza yardım ediyor.

Sosyalist toplumun ekonomik ve sosyal alanlarında eylemlerinin çekirdeğini bizim «Politik Ekonominin Eleştirisi»nde bulduğumuz (el yazısı 1857–1858) Marks'ın çıkardığı sonuçlar oluşturuyor. O şöyle diyor: «İnsanı . . . üretimin amacı sayan» anlayış, üretimi insanın amacı (?) sayan şimdiki kapitalist dünyaya oranla çok daha yüksek bir anlayıştır. Sosyalizmde insanın sürekli artan maddesel ve tinsel gereksinimlerinin karşılanması, sosyalist toplumun tüm ekonomik strateji ve politikalarıyla belirleniyor.

Entansif, genişletilmiş yeniden üretime geçiş, bunun başlıca temelini oluşturuyor. Bu ASBP'nin 10. Kongresinde kabul edilen DAC'nin 80'li yıllardaki gelişmesiyle ilgili geniş kapsamlı programlarda da belirtilmektedir. Bu program, Marks'ın ekonomik teorilerini ve bunların çağdaş koşullarda kullanılmasını temel alıyor. Burada yeniden üretim teorisinin, Marks'ın «zaman tasarrufu» görüşünün ve onun bilimin yüksek işleviyle ilgili görüşünün olağanüstü büyük önemi vardır.

Sonuç tarihi, yeni toplum düzeninin oluşması ve gelişmesi yasallıkları üstüne Marksist-Leninist bilimin çıkardığı sonuçların yalnız doğruluğunu göstermekle kalmadı, aynı zamanda onun kapitalist toplumla ilgili analizinin ne kadar evrensel olduğunu kanıtladı.

Kapitalist ekonominin ve kapitalist toplumun çağdaş bunalımları bir yandan Marksist-Leninist politik ekonominin gerçekçiliğini, öte yandan burjuva politik ekonomisinin ana bölümünün iflasını ortaya koyuyor. Marksist-Leninist politik ekonomi, Marks'ın biçimlendirdiği bunalım aşamaları yasallıklarından harekete geçerek ve 70'li yılların ortalarında kendini gösteren günümüzdeki bunalım süreçlerinin özelliğini hesaba katarak çağdaş bunalımların özünü ve niteliğini değerlendirecek niteliğe sahip olduğunu göstermiştir. Bu olguyu kabul etmeden, kapitalist dünyadaki süreçleri ve gelişmeleri bilimsel olarak değerlendirmek olanaksızdır.

Kapitalizmin genel bunalımının en önemli belirtilerinden biri, ekonomik ve sosyal gelişmeye yönelik temel burjuva konseptlerinin iflas etmesidir. Örnek olarak bunlardan birkaçını ele alalım.

Birinci konseptte göre, bazı «iç» güçlerin etkisiyle bunalımlar ve kapitalizmin ana çelişkileri öylesine değiştirilebilir, ve bunların öylesine üstesinden gelinebilir ki, sonuçta yeni bir toplum doğar. Marksistler bu

(?) Agy., c. 46, I. bölüm, s. 447.

tezi sürekli eleştiriyorlar. Ve günümüzdeki gelişmeler onların büsbütün haklı olduğunu gösteriyor. Kapitalizme «gençlik aşısı yapmaya» onun kesin bir biçimde belirlenmiş iç yasallıkları engel oluyor.

İkinci konsepte göre, bilimsel-teknik devrimin yardımıyla temel sosyal çelişkilerin azalacağı ve sonuçta ortadan kalkacağı «genel refah toplumu» kurulabilirmiş. «Genel refah», egemen güçlerin demagojik vaatlerinden biriydi. Şimdi ise «genel refah» sevdasının yanlış olduğunu, onda günümüz bunalımlarının bir nedeninin bulunduğunu söylüyorlar. «Refah devletiyle» vedalaşmak burjuva ideolojisinin «yeni sözü» oldu.

Üçüncü tez, kapitalizmin gelişmesinin sözde devletin yardımıyla «engelsiz» garantilenebileceği iddiasını oluşturuyor. Marks'ın görüşlerini çürütmeye çalışan birçokları, onun kapitalist devletin neye yetenekli olduğunu sözde hiç de göremediğini belirtiyorlar. Marksist-Leninistler, tekeli-devlet kapitalizminin gelişmesini derinlemesine çözümlemişler ve onun sınırlarına, yeteneklerine bilimsel kanıtlı bir değer vermişlerdir. Kuşkusuz, Marks'ın kapitalizmde devletin rolünü öngörmediği iddiası gerçek dışıdır. Sermayenin zayıf olduğu sürece daima kendisine dış destek aradığını belirten Marks, örneğin şunları yazmıştır: «Sermaye kendisini güçlü hissettiği zaman, bu koltuk değneklerini atıyor ve kendi yasalarına uyarak hareket ediyor. Sermaye kendini gelişmenin sınırı hissettiği ve bunun aşılması gereken bir sınır sayılmaya başlandığı zaman, sermaye, egemenliğinin sona ermesi gibi görünen, aynı zamanda serbest rekabetin gemlenmesi sonucunda onun ve ona dayanan üretim biçiminin çürüyüp çöküşünün habercisi olan biçimlerde sığınacak yer arıyor.»⁽⁸⁾ Aslında kapitalizm için çok önemli ve gerekli olan ve gelecekte de onsuz yaşamını sürdüremeyeceği bilinen devletin eylemleri, onun bugünkü çelişkilerinin derinleşmesinin kaynaklarından biridir. Şimdi de devletin eylemlerinin sınırlandırılması gerektiği görüşü ileri sürülüyor.

Sonuncu, dördüncü konsept de sınıf savaşının ortadan kalkacağını ileri sürüyor. Ne ki pratik bugün bu konsepti çürütüyor.

Kanıma göre, yukarda sözünü ettiğimiz yalnızca bu dört tezin yazgısı bile, Marks'ın kapitalizmin yasallıkları konusundaki değerlendirmelerini tümüyle doğruluyor.

Marksizmin güncelliği, Marks ve Engels'in ortaya çıkardığı ve somutladığı yasallıklardan olduğu gibi, aynı zamanda onların bilimsel görüşlerinin devrimciler tarafından yeni koşullarda geliştirilip yaratıcılıkla uygulanmasından kaynaklanıyor. Tüm bunlar ve aynı zamanda Marksizm-Leninizm teorisinden esinlenen işçi sınıfının devrimci partileri burjuva ideolojisine karşı yürüttükleri ardıcıl savaşımıyla, ona karşı elde ettikleri başarılarla bir şeye yardımcı oluyorlar ki, bugün biz K. Marks yılan-

(8) K. Marks ve F. Engels, *Yapıtlar*, c. 46, II. bölüm, s. 155.

da haklı olarak şunu söylüyoruz: Konumuz doğru ve gerçekçidir. Yaşam kanıtıyor ki, Marksizm-Leninizm ileride de olağanüstü büyük önemini koruyacaktır.

ADALET YASALARINA GÖRE

Narayana Kalyana Krişnan

*Hindistan Komünist Partisi Merkez Yürütme Komitesi üyesi,
Ulusal Konsey Sekreteri*

Denebilir ki, bugün insanlık, tarihinin bir dönüm noktasına gelmiştir. Ya o, barış ve işbirliği koşullarında yanyana yaşamının zorunluluğunu kavrayacak, ya da «hep birlikte» bir termonükleer savaşta yok olacaktır. Eğer üçüncü dünya savaşı patlak verirse, her türden nükleer silahlar ve onun en mükemmel taşıyıcı araçlarıyla birlikte bugün bir olasılıkla, yer yuvarlağının daha büyük bölümünde yaşamın tüm biçimlerini yokedecektir.

Neden bilimin en büyük kazanımı olan atom enerjisinin sırlarına ulaşmak bugün insanlığı ölümle, yıkımla tehdit ediyor?

Bilimsel-teknik ilerlemenin insanlığa neler getirebileceği perspektifleri üzerinde dururken K. Marks şunları vurgulamıştır: «Biliyoruz, toplumun yeni güçlerinin, gerektiği gibi hareket edebilmesi için bir şeye ihtiyacı vardır; bunları yeni insanların elde etmesi gerekir, bu yeni insanlar da işçilerdir.»⁽¹⁾ Marks defalarca belirtmiştir ki, üretim güçlerinin yaratıcı, dolayısıyla ilerleme ve gelişme amacıyla kullanılması olanakları toplumun sosyal, ekonomik ve politik düzenine, sınıfsal güçler arasındaki orantıya bağlıdır. Tarih bu görüşlerin, özellikle bugün, bilimsel-teknik devrimi döneminde açıkça ortaya çıkan doğruluğunu kanıtlamıştır.

Sermayenin egemen olduğu yerde bilim lazerin, atom enerjisinin kullanılması temelinde yeni tür silahlar üretmeye zorlanıyor. Açıktır ki, tarihsel gelişme yolunda elde edilen güçlü bilimsel teknik potansiyel, sermayenin elinde kaldıkça insanlığı sayısız felaketlerle tehdit etmeye devam edecektir. Kanımızca, insanlığa nesnel olarak yabancı olan, ama onun önemli bir kesimi üzerinde henüz daha egemenliğini sürdüren kapitalist düzenin ortadan kaldırılması zorunluluğunun bir nedeni de işte buradan kaynaklanıyor. Ve insanlık ancak böylesi bir erkten kurtulduğu zaman, F. Engels'in sözleriyle «insanlar kendi tarihlerini bilinçli olarak kendileri yaratmaya başlayacaklar ve ancak o zaman onların harekete geçirdiği toplumsal nedenler ve insanların istedikleri sonuçlar giderek artan ölçüde

⁽¹⁾ K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 12, s. 4.

üstünlük kazanacaktır. Bu da insanlığın yokluklar dünyasından özgürlükler dünyasına sıçraması demektir.»⁽¹⁰⁾

Çok büyük yaratıcı görevlerin gerçekleştiği SSCB'nin ve reel sosyalizmin diğer ülkelerinin deneyimlerinin gösterdiği gibi, böylesi bir sıçrama hayal değil, pratikte ulaşılabilecek bir amaçtır. Sosyalizm, kapitalist sistem karşısında hiç bir kuşkuyla yer bırakmayan üstünlüklerini askersel çatışma yoluyla değil, değişik toplumsal sistemlere bağlı devletlerin barış içinde yanyana yaşama ilkesi çerçevesinde kanıtlamaya çalışıyor ve artık kanıtlanıyor da. Bu devletler arasında silahlı çatışmanın ve bunların birbirini karşılıklı yoketmesinin kaçınılmaz bir zorunluluk olduğu görüşü, kapitalist topluma özgü umutsuzluk ideolojisinin bir yansımasıdır. Komünistler bu tutuma karşı konum almışlardır. Marksist-Leninistler ve tüm sosyalizm yanlıları kendi üstünlüklerini kanıtlamak için hiç bir zaman silaha başvurmayacaklardır. Onlar fikirler savaşını, yığınların bilinci için verilen savaşı kazanacaklardır.

Sosyalist toplum barış içinde yanyana yaşam politikasını ardıcıl bir biçimde sürdürüyor. Ama bu, sosyalizm dünyasının zayıf olduğu anlamına hiç gelmez. Tersine, onun böylesi ısrarlı çıkışları kendi gücüne ve insanlığın geleceğine olan güvenini yansıtıyor. Sovyet yönetiminin insancıl ilkeler temeline dayanan, Sovyetler Birliği'nin nükleer silahı ilk kullanan ülke olmayacağı yolundaki açıklaması, bunun somut bir kanıtıdır. Dünya halkları nükleer silaha sahip olan tüm diğer devletlerin de böylesi yükümlülükler almasını istiyor. Ve ABD yönetiminin SSCB örneğini izlemek istememesi, haklı olarak insanlığın öfkesini üzerinde topluyor.

İnsanlar atom alevlerinde toptan yokolmak istemiyor. Eğer onlar emperyalizmin militarist politikasını «aynı anda açığa çıkartmak için» birleşirlerse ve «özel kişilerin karşılıklı ilişkilerinde kılavuz edinmesi gerektiği basit ahlak ve adalet yasalarının halklar arasında da en yüksek yasalar olmasını»⁽¹¹⁾ başardıkları zaman onların istemleri üstün gelecektir.

Marks ve Engels, komünist hareketin ilk program belgesi olan «Komünist Partisi Manifestosu»nda ulusal cephenin kurulması fikrini ortaya atmışlardır (bu deyim kullanmamış olmalarına karşın).⁽¹²⁾ Bu fikir, Lenin tarafından özellikle onun «Demokratik Devrimde Sosyal Demokrasinin İki Taktiği» ve Komünist Enternasyonal'in 2. Kongresinde Ulusal ve Sömürgecilik sorunları Komisyonu'nun Raporu yapıtlarıyla daha da zenginleştirilmiştir.⁽¹³⁾ Partimiz yeni-sömürgeciliğe karşı savaşta halk yığınları

(10) K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 20, s. 295.

(11) Agy., c. 16, s. 11.

(12) Agy., c. 4, s. 459.

(13) Bak: V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 11, s. 87–89; c. 41, s. 242–246.

nın birleşik eylemleriyle ilgili Marksist-Leninist ilkelere dayanıyor. İnaniyoruz ki, bu ilkelerin günümüz koşullarında gerçekleşmesi, sömürgeci ve emperyalist baskının her kalıntısını da ortadan kaldırarak» büyük sosyal devrimin burjuva aşamalarının başarılarını, dünya pazarını ve çağdaş üretim güçlerini kapsaması, bunların genel denetim altına alınması dönemini yakınlaştıracaktır.»⁽¹⁴⁾

Anti-tekelci ve anti-emperyalist cephe, özü bakımından barış ve ulusal kurtuluş için savaş cephesidir. Onun öncüsü, köylülükle güçlü bir bağlaşıklık kuran işçi sınıfıdır. Böylesi bir bağlaşıklık, cephenin temelini oluşturuyor. Kuşkusuz bu, halk yığınlarının diğer kesimlerinin, kent küçük burjuvazisinin, ulusal burjuvazinin önemli kesimlerinin cepheye katılması olanaklarını ve onların buna çekilmesi zorunluluğunu dışlamıyor.

Sosyalizm, örneğin, yer yuvarlağının üçte birinde utkuya ulaşmış, ulusal kurtuluş hareketi ise «klasik» sömürgecilik sisteminin ortadan kaldırılmasında önemli başarılar elde etmiştir. Ne ki savaş sona ermedi. Emperyalistler, genç devletlerin ulusal bağımsızlığını sarsmak için yeni yöntemler kullanıyorlar, emperyalist sömürüyü kökleştirmede örtülü bir yöntem olan yeni-sömürgeciliği benimsetmeye ve gelişmekte olan ülkelerde kendilerine bağlı ve onların çıkarlarını savunacak olan büyük burjuvazinin sınıfını yaratmaya çalışıyorlar.

Gelişmekte olan ülkeler yapısı bakımından çok değişik cinstendir. Bunlardan kimileri kapitalist olmayan gelişme sürecinde sosyalizme geçiş yolunu aradığı dönemde, Hindistan'ın da aralarında bulunduğu diğerleri, ekonomilerini kapitalist temel üzerine oturtuyorlar. Üçüncü grup ülkelerin yöneticileri ise ABD emperyalizminin silahlanma yarısını yoğunlaştırmasına yardımcı oluyorlar, ulusal topraklarını yabancı askersel üs için saldırgan askersel blokların emrine veriyorlar.

Amerikan emperyalizminin izlediği savaş hazırlığı politikası, bağlantısız devletlerin ulusal egemenliğini baltalamaya yöneliktir. Ve militarist politikaya karşı koyuş ne kadar güçlüyse, egemenlik de o oranda sağlam olur. Hindistan'daki ulusal burjuva hükümetinin bugünkü politikası, bu bakımdan önemli bir kanıttır.

Ote yandan, örneğin Pakistan'da ulusal egemenlik için gerekli önlemler alınmaması, ABD'nin izlediği silahlanma yarışı ve savaş hazırlığı politikasına boyun eğme tutumuyla uyum içindedir. Bugün bu ülke tüm Hindistan yarımadası için büyük bir tehlike oluşturan, Amerikan askeri üslerinin topraklarına yerleştirilmesine izin vermiştir. Hemen hemen yüz yıllık bir savaşım sonucunda, ulusal bağımsızlığını elde eden Hindistan, ulusal egemenliğini garantilemek, pekiştirmek için, sosyalist devletlerle işbirliğine yöneliyor. Cumhuriyetimiz, ulusal bağımsızlığını güçlendirme

(14) Karl Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 9, s. 230.

çalışmalarında sosyalist topluluğa tümüyle güvenebileceğini iyi biliyor. Böylesi bir güven, erkteki ulusal burjuvazinin, tüm dünyada barışın korunmasında önemli bir etken olan ve barışı, bağımsızlığı temel alan dış politikasında yansıyor. Bu politikanın özünü açıklarken Hindistan başbakanı J. Nehru, 50'li-60'lı yıllardaki konuşmalarında Hindistan'nın barış ve savaş sorunlarında en kesin bir biçimde barışa «yatkın» olduğunu birçok kez belirtmiştir.

Tarafsızlık politikasını destekleyen Hindistan komünistleri ve öteki sol demokratik güçler, Cumhuriyetimizin bu politikayı ardıcıl bir biçimde yürütebilmesi için sosyalist toplulukla daha sıkı ilişkiler kurması gerektiğine işaret ediyorlar. Bunun tersini yapmak bugün süregelen bunalımlarla delik-deşik olan kapitalist ekonomiyle ilişkilere öncelik tanımak, ülkenin ulusal egemenliği önünde potansiyel bir tehlike yaratmak demektir.

Bugün dünyada barışın sağlanması gibi, ortak bir amaç için tüm insanlık en geniş bir biçimde seferber oluyor. Esasen, değişik ülkelerde toplumsal katmanların tüm temsilcileri, dünyada yaşamı savunmak için birleşiyorlar. Onların barış yürüyüşleri bir avuç tekeliye ve barış kundakçısına karşıdır. Bu çıkışların, sonul olarak Marks'ın oluşturup biçimlendirdiği sosyal adalet ilkelerinin utku kazandığı adaletli toplum düzeninin kurulmasına yönelik olduğunu görmezlikten gelemeyiz.

İŞÇİ SINIFI ÇIKARLARININ BİLİMSEL İFADESİ

Willi Gerns

*Alman Komünist Partisi Yönetim Kurulu ve
Sekreterliği üyesi*

Bugün savaş ve barış sorunu insanlığın başlıca sorunu olmuştur. Bu sorun, ABD emperyalizminin saldırgan güçlerince «sınırlı» bir nükleer savaşa sahne yapılmak istenen Avrupa'nın göbeğinde bulunan ülkemiz Federal Almanya Cumhuriyeti'ni (FAC) özellikle yakından ilgilendirmektedir. NATO kararı uyarınca, ilk nükleer darbe indirmeyi öngören yeni Amerikan füzelerinin büyük bir kısmı, bugüne kadar nükleer silah yığımının en yoğun olduğu FAC'ne yerleştirilecektir.

Bu tehlikeye karşı ülkemizde geniş bir füze karşıtı hareket oluştu ve dünya görüşleri çeşitli olan sosyal ve politik güçlerin temsilcileri bu hareket içinde yer aldı. Yeni füzelere karşı çıkanların cephesi işçilerden kimi işveren çevrelerine kadar uzanıyor. Bu cephede komünistler, sosyal demokratlar, «Yeşiller» partisi taraftarları, hatta HDB/HSB'nin kimi üyeleri de yer alıyor. Ateistler, hristiyanlar, öteki din çevreleri barış için birlikte eylem yürütüyorlar.

Bu hareket öyle bir ağırlık kazandı ki, artık hiçbir politik güç, hükümet, parti, kilise, sendika veya işveren kuruluşu bunu dikkate almamazlık edemiyor. NATO'nun uğursuz kararlarından yana olanlar, barış hareketi içine bölücülük mikropları sokmaya çalışıyorlar. Bunlar herşeyden önce, komünistlerin barışa içten bağlılığını reddederek ve sosyalist ülkeleri karalama kampanyalarına hız vererek anti-komünizme başvuruyorlar. FAC yurttaşlarını «Sovyet askersel tehdidi»yle korkutmaya çalışıyorlar.

Anti-komünist kampanyaların ülkemizdeki barış hareketine katılanların kimileri üzerinde etki yaptığı gerçeğini yatsıyamayız. Burada, herşeyden önce «iki süper devlet» konsepti, yani SSCB ve ABD'nin silahlanmanın tırmandırılmasından sözde eşit ölçüde sorumlu oldukları görüşü, belli çevrelerde etkisini gösteriyor. Bu konsept, barış hareketine katılanlar arasında elverişli bir ortam buluyor, çünkü savaş ve barış sorununa sınıfsal yaklaşım ve sorunu sınıfsal açıdan kavrayış, çeşitli sosyal katmanların temsilcileri bir yana, Federal Almanya işçi sınıfı içinde bile gelişmiş değildir. Barış hareketine katılan dostlarımızla arkadaşça tartışmalar ve yapıcı görüş değiş tokuşu süreci içinde Batı Alman komünistleri durumun doğru değerlendirilmesinin üstün gelmesi için çaba harcıyorlar. Burada bize, savaşların çıkış nedenlerine ilişkin Karl Marks'ın yaptığı tanımlama büyük bir dayanak oluyor.

Karl Marks yılı nedeniyle Alman Komünist Partisi Yönetim Kurulu'nun yayınladığı bildiri de belirtildiği gibi, Karl Marks savaşların ve savaş hazırlıklarının, yani silahlanmayı körükleme ve yığınları psikolojik olarak buna hazırlama girişimlerinin, sermayenin aşırı kâr hırsından kaynaklandığını göstermiştir. Bununla birlikte K. Marks şunu da vurgulamıştır: «Kendi ekonomik sefaleti ve politik çılgınlığıyla birlikteki eski topluma karşı uluslararası ilkesi barış olacak yeni toplum doğmaktadır. Bu yeni toplum düzeninde emek, her halk için en yüce değer ve tek hükümdar olacaktır.»⁽¹⁵⁾

Marks'ın bu görüşünden çıkarak komünistler, sosyalizmin barışa gereksinimi olduğunu ve barışı savunduğunu, çünkü temel üretim araçları üzerindeki toplumsal mülkiyetin silahlanma yarışı ve savaşların maddesel temelini ortadan kaldırdığını anlatıyorlar. Diğer emekçi kesimlerle bağlılık içindeki proletaryanın politik erki koşullarında uluslararası ve iç politik doğrultuyu işçi sınıfının sınıfsal çıkarları, en başta yaratıcılık, kuruculuk, yani barış yönelimi belirliyor.

Marks, kapitalizm ile savaş arasında, sosyalizm ile barış arasında sıkı bağı açıklamakla da kalmadı. O, daha kapitalizm koşullarında egemen sınıflar savaş çağrışimleri yaparken işçi hareketine silahsızlanma için savaşım yolunu gösterdi, savaş hazırlıklarının işçi yığınlarının uluslararası kar-

⁽¹⁵⁾ K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 17, s. 5.

deşliği yoluyla boşa çıkarılabileceğini belirtti, barıştan yana olan öteki güçlerle birlik kurulmasını istedi, barış istemlerinin yükseltilmesi zorunluluğunu vurguladı.

Rusya'daki sosyalist devrim barış belgisini daha yükseklerle çıkardı. Sovyet erkinin ilk hukuksal girişimi Barış Buyrultusu'nun onaylanması oldu. Bu belge, hiçbir ön koşul ileri sürmeden ve derhal dünya savaşına son verilmesi ağırısını içeriyordu. ⁽¹⁶⁾ Bugün, başta Sovyetler Birliği olmak üzere sosyalist topluluk ölkeleri saldırgan ABD emperyalizmine ve onun «prevantiv», «sınırlı» yada «sürekli» nükleer savaş ve bu savaşı «kazanma» politikasına karşı giderek genişleyen barış hareketinin ön sıralarında yer alıyorlar. SBKP MK Genel Sekreteri Y. V. Andropov yoldaşın 21 Aralık 1982'de Moskova'daki törende yaptığı konuşmasında ve Varşova Antlaşması üyesi devletlerin Prag Politik Bildirgesi'nde yer alan öneriler, sosyalist topluluğun barış taarruzunun yeni somut kanıtları oldu. Batı Alman komünistleri bu önerileri tüm halkımız arasında, en başta da barış hareketine katılanlar arasında en geniş biçimde propaganda etmeyi başlıca ödev sayıyorlar.

Biz, bugün emperyalizmin niçin uluslararası gerginliği körükleyici bir tutum takındığını, ölkemizdeki sosyal çelişkilerin gerginleşmesi nedenlerinin ne olduğunu FAC halkının daha iyi anlamasını ve kavramasını istiyoruz. İşte burada biz, ağdaş kapitalist toplumun sosyal-ekonomik durumunun analizine başvuruyoruz.

Önceleri FAC tekelleri ekonomik politikalarında her türlü «yenilikler»e başvurarak, ağdaş kapitalizmin çelişkilerini, biraz da olsa yumuşatmayı deniyorlardı. 1969'da oluşturulan sosyal-demokrat ağırlıklı koalisyon hükümeti, tekelci devlet kapitalizmini reformlar yoluyla istikrarlı kılmayı, onu rekabete dayanıklı duruma getirmeyi, i «sosyal barış»ı sağlamayı, bir «Alman modeli» örneği yaratmayı denedi. Böylece, yalnız endüstrice gelişmiş kapitalist devletler ve gelişmekte olan ölkeler için değil, aynı zamanda sosyalist topluluk üyesi ölkeler için de cazip bir Batı Alman toplumunun yaratılabileceği düşünölüyordu.

Neki, 70'li yılların ortalarında kapitalizmin ekonomik bunalımının derinleşmesi, ABD emperyalizminin gerginliği körükleme ve silahlanmayı tırmandırma yoluna koyulması sonucunda, daha sosyal-demokratların ağırlıkta olduğu koalisyon hükümeti döneminde «yenilik» konsepti, bunalımın ve tırmandırılan askersel harcamaların giderek artan yükünü emekçilerin omuzlarına yüklemekle pratiğine dönüştü.

Hristiyan Demokrat Birliği – CDU'nun başında bulunduğu hükümet ise bu doğrultuyu daha da sertleştirdi. şimdi, sosyal alanlar için öngörölen harcamaların kısıtlanması yönünde sert önlemler alınıyor, kiralar ve hiz-

(16) Bak: V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 35, s. 13–18.

met ücretleri sürekli artıyor, silahlanma yarışı hızlandırılıyor. Bunun sonucunda şu anda FAC'de resmi verilere göre, işsizlerin sayısı 2 milyonu aşmış bulunuyor. Bir milyonun üzerinde insan kısa çalışma süresi kapsamına giriyor. Halk arasında geleceğin ne olacağı korkusu, varolup olmama endişesi gittikçe artıyor.

ABD'de olsun, İngiltere'de olsun, İtalya'da veya FAC'de olsun, sermayenin şu veya bu politik gücü nerede ve hangi reçeteyi uygularsa uygulasin, biz aynı bunalım süreçlerine tanık oluyoruz. Bu burjuva biliminin, ekonomik ve sosyal sorunları yaratıcılıkla inceleme yeteneğinden yoksun olduğunu, toplumun «sağlıksızlaştırılması»na ilişkin çeşitli reçetelerin hiç bir işe yaramadığını kanıtlıyor.

Buna karşılık komünistler, Marks'ın öğretisine dayanarak, kapitalizmin günümüzdeki bunalımının ana etkeninin ne olduğunu çok önceden belirleyebiliyorlar ve tam adını koyabiliyorlar. Bu etken, kapitalizmin ana çelişkisi, yani üretimin toplumsal niteliği ile onun sonuçlarının özel (kişisel) benimsenmesi arasındaki çelişkidir. Marks'ın da belirttiği gibi, üretim ile pazar arasındaki, tekellerin üretimi alabildiğine genişletme ve aşırı kârlar elde etme hırsıyla halkın satınalma gücünün sınırlılığı arasındaki çelişkilerin devresel keskinleşmesinin ana nedeni işte buradan geliyor. Yeni bunalım olayları ve süreçleri (yapısal bunalım, para sistemi ve devlet mali sisteminin bunalımı, enerji krizi, çevrenin tahrip edilmesi vb.) Marks tarafından incelenen kapitalist fazla üretimin bunalımıyla sıkı sıkıya bağlıdır. Şimdiki bunalımların incelenmesinde teorik çıkış noktaları ve metodolojik yöntemleri biz yine büyük öğretmenin öğretisinde buluyoruz.

Marks'ın öğretisi bize, sadece günümüzdeki bunalım süreçlerinin, bunlardan en kötüsü olan işsizliğin özüne inebilmemize yardım etmekle kalmıyor. Bu öğretiyi, aynı zamanda işçi sınıfının çıkarları doğrultusunda bir alternatifin ortaya konulmasına, yığınsal işsizliğe karşı, işten atmalara ve işyerlerinin yokedilmesine karşı gerçek savaşım yollarının bulunmasına yardım ediyor.

FAC komünistleri, birincisi, işçi sınıfının durumunun giderek kötüleşmesinin nedenlerinin kâr ilkesine dayalı kapitalist sistemin özünde yattığını, bunların ortadan kaldırılmasının ancak bu sistemin ortadan kaldırılmasıyla olanaklı olduğunu bıkmadan, usanmadan açıklıyorlar.

İkincisi, biz yığınsal işsizliğin azaltılması yönünde kendi istemlerimizi ardıcılıkla yükseltiyoruz ve aynı zamanda öteki toplumsal güçlerin bu konudaki istemlerini (örneğin, Alman Sendikalar Birliği'nin, işsizliği önlemek için 50 milyar marklık istihdam programı) destekliyoruz.

Üçüncüsü, biz, işten çıkarma tehlikesinin belirlediği işletmelerle ilgili olarak somut önerilerde bulunuyoruz. Biz, askersel amaçlı üretimin sınır-

landırılmasını, buna karşılık buradan elde edilecek kaynakların çevrenin korunması için kullanılmasını ısrarla istiyoruz.

Bu üç durumu her zaman gözünüzde bulundurmak zorundayız. Eğer biz, sadece istihdam programları hazırlamakla, ayrı ayrı işletmeler düzeyinde istemler ileri sürmekle kendimizi sınırlarsak, o zaman eninde sonunda reformist hayalcilerin durumuna düşeriz. Öte yandan, biz yığın-lara, günün istemlerini unutarak, sadece ilkesel toplumsal alternatifi, sosyalizmi güncel hedef olarak göstermeye kalkışırsak, günümüzdeki sava-şımın dışında kalmış oluruz. Neki, böyle bir savaşım olmadan, köklü toplumsal dönüşümlere doğru ilerleme de olamaz.

PRATIĞİN PUSULASI

Rene Mauge

*Ekvador Komünist Partisi Merkez Komitesi
Genel Sekreteri*

Karl Marks işçi sınıfını, tüm sömürülenleri devrimci teoriyle silahlan-dırmıştır ve onlar, bu teoriye dayanarak kendi kurtuluşları için, sosyaliz-min ve komünizmin utkusu için savaşı örgütleyebilmektedirler. Marks şunu vurgulamıştır: «Teori yığınlar tarafından benimsendiği zaman maddi bir güce dönüşür.»⁽¹⁷⁾ Maddi güç derken, biz herşeyden önce proletar-yanın yüce çıkarlarını kendinde özleştiren işçi sınıfının politik örgütünü, onun devrimci partisini gözönünde bulunduruyoruz. Ancak böyle bir parti işçi sınıfını, öteki emekçilerle bağlaşıklık içinde, utkuya götürme yetene-ğine sahiptir.

Düşünürler arasında ilk kez Marks, tarafsız bir ideolojinin, sınıflarüstü bir sosyal teorinin varlığını sürdürmesinin olanaksızlığını kanıtlamıştır. Bu bilimsel ilke, emekçileri sınıf kavgasından, kendi çıkarları için sava-şımın vazgeçirmeyi amaçlayan reformizmin her türüne ve biçimine kar-şı, «sınıf barışı», «kaynaşma», emek ile sermaye arasında, «uyumluluk» vb. aldatıcı kavram ve konseptlere karşı savaşım için değer biçilmez önemdedir. Marks, burjuvazi ile proletarya arasında her hangi bir uzlaş-manın sözkonusu olamayacağını kanıtlamıştır.

Ekvador Komünist Partisi, Marksist-Leninist teoriyi bir dogma olarak değil, bir eylem kılavuzu olarak görüyor ve değerlendiriyor. Böyle bir ko-num Marksist-Leninist partimize, somut gerçeği (yani toplumun sınıfsal-ekonomik yapısını) inceleyerek gerekli sonuçları çıkarmasına, somut ko-şullara ve duruma göre en uygun savaşım taktiğini belirlemesine olanak

⁽¹⁷⁾ K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 1, s. 422.

sağlıyor. Biz, dogmatizme ve sekterliğe de aktif olarak karşı çıkıyoruz, durumu bilimsel olarak değerlendiremeyen, çeşitli önyargıların ve sübjektivizmin etkisi altında kalan politik güçlerle polemik yürütüyoruz.

«Komünist Partisi Manifestosu» ve diğer yapıtlarında Marks, işçi sınıfının, kendi toplumsal-politik konumu nedeniyle toplumun en devrimci ve en ardıcıl gücü olduğu, kendi kurtuluşunu utkuya ulaştıracak güce sahip olduğu, bu kurtuluşun aynı zamanda tüm insanlığın kurtuluşu olacağı sonucuna varıyor. (18)

Bu sonuç, gelişmekte olan ülkeler açısından da geçerlidir. Bu ülkelerin işçi sınıfı sayıca azdır, ancak o en ilerici toplumsal ideolojinin taşıyıcısıdır ve bu ideolojinin platformu etrafında geniş devrimci, demokratik, yurtsever güçlerin birleşmesi olanaklıdır. Elbette işçi sınıfı böyle bir bağlaşıklığın çekim merkezi olmalıdır.

Ekvador Komünist Partisi'nin programında, ayrıca 10. Kongre'nin (1981) onayladığı Politik Belge'de, Ekvador ulusunun gelişmesi ve egemenliğinin baş düşmanı olan ABD emperyalizmi ve tekellere karşı tüm anti-emperyalist demokratik, devrimci ve yurtsever güçlerin tek cephede birleşmesini öngören politika saptanmıştır. Partimiz, işçi sınıfına, savaşımın her aşamasında ve alanında güvenilir bağlaşıklık kazandırmanın zorunluluğunu görüyor.

Partinin strateji ve taktiği, yeni-sömürgecilik yöntemleriyle sömürülen Ekvador'un bugünkü koşulları dikkate alınarak belirlenmiştir. İlk aşamada bağımlılığı ortadan kaldıracak, daha sonra da sosyalist nitelikli dönüşümlere yönelebilecek bir devrimci halkçı, demokratik ve yurtsever hükümetin oluşturulması ödevi önümüze çıkıyor.

Ekvador komünistleri, işçi ve köylü hareketi arasında daha sıkı bir bağlaşıklığın kurulması için elden geleni yapıyorlar. Birlik ülküsü aydın, zanaatçı, üniversite gençliği temsilcileri ve sol politik çevreler tarafından giderek daha fazla benimseniyor. 1977'de oluşturulan Sol Güçlerin Geniş Cephesi çok yararlı deneyimler elde etti. Şimdi biz, bu cepheyi daha da aktifleştirmek için çaba harcıyoruz. Ekvador Komünist Partisi'nin bu doğrultudaki programını daha aktif biçimde propoganda ederek, onun ana ilkelerini emekçilere daha iyi kavratmaya çalışıyoruz. Bu da, Ekvador halkının emperyalizme ve yeni-sömürgecilığe bağımlılıktan kurtulması yönünde başarıyla ilerlemesinin önemli koşulu olan Tek Cephe'nin oluşturulması için öznel koşulların yaratılmasına yardım edecektir. Bununla birlikte biz, cephe sıralarının sadece Marksist yönelimli çevrelerle sınırlanmaması görüşünü savunuyoruz. Halkın yaşam koşullarını iyileştirmek her türlü gerici bir darbenin önüne güvenli bir duvar çekmek amacıyla, halkın demokratik ve anti-tekelci istemleri uğrundaki ortak sa-

(18) K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 4, s. 436, 437, 447.

vaşım içinde reformist ve kimi populist (halkçı) grup ve partilerle de bağlaşıklık kurulabileceği görüşündeyiz.

Bu doğrultuya uygun olarak partimiz, 1984 seğıim kampanyası döneminde, toprak reformu ve diğer köklü sosyal dönüşümleri içeren anti-emperyalist ve demokratik programlar temelinde tüm sol ve merkezci güçlerin geniş bir koalisyon oluşturmalarını öneriyor.

Marksist-Leninist teori güvenli bir yol göstericidir. O işçi sınıfına her türlü yalıtlanmayı aşmada, sosyal ilerlemeden yana olan emekçi halk katmanları arasında, ilerici aydınlar ve diğer güçler arasında yeni bağlaşıkları kazanmada yardımcı oluyor. Ve savaşımızda başarının garantisini de işte burada yatıyor.

Marks'ın felsefesini yorumlamalar sorunu üstüne

Rodney Arismendi

Uruguay Komünist Partisi MK Birinci Sekreteri

«Marks Weltanschauung (1) yaratıcısı; ya burada İliç'in rolü ne? ... İlahî, bilim ve eylem olarak bizzat Marksizmdir.» «Marks ile İliç arasında, onları herhangi bir hiyerarşi merdiveninin basamaklarına yerleştirmek amacı ile bir paralel çizmek, saçmadır ve boşuna vakit kaybetmektir: Onlar, aynı zamanda hem tektür, hem de ayrı türden olan, bilim ve eylemde iki aşamayı dile getiriyorlar.»

A. Gramsci

MARKS'IN ÖLÜMÜNDEN SONRA YÜZYIL BOYUNCA

Alman düşünürü, gür saçlı ve bir o kadar gür sakallı, görkemli bir kişi olan Karl Marks'ın ölümünden bu yana yüz yıl geçti. Milyonlarca insanın devrimci düşünce ve eyleminde somutlaşan Marks'ın teorisi, toplumu ve onun tarihini kökten değiştirdi. Marksizmde «en önemlisi, proletaryanın», kapitalizmin mezar kazıcısı ve sosyalist toplumun kurucusu olarak oynadığı «evrensel tarihsel rolün açıklanmasıdır». (2)

Marks'ın dünya görüşünün özü, O'nun şu ünlü sözlerinde dile getiriliyor: «Filozoflar dünyayı yalnızca değişik biçimde anlatıyorlardı, oysa görev onu değiştirmektir.» (3)

Derin felsefi kökleri olan, ve politikaya geniş ölçüde açık olan bu konsept, teori ve pratiğin birliği kategorisinde, Marks'ın dediği gibi «pratik-elektirisel» çalışmalarda veya Gramsci'nin deyişiyle uygulamada yansımaları buluyor.

Marks, 19. yüzyılın büyük demokratik devrimlerini, bu arada proletaryanın bağımsız sınıf olarak ilk kez ortaya atıldığı 1848 Avrupa fırtınalarını yaşadı. Marks aynı zamanda, gerçekleştirilen ilk işçi devrimi Paris Komünü'ne, Engels'in sözleriyle, bu proletarya diktatörlüğü denemesine tanık oldu.

Marks ile Engels ilk proletarya partisini kurdular. Bilimsel sosyalizmin, veya bilimsel komünizmin tam bir teorik temeli ve politik programı niteliğindeki ünlü tarihsel 1848 «Manifesto»su, onların kaleminden çıkmıştır.

(1) Weltanschauung (Alm) – dünya görüşü.

(2) Bak: V. İ. Lenin. Tüm Yapıtlar, c. 23, s. 1 (Rusça).

(3) K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 3, s. 4 (Rusça).

I. Enternasyonal'i de onlar kurmuş ve yönetmiştir. Marks'ın ve Engels'in tüm büyük ideolojik yaratıcılığı kalıcı pratik devrimci önem taşımaktadır. Marks'ın büyük yapıtı «Kapital» – «Politik Ekonominin Eleştirisi» –, artı değere dayalı kapitalist üretim biçiminin sırrını açıklıyor ve proletaryanın sınıf savaşımının bilimsel temelinin oluşturuyor. Lenin daha sonra şunları yazacaktır: Eğer Marks (büyük harfle yazılmış) «Mantık»ı bırakmadıysa, «Kapital»in mantığını bırakmıştır. Marks «Kapital» hakkında şöyle demiştir: «Bu, kuşkusuz, şimdiye kadar burjuvanın başına fırlatılan en korkunç güllerdir.»⁽¹⁾

Marksizm, felsefede büyük bir devrimin, felsefenin tüm önceki tarihinin en yüksek aşamasının ve onun aşılmasının ifadesi olmuştur. Marksizm ile birlikte tarih bilimi de doğmuştur.

Marksizmin yaratılmasında, biçimlenmesi ve gelişmesinde, onun kaynakları ve, deyim yerindeyse, «parçaları» arasından Hegel'in felsefesi, diyalektiğin geliştirilmesi bakımından, çok büyük rol oynamıştır. Engels, Hegel'in felsefesi olmasaydı, bilimsel sosyalizm hiçbir zaman yaratılmazdı diye yazmıştır. Marks ve Engels, Hegel'in diyalektiğini alıp nitel bakımdan yeniden biçimlendirmişler, onu düzeltmişler, «ayakları üstüne» kaldırmışlar, «mistik kabuğun altındaki rasyonel çekirdeği» ortaya çıkarmışlardır. Engels, diyalektik hakkında, «bu bizim en iyi iş aletimiz ve en güçlü silahımızdır» diye yazmıştır. Diyalektik düşünme biçiminden uzaklaşmak, vülger materyalizme, pozitivist ve dogmatizme, teoriyle pratiğin kopmaz birliğine ilişkin Marksizm hükmüne karşıt konseptte, devrimin anlaşılmasına yolaçmaktadır.

Marksizm, 19. yüzyıl kültürünün tüm edinimlerini eleştirel açıdan benimseyip yüksek bir sentez içinde eritmiştir. O, diyalektik-materyalist dünya görüşünü yaratmış, sosyalist devrimin ve komünizmin bilimini kurmuştur. Engels, Marks'ın en temel buluşlarının, artı değer teorisiyle tarihin materyalistçe kavranması olduğunu söylüyordu.

Marks'ın yaratıcılık kalıtı son derece geniş kapsamlıdır: Gençlik çalışmalarından başlayarak, «Gotha Programının Eleştirisi», «Felsefenin Sefaleti», «Ekonomi Politikin Eleştirisi Üstüne», «Kapital», «Artı Değer Teorisi» vb. yapıtlara dek, değişik incelemeleri (onun, başlı başına teorik bir değer olan elyazılarını⁽²⁾ tarih üstüne yazıları, şaşırtıcı derinlikte, yazarın kendine özgü stiliyle ayrılan politik belgeleri içermektedir. Marks'ın

(1) K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 31, s. 453.

(2) Bunların önemi çok büyüktür. Yayınlanan elyazıları arasında şunlar vardır: 1944 tarihini taşıyan «Tarihsel-Ekonomik İncelemeler (Paris Defterleri)», ünlü «1844 Ekonomik-Felsefe Elyazıları», «Ekonomi Politikin Eleştirisi'nin Taslağı. 1857–1858» ve Alman ekonomisti A. Wagner'in kitabı üstüne notlar. Marks ve Engels'in gerçekte tüm yapıtları DAC'nde ve Sovyetler Birliği'nde yayınlanıyor.

yapıtları, onun yakın arkadaşı Engels'in yapıtlarıyla elele gider. Engels'in «İngiltere'de İşçi Sınıfının Durumu» ile birlikte yani dönemde kaleme alınan «Ekonomi Politîğin Eleştirisiyle İlgili Taslak» (1843–1844) gibi gençliğinde yazdığı yapıtlar, Marks'ı öylesine hayran bırakmıştır ki, onu felsefe incelemelerini bırakıp ekonomiyle uğraşmaya esinlendirmiştir. O zamandan başlayarak Marks ile Engels'in teori alanında kişisel işbirliği çok yönlü, geniş kapsamlı olmuştur.

Marksizmin kurucularının felsefi ve öteki konseptlerinde, bazılarının ileri sürdüğü gibi, sözde farklılıklar olduğunu sanmak yanlıştır. Marksizmin başlangıcı olan «Alman İdeolojisi» ve «Kutsal Aile, ya da Eleştirel Eleştirinin Eleştirisi» yapıtlarını onlar birlikte yazmışlardır. Tüm hareketin büyük bir tarihsel girişimi olan dev yapıt «Komünist Partisi Manifestosu»nu onlar beraber yaratmışlardır. Sürekli bilgi, buluş sonuçları, görüş, bibliografik veri değiş tokuşu ile aralarında yürütülen bilimsel işbirliğini, Marks ile Engels arasındaki geniş boyutlu yazışma da doğruluyor. Engels'in ve Marks'ın felsefesi ve diyalektiği arasındaki farklardan sözedenlerin en çok kuşku konusu yaptığı kitaplar arasında «Anti-Düring» vardır. Oysa bu yapıt, bu iki büyük bilgin arasında sürekli diyalogun sonucu olarak yaratılmıştır. Marks onu daha elyazısı halindeyken defalarca okumuş, kayıtlar yapmış, hatta ekonomi politîğe ilişkin bölümünü o yazmıştır. Marks'ın ölümünden sonra Engels, 1888'de onun «Feuerbach Üstüne Tezleri»ni, hâlâ tartışma konusu yapılan kendi «Ludwig Feuerbach» yapıtıyla birlikte yayınlamıştır. Eğer Engels, sözkonusu yapıtların felsefi doğrultularının farklı olduğu kanısında olsaydı, hele hele bunları aynı basıkıda yayınladığına göre, buna işaret eder, uyarırdı.

Böylesi örnekler uzatılabilir ... Gramsci'nin şu sözleri basit bir gerçektir: Engels Engels'tir, Marks Marks'tır. Ancak bu gerçek, kişisel özelliklere, yazarın üslubuna, araştırmacılık ilgisine, teorik çalışmaların sonuçlarına ve üstün yeteneklerine ilişkindir (Engels tevazüyle şunu belirtiyordu: Marks bir dahiydi ...)

LENİN'İN YÜCELİĞİ VE LENİNİZMİN EVRENSELLİĞİ

Marksizmin evrensel tarihsel öneminin en iyi kanıtı, günümüzde devam etmekte olan büyük devrimdir. Somut-tarihsel pratikte işçi sınıfı, Rusya devrimiyle ve gezegenimizin altıda birinde sosyalizmin yerleşmesiyle başlayan çağımızın ana gücüdür. Gelişme genel olarak, Trier'li öğretmenin teorisince saptanan koordinatlara uygundur. Bilgi teorisine (gnoseolojiye) göre, gerçeğin ölçüsü pratiktir. Teorinin başarısının ölçüsü de, aynı biçimde, tarihsel gelişmeyle yüzleştirilmesidir. Büyük sosyalist devrim, Marks ve Engels'in örgördüğü gibi tek bir eylem olarak gerçekleşmemiştir. Bu devrim, emperyalizm ve sosyalist devrimler çağın-

da, Marksizmin devamcısı olan Lenin'in öngördüğü gibi gerçekleşmiştir. Ama genelde bu Marksizmin doğrulanması olmuştur.

Gelişmesinin ana eğilimleriyle günümüz tarihi, ölümünden yüz yıl sonra Marks'ın en büyük anıtıdır. Rusya'dan sonra devrim, üç anakarada, bir buçuk milyar insanın yaşadığı 14 ülkede utkuya ulaşmıştır. Bu devrimle birlikte ve onunla sımsıkı örölerek Afrika, Asya ve Latin Amerika'da, sömürgeciliğin ve bağımlılığının kalıtı olan binlerce yıllık geri kalmışlığın kıkacında bulunurken bile önlere sosyalizm amacını koyan devletler doğmaktadır. Gelişmiş kapitalist ve emperyalist ülkelerde işçi sınıfı, Lenin'in teorik bakımdan temellendirdiği ve pratikte gerçekleştirdiği, kendi hegemonluk rolü için savaşmaktadır; bu rolün teorik açıdan incelenmesini, başkalarının yanısıra, Gramsci sürdürmüştür.

Çağımız, tüm dünya çapında kapitalizmden sosyalizme geçiş çağı olduğunu kanıtlamıştır. Sosyalist ülkeler, özellikle Sovyetler Birliği çevresinde, dünya sosyalist devrim sürecine katılarak, bu süreçle diyalektik uyum içinde, Lenin'in de öngördüğü gibi, birçok biçimlerde ve en değişik yollardan en değişik anti-sömürgeci, demokratik, genel olarak anti-emperyalist devrimler olmaktadır. Sömürgecilik sistemi yıkılmıştır. Bütün bunlar, Marksizmin bir dogma değil, bir eylem kılavuzu olduğunu doğrulamaktadır. Aynı zamanda eşi görülmemiş bilimsel ve teknik devrim gerçekleşmekte; tüm tarihsel süreçler diyalektik biçimde bütünsel tarihte birleşmekte; çelişkileri ve çatlaklarıyla çağdaş kültür sosyalist tinsel eksen etrafında dönmektedir. (Gramsci'nin çağın felsefesi üstüne yazdıklarını anımsayalım.)

Marksizm-Leninizm öğretisinin pratikte gerçekleştirildiği kısa dönem içinde varolan hatalara, facialara, parçalanmalara ve yenilgilere dayanarak, bu öğretinin bunalımından sözedenler, her teorinin bunalımının her zaman onun tarihsel pratik tarafından uyaşmaz biçimde reddedilmesinin yansıması olduğunu unutuyorlar. Marks'ın ve Engels'in Lenin tarafından geliştirilen teorisi ve dünya devrim hareketinin deneyimi, sosyalizmin utkuya ulaştığı ülkelerde bir milyardan fazla insanı esinlendirmekte, bütün komünist partilerini yönlendirmekte, onların teorik silahı rolünü oynamakta ve bir bütün olarak kurtuluş hareketini etkilemektedir. Bu teori, en değişik çıkışları, gençliğin çeşitli heyecan dolu eylemlerini ve insanın kapitalizmde, emperyalizmde yabancılaşmasına karşı protestoları ağırlıklı bir biçimde etkilemekte, böylesi eylemleri belirli ölçüde esinlemektedir.

20. yüzyılın başında proletaryanın önünde sosyalizme giden iki başlıca yol açılmaktaydı: Sosyal-demokrasi yolu ve Leninizm; bunların yandaşları, herbiri kendine göre, Marks'a ve Engels'e dayanmaktaydı. Rusya devriminden bu yana insanlık çok büyük tarihsel deneyim biriktirmiştir. Leninizm gerçekten sosyalizme götürmüştür. Bu, devrimin yolu olmuştur. Sos-

yal-demokrasi yolu, bugünde olduğu gibi, kapitalist üretim ilişkilerine ve emperyalizme dokunmadan, en iyi durumda belirli ekonomik ve politik reformlara götürmüştür. Sosyal-demokrasi ile Leninizm arasındaki köklü fark her zaman bir seçim yapmayı gerektirmektedir: «Sosyal reform mu, devrim mi?» (Rosa Lüksemburg'un yaptınının adı budur).

Sosyal-demokrasi ile Leninizm arasında, teori ve pratik arasındaki farklara gelince, bunlar köklü farklardır. Ama, bu komünistlerin sosyal-demokrasi ile, Sosyalist Enternasyonal ve onun politik yöreğinde bulunan, örneğin Latin Amerika'da çoğu kez burjuva-demokratik, ulusal-reformist-partilerle düzenli, akıllıca ve esnek tek cephe politikası yürütmelelerine engel değildir. Barış ve demokrasi için faşizme ve zorbalığa karşı, ulusal bağımsızlık ve «değişimler», derin sosyal-politik reformlar uğrındaki savaşım, (sosyal-demokrasiyle, ekonomik ve politik bağımsızlıktan yana olanların tümüyle, bütün anti-emperyalistlerle) birliğin bütün biçimlerini zorunlu kılmaktadır. Böylesi bir strateji, uluslararası çapta da geçerlidir. Tek cephenin gelişmesinin, somut tarihsel koşullarda komünistlerle bazı sosyal-demokrat kökenli partilerin tek partide birleşmesine yolaçması olanaksız değildir. Ancak böylesi birleşme her zaman sosyalist devrimci temelde olmalıdır. Öte yandan, elverişli koşulların var olduğu ortamda komünistlerin, sosyalistlerin ve sosyal-demokrat kökenli partilerin erki ele geçirme ve hatta sosyalizmi kurma savaşımına birlikte katılmaları da olanaklıdır.

Batı Almanya sosyal-demokrasisi daha Bad-Godesberg kongresinde (6) Programındaki tüm Marks'tan aktarmaları, ona dayandırılan tüm unsurları eskimiş ilan etmiştir. Onun örneğini başka sosyal-demokrat partiler izlemiştir. Sosyalist ve ulusal kurtuluş devrimlerinin utkusu, aynı zamanda Leninizmin sosyal-demokrasi üzerindeki teorik ve politik utkusu anlamına gelmekteydi. Uluslararası proletaryanın önünde duran görev, ara bir yol bulmak amacıyla söz konusu iki yolu eşitlemek ve aşmak değil, Leninizmi geliştirmektir. Bu, Leninizmin uygulanmasına olduğu gibi, onun teori ve pratik alanında geliştirilmesinde görülen ve görülebilecek olan hataların, ardıcılızlığın ve dogmatikliğinin üstesinden gelinmesini gerektirmektedir.

Her çeşit kendinden memnunluk konumu ve teorimizin, Lenin'in işaret ettiği gibi, yetersizliklere, gecikmelere ve çarpıtmalara yer olmayan en üst düzeyde eleştirel bir teori olduğunun unutulması, yazgısal bir hata olur. Kanımca, şu açıktır ki, teori alanındaki çalışmalarımız, bu alandaki tüm kazanımlara karşın, çağdaş devrimin karmaşık, son derece zengin ve çok yönlü, çoğu kez ise alışılmamış akışının gerisinde kalmaktadır. Bu, reel sosyalizmin genişlemesine ve derinlemesine gelişme sorunu için de geçerlidir. Hâlâ zaman zaman dogmatizm ve doktrincilik gözlenmek-

(6) 1959'da yazılmıştır.

te, hareket halindeki çok yönlü gerçeklerin titizlikle incelenmesi, başka bir deyimle «somut durumun somut analizi» yerine, artık olmuş olanla kıyaslamalar yeğlenmektedir. Politikanın sonsuz ve çelişkili dinamizmini hesaba katma yerine, bilinen yinelenmektedir.

Bazen Engels'in deyiimiyle «yukarıdaki» idealizm vülger materyalizmle ve sahte akademik pedantizmle ve dogmatizmle yan yana varlığını sürdürmektedir. Yapılan hataların kalıntıları, önemli teorik ve eleştirel tartışmalardan kaçınma gibi olumsuz olgular, hareketimizin değişik, hatta geniş kollarında varlığını korumaktadır. Doğaldır ki, bu, sekterlik için yığınlardan kopma, zayıflık, boşluk için veya olanaklı olandan yararlanma ustalığı ve bilimi ve aynı zamanda sınıf savaşımının en yüksek biçimi olan gerçekçi bir politikadan yoksunluk için besleyici bir ortamdır. Ve bu çağü kez öznel etkenin gelişmelerin gerisinde kaldığı için olmaktadır, çünkü bir bütün olarak kapitalizm sosyalist devrim için olgunlaşmıştır. İşçi sınıfının partileri için ertelenmez zorunluk, Lenin'in deyiimiyle reel «politik güç» olmaktadır.

Marksizm, dolayısıyla Leninizm de, derin yaratıcı ve eleştirel bir öğretiler, eylem kılavuzudur. Onda, «kapalı sistem»e (Engels ve Lenin) benzeyen hiçbir şey yoktur; o, sürekli hareket halinde olan düşünce ve eylem, pratik ve teoridir.

Gelişmesinde birincil rolü sosyalist ülkelerin oynadığı bilimsel teknik devrim koşullarında doğal bilimlerin sonuçlarını, teorik (eleştirel) incelenmesi ve genelleştirilmesinde de geri kalındığı belirtilebilir. Aynı şekilde, tüm çağdaş kültürden, eleştiri ve özümleme anlamında belirli «yalıtılmadan» da sözedilebilir. Lenin daha «Ne yapmalı?» yapıtında bu konuda uyarıda bulunmuştur.

Bundan bir süre önce İtalya'da, politika alanında uzmanlaşmış iki tanınmış bilim adamı arasında bir tartışma başladı. (?) Vittorio Strada'nın «Marksizmin tarihi» (İngiliz Prof. Eric Hobsbawm'ın redaktörlüğü altında hazırlanmış bir kolektif çalışma)nın yeni cildinde yayınlanan yazı sıyyla ilgili olarak Aldo Tortorella'nın yaptığı olumsuz eleştiri bu tartışmaya neden olmuştu. Ben orada dile getirilen genel teorik-tarihsel konsepti ve söz konusu cildde yer alan bazı yazıları eleştiriyorum Üstelik ben ne Strada'nın ne de Tortorelli'nin görüşünü paylaşmıyorum. Onlar, reel sosyalizm ülkelerine egemen olan ve komünist harekette çoğunlukça kabul edilen Marksizm-Leninizmin, «sırf ideolojik bir makine» (Sic!) durumuna gelmiş olan dogmatik bir Marksizm olduğu görüşünden hareket ediyorlar. Ama Strada – olumsuz görüş açısına karşın –, bu Marksizmin, en başta bütün sosyalist devrimlerle bağıntılı olduğu için reel ve önemli olduğunu belirtiyor.

(?) Bak: «L'Unita», 18 Aralık 1982.

Tortorella Strada'ya el uzatarak, onun dogmatizmi eleştirdiğini söylese de, Strada'nın yaptığı kayıt basiretli ve değerlidir. Bu Marksizm ve Leninizm teorisi ne kadar da «hünerli»! Onu dogmatizmle de, ideolojiyle de (bu sözden «bilimsel olmamayı anlayarak) suçluyorlar, ona (Lenin'in zamanına uygun olup ta günümüze uymayan) «anakronizm» suçunu yük-lüyorlar, tarihsel yenileme için içtepesini yitirmekle suçluyorlar. Ama yine de o, devrimleri yapmış, yapmakta ve yapacak olan, – modelsiz! – yeni sosyalist toplumlar yaratan ve kuracak olan insanlar ve partilerle bağlı tek öğretidir! Marksizm-Leninizme başvuran yalnızca «eski» partilerin «kollektif aklı» ve çoğunluğu değildir. Kendi devrimleri süresince, onu anlatmak ve daha iyi yönetmek için Marks'a, Engels'e ve Lenin'e danışan hareketler de bu öğretiyi izlemektedirler.

Yalnız eski komünistler değil, yanı zamanda çağdaş devrimin bol mey-va veren ağacında yetişen insan ve hareketlerin de bu teoriyi benim-semeleri doğal değil midir? Bu teori dogmatik bir teori olsaydı, devrim-lerin yeni bir limana yönelmesini de sağlayamazdı. Fidel Castro'dan «üçüncü dünya»nın tanınmış liderlerine dek her yerden, Marks'ın, Engels'in ve Lenin'in teorisinden esinlenme ve bu teoriyi geliştirme çağrısı yük-selmektedir. Sovyetler Birliği ve tüm sosyalist ülkeler topluluğu (Strada haklı olarak, SSCB'nin bir raslantı olmadığını söylüyor) uluslararası poli-tikada, özellikle kilit bir sorun olan savaş ve barış sorununda, çağımızın bütün diyalektiğinde baş rolü oynamaktadır.

Lenin'in yüceliğine ve Leninizmin Marksizmdeki önemine ben daha önce bu dergide (8) yayınlanan birkaç yazıda ve kendi kitaplarımda değinmiştim. Orada, Marksizmi yeniden değerlendiren ve geliştiren Leni-nizmin iki işlevinden, Lenin'in teorik yapıtlarında dile getirilen «çifte revizyon»un (Gramsci), yani revizyonizmin ve ortadoksluğun aşılmasın-daki rolünden ve aynı zamanda Leninizmin *dünyanın değiştirilmesindeki* rolünden söz edilmektedir.

Lenin ve onun partisi Rusya devriminin teorisini yaratıcılıkla işleyerek bu devrimi yönetmişler; devlet kapitalizminin başlangıç süreçleri de için-de olmak üzere kapitalizmin en yüksek aşaması olan emperyalizmi ince-liyerek uluslararası sosyalist devrim teorisini geliştirmişlerdir. Daha önce de yazdığım gibi, Togliatti, bir hayli sınırlayıcı biçimde olmakla birlikte, şunu belirtiyor: Lenin'in Marksizme yaptığı başlıca katkı, onun emper-yalizm teorisi, devrim ve devlet teorisi ve parti öğretisidir. Sözü edilen bu üç sorunun temel sorunlar olduğu ortada olsa da, Lenin'in Marksizmi zenginleştiren başka saptamalarının var olduğunu göstermek zor değildir. Burada, Lenin'in Marksizme onun yöntem ve teorisinin ana niteliği olan diyalektiğin *sınırsız ve çok ölçütlü dinamikliğini yeniden kazandırmış oldu-ğunu* belirtmek yeterlidir. Şunu da söyleyebiliriz ki, Lenin'in »,Halkın dost-

(8) Bak: Örneğin, «Barış ve Sosyalizm Sorunları», Sayı 10, 1978.

ları kimlerdir? ...» yapıtı Engels'in, üstyapının diyalektiğinin özünü açıkladığı ünlü mektuplarından sonra, tarihsel materyalizmin ilk gerçek anlatımıdır. Sonucu olarak, Lenin, yalnız «Felsefe defterleri»nde değil, bütün yapıtlarında, Gramsci'nin haklı olarak işaret ettiği gibi, özellikle, politikanın analizinde diyalektik konusunda çok geniş bilgi sahibi ve teorisyen olarak ortaya çıkmaktadır.

ANTONIO GRAMSCI'NİN KATKISI MARKSIST FELSEFE TARİHSEL MATERYALİZMLE SINIRLI MIDIR?

Antonio Gramsci, Marksizmin verimli toprağında yetişen büyük devrimciler ve görkemli teorisyenler kuşağı arasında, entellektüel katkısı ve acı yazgısı ile ayrılmaktadır. Bizlerde hayranlık uyandıran, Rusya ve Avrupa devrimlerinden geçerek yeniden Lenin'e giden ve vasiyet edeceğine Lenin'in ve bolşeviklerin hareketin namusunu kurtardıklarını yazan Rosa Lüksemburg da içinde olmak üzere, bu insanların hemen hemen tümü gibi, Gramsci de Leninistti.

Gramsci'nin yararlı görüşleri, kendisinin de işaret ettiği ve Togliatti'nin ünlü yazısında belirttiği gibi, Lenin'den kaynaklanmaktadır. Benim kastettiğim, hegemonya ilkesi ve bir bakıma «tarihsel blok» kavramı; Gramsci'nin birçok bakımdan zenginleştirmiş olduğu üstyapı teorisi; tarih yasalarının eğilimler olarak belirdiğine ilişkin görüşü; teorik ve ideolojik savaşımın devrimci süreçteki işlevi; halkın büyük «entellektüel ve moral reformu» olarak kültür devriminin gerekliliği; bir sosyal grubun, başka bir sosyal grubun ideolojisini kabul etmeden onun bilimini benimseyebileceğine ilişkin tez; somut politik bir gelişmenin tamamiyle doğru bir biçimde örgütlenmesinin metodolojik olanaksızlığı vb. Gramsci Lenin'in tek cepheyeye «çoğunluğun kazanılması»na ve politik eylemin özelliğine ilişkin görüşlerini incelemiş ve parlak bir biçimde geliştirmiştir. Onun çalışmaları düşünce ve stil zenginliğiyle ayrılıyordu, kültürde güçlü dayanaklara sahip bulunuyordu. Gramsci birçok ülke için strateji ilkelerini formüle etmiştir. Latin Amerika devriminin birçok durumlarda kanıtlandığı üzere taarruz ve savunma diyalektiği nasıl bölünemez ise, buradan hiçbir şekilde, manevralı savaş olasılığının sözde ortadan kaldırılabileceği yolunda, diyalektik olmayan bir görüşe varılamaz. Tek başına böylesi bir strateji, sosyalizme giden yol modeli de değildir.

Gramsci'nin, Marks, Engels ve Lenin'in devlet teorisini belirli ölçüde «genişleten» konumu son derece önemlidir. (9) Gramsci üstyapılar diyalektiğini ve öz bakımından değil de metodoloji bakımından proletarya diktatörlüğünden ayrı ele aldığı işçi sınıfının hegemonyasını kurma soru-

(9) Cristina Buci Glucksmen. Gramsci yel Estado. Ed. Siglo XXI. Mexico.

nunu inceliyor. O, hegemonyanın ideolojik aygıtları denen aygıtların işlevini çözümlüyor. Söz konusu durumda devlet zorunlu işlevi (diktatörlüğü) uyumlu olarak, ideolojik yönetimle ve sosyal istikrarı gerçekleştirmeyle birleştiriyor. Aydınların rolünü ve kültürün örgütlenmesi sorununu inceleyenler arasında Gramsci, belki de günümüzün en büyük Marksist teorisyenidir. O, özellikle, felsefe ile politika arasında bağın çelişkili birliğini ele alıyor. Gramsci için Marks'ın felsefesi, herşeyden önce pratiğin felsefesidir. Birkaç Marksizmden sözedenerler, genellikle «Avrupa» Marksizminden ve Engels'in, kısmen de Lenin'in Marksizminden «bahsetmektedirler». Onlar, Korsch, Lukacs ve başkalarınınca devam ettirilen ve Gramsci ile doruğuna ulaşan teorinin, 2. Enternasyonal dönemindeki Alman Marksizminin niteliklerini «Avrupa Marksizmi»ne maletmektedirler. Böylesi bir ayırım şematiktir ve yanıltır. Leninci Gramsci, Korsch gibi, Marksizmdeki rastgele kişiler ve tüm ciddi politik hatalarına karşın özeleştiri yapmış bir komünist olan Lukacs'ın boyutunda filozoflar bir kefeye konmamalıdır. Bunları birleştiren ortak yanlar var. Bir anlamda onlar pozitivist ve vülger-materyalist serpintilerin düşmanıydılar, ama herşeyden önce «Marksizmin Engelsçe deforme edilmesi» denenele razı değildiler.

Zamanında, «1844 Ekonomi-felsefe elyazırları»nın yayınlanmasından sonra bugün de varlığını sürdüren iki Marks hikayesi durdurulmuştur. Ve Gramsci'nin değişik görüşleri manipule edilerek Marks Engels'e veya Engels'e ve Lenin'e karşı gösterilmektedir. Aynı tartışmanın devamı olarak «iki Lenin»den de sözedilmektedir. Böylece, bir vuruşla, «Anti-Düring» te ve «Lüdwig Feuerbach»taki en önemli şeyin, bununla birlikte ise Lenin'in felsefe yazılarının ve «Materyalizm ve Ampiriokritisizm»in önemli bölümünün hesabı görülmek istenmektedir.

Yakın geçmişte, 1980'de Adolfo Sanchez Vazquez'in ilginç bir kitap olan «Pratiğin felsefesi»nin ⁽¹⁰⁾ ikinci baskısı çıktı. Yazar kitabına «Lenin'in pratikle ilgili konsepti» bölümünü ekledi. Bu bölümdeki görüşler, benim «Lenin, devrim ve Latin Amerika» kitabımda dile getirilenlere, birçok bakımdan uymaktadır. Ancak Vazquez, Lenin'in «Materyalizm ve Ampiriokritisizm»de «kesinlikle Engels'e ait hükümleri her materyalizme özgün hükümler olduğunu» ileri sürdüğünü yazıyor (s. 244). «Felsefe defteri»nde ise kısmen «kendini düzeltiyor» (s. 223–230) diyor. Başka bir deyimle, Lenin sözde şu görüşten vazgeçmişiyormuş: «İnsana oranla doğa birincildir, madde ise nesnel gerçekle eşdeğerdir, yani insan bilincinin dışında vardır». Benim bunu tamamiyle reddettiğim biliniyor. Bununla birlikte belirtiyim ki, yazar Leninden saygı ve hayranlıkla sözediyor.

Doğrudan Gramsci'ye başvurarak, bu konuya değinmeyi uygun bulmaktayım.

(10) Adolfo Sanchez Vazquez. *Filosofia de la praxis. Segunda edicion.* Ed. Grijalbo. Mexico 1980.

DİYALEKTİK MATERYALİZME YER VAR MIDİR?

Gramsci, Marks'ın tüm felsefesinin pratiğin felsefesi, yani tarih bilimi veya tarihsel materyalizm olduğunu söylüyordu. ⁽¹¹⁾ Bu anlayış Gramsci'nin görüşlerine karşın, kimi kötü niyetli yazarlara Engels'e ve Lenin'e pedantik bir biçimde akıl satma fırsatı vermiştir. Gramsci'nin formülasyonlarında «Hapisane defterleri»nin sırf harfiyesine bakılacak olursa, bazen aşırılıklar gözlenmektedir.

Örneğin, o çok açık biçimde şuna işaret etmektedir: Pratiğin felsefesini iki unsura ayırmak, diyalektiğe yabancıdır: «doğal bilimlerin yöntemleri (dar pozitivist anlamda deneme yöntemi) uygun bir biçimde kurulması gereken bir sosyoloji olarak anlaşılan tarih ve politika teorisi ile ya felsefi, ya metafizik, ya da mekanik olabilecek bir materyalizm (s. 132).

Ama başka bir yerde o şunları yazmaktadır: «Tarih ve politika teorisinden kopuk bir felsefe ancak metafizik felsefe olabilir». Kanıma göre, «tarih ve politika teorisi» olmayan felsefe ancak metafizik felsefe olabilir demek başka bir şeydir, Marks'ın tüm felsefesini tarihsel materyalizme ve «politika»ya eşitlemek ise başka bir şey. Burada «ve» niyedir? Sınıf savaşımının en yüksek biçimi olarak politika, tarih biliminin ana bölümü değil midir? Olabilir ki, Gramsci, diyalektik birlik içinde felsefe ile politikanın birbirine eşit olmadığını vurgulamak istemiştir.

Başka bir yerde Gramsci, felsefenin «tarih metodolojisi» olduğunu yazmaktadır (s. 134).

Nitekim, «Hapisane defterleri»nde, harfiyesinin içeriğine her zaman uyduğu bir sıra bölümler bulmak olanaklıdır. Gramsci hapisanede, çok ağır koşullarda çalışmıştır. Ama yine de, onun yaptığı basitleştirmeler, Marks'ın teorisinden diyalektik materyalizmi dışlıyacak kadar mutlak biçimde midir? İşte tam da bunu ele almaya çalışalım.

Açıktır ki, Gramsci Marks'ın felsefesini esasta «pratiğin felsefesi» olarak anlamaktadır. Kartına «Marks Engels'e ve Lenin'e karşı diye yazanlar, teorik amaçtan çok, politik amaç, Marksistlerin bugünkü politikasına saldırmak amacı güttükleri için daha aşırı konumda yer almaktadırlar. Komünist hareketin tarihini hatalar yolu olarak, Gramsci'yi ise Stalin'in eleştirisini önceden sezen ve «az gelişmiş sosyalizmin teorisyeni ve pratikçisi» Lenin ile pek fazla ortak yanı olmayan bir Avrupalı olarak karalamaya çalışmaktadırlar. Kovculuk yapan tarihçilere Lui Aragon'un şu sözleriyle yanıt verilebilir: «Benim için komünist olmak önemsizle önemliyi karıştırmamak demek olmuştur».

Stalin'in diyalektik materyalizmi ve tarihsel materyalizmi tanımladığı

(11) A. Gramsci il materialismo storico e la filosofia di Benedetto Croce, Torino, ... Einaudi Editore, 1955. Bu kitapla ilgili öteki notlar metinde yer alıyor.

biçimi bugün kimse kabul edemez. Aynı şekilde, tarihsel materyalizmin sırf diyalektik materyalizmin, doğa yasalarının (üstelik «sahte bilinç» tarafından algılanan) uygulanmasıyla sınıanan mantıksal bir devamı olduğu da düşünülemez. Felsefenin bilimler bilimi olduğu da düşünülemez. Felsefenin bilimler bilimi olduğu yolundaki üstü örtülü eski anlayışa geri dönmek veya Hegel'in «... Ansiklopesi»nde yaptığı biçimde, Balzac'taki kumlu sahtiyan gibi pozitif bilimler geliştiği ölçüde yaşam alanı daralan bilimler bilimi olan doğa felsefesini önceki, sınırlı biçimiyle de olsa, yeniden canlandırmak olanaksızdır. Bütün bunlar, Engels'in karakterize ettiği, değişik bilimlerin felsefeden sürgün verme sürecinin bir karikatürüdür: Marks'ın felsefede yaptığı devrim, eski felsefenin ölmesi ve dünyayı materyalistçe anlayan yeni bir içerikle yeniden doğuşu demektir.

Gramsci, vülger materyalizmi ve «ortodoksluk»un içine yuvarlandığı «Marksizmdeki pozitivist serpmeler»i eleştirmekte haklıdır. Unutmayalım ki, Gramsci Marksizmin özüne, büyük diyalektikçi Lenin aracılığı ile ulaşmaktadır. Gramsci, diyalektikten zerre kadar uzaklaşmamakta ve «eylemin» Marksizmdeki rolünü vurgulamakta da haklıdır. Ama o, Marks'ın kendi felsefesine hiçbir zaman materyalist felsefe demediğini ileri sürmekle abartma yapmış olmaktadır. O, «tarihsel materyalizm» terimine ender başvurmuştur. Belki hapishanedeki sansür nedeniyle, yahutta Marksizm yerine, Labriola'nın (12) önerdiği gibi, «pratik felsefesi» terimini kullandığı için. Büyük teorisyenleri okurken dikkatli olmak, harfiyecilikten kaçınmak gerekmektedir. Marks'ta ve Engels'te bile aşırı derecede ileri götürüldüğünde, tamamiyle yanlış izlenim yaratan kavramlara rastlanmaktadır.

Örneğin, «Alman İdeolojisi»nde şunlar yazılı: «Biz yalnızca tek bilimi, tarih bilimini bilmekteyiz». Açıktır ki, burada kastedilen, tarihsel materyalizmin doğuşuyla bütün pozitif bilimlerin ortadan kalktığı değil, Marksist felsefe devriminin sona ermiş olduğudur.

Marks ve Engels yukarıdaki sözleri, şu sözlerle bağlıyorlar: «Tarihe iki yönden bakılabilir ve o, doğa tarihi ile insan tarihi olarak ikiye ayrılabilir. Ancak onun bu iki yönü birbiriyle kopmaz biçimde bağlıdır; insanlar varoldukça, doğa tarihiyle insan tarihi birbirinin karşılıklı koşulu olmaktadır. Doğa tarihi ... bizi burada ilgilendirmez; insan tarihine ise değinmemiz gerekecektir ...» (13)

(12) Bak: Antonio Labriola. La concepcion materialista de la historia y otros trabajos. La Habana, 1970, s. 252 ve 264.

(13) K. Marks ve F. Engels, Yapıtları, c. 3, s. 16, not. Elyazısında bu ve önceki kaydın üzeri çizilmiştir. «Alman İdeolojisi»nin İspanyolca baskısında (EPU – Montevideo, Tercera ed., 1971) bunlar «Marks ve Engels'in çıkardığı metinler» arasında yer almaktadır. Yayımcının belirttiği üzere, bunlar «metinde yeralan görüşlerin bir devamı oldukları ve bu görüşlerin daha iyi anlaşılmasına yardımcı oldukları için yayına alınmıştır».

Dikkatimizi şu iddialar üzerine çevirelim: a) Doğa tarihiyle insan tarihi birbiriyle kopmaz biçimde bağlıdır; b) ama onlar (mantıksal planda bir birinden ayrılabilen ve ilgili bilimlerin araştırma alanı olan iki tarih olarak) iki yönden incelenebilir. Doğa, kendi tarihi insan tarihiyle fiilen çitışse de (insanın toplumdaki emeği, doğayı ve bizzat insanı değıştirmektedir), insanın gözetimi ve emeği dışında vardır.

Birinci iddia, sanki pratiğin felsefesini ve onun mutlak tarihsel gelişmeler doğrulamakta, ama ikinci iddia, *bu iki yönün diyalektik bağıllığı konseptinden hareket edilmesi* gerekmesine karşın, onların ayrı ayrı kavranabileceği ve hatta açıklanabileceği uyarısını getirmektedir. Sanıyorum ki, bu doğrudan materyalist diyalektik konseptiyle, yani Engels'in «Doğanın Diyalektiği», «Anti-Düring» ve «Lüdwig Feuerbach . . .» ta olmak üzere, üç kez dile getirdiği şu görüş ile bağlıdır. Onun ampirik bilimler dediği bilimlerin geliştiği ölçüde felsefe, kendi konumlarını yavaş yavaş bırakmaktadır ve yeni felsefe yeni bir tarzda bu konumları almaktadır. Yeni felsefe, her bilimin verilerinde ortaya çıkan bağları genelleştirmekte ve bu bilimlerin verdiği sonuçları eleştirel açıdan değerlendirmektedir. Böylece sentez anı gelmekte, ampirik bilim, aynı pozitif bilimler çerçevesinde «teorik bilime» dönüşmektedir. Bu yolla elde edilen sonuçların sentezi sayesinde o, materyalist doğa bilimi durumuna gelmektedir. Bu sonuçlar, yeni dünya görüşüne entegre edilmektedir. Diyalektik düşünce tarzı, doğanın ve toplumun reel ve ebedi hareketini yansıtmaktadır. Marks ve Engels, materyalist görüş açısına böyle ulaşmaktadırlar.

Engels (Anti-Düring ve «Lüdwig Feuerbach . . .») şunları yazmaktadır: «Diyalektik doğa anlayışı her çeşit doğa felsefesini nasıl gereksiz ve olanaksız kılmaktaysa, tıpkı onun gibi bu anlayış da felsefeye tarih alanında öldürücü darbe indirmektedir. Şimdi her iki alanda da görev, kaftadan bağlar uydurmak değil, bu bağları bizzat olgularda bulup çıkarmaktır. Şöyle ki, doğadan ve tarihten kovulan felsefeye yalnızca arı düşünce dünyası kalmaktadır. Çünkü bu dünya devam etmektedir: Bizzat düşünme sürecinin yasalarını konu edinen bilim, mantık ve diyalektik». (14) Bunu, varlığını korumakla birlikte içeriği değışen son özerk felsefe alanı olarak anlamak gerektiği açıktır.

Engels diyalektiği «hem dış dünyanın ve hem de insan düşüncesinin genel hareket yasaları» (15) bilimi olarak tanımlamaktadır. Geriye mantık ve diyalektik kalmaktadır. Engels, doğa bilimleri uzmanlarının «düşünce yürütmeden tek adım ilerliyemeyeceklerini, düşünmek için mantık kategorileri gerektiğini» (16) bu kategoriler olmadan teorik düşüncenin doğru uygulanamayacağını belirtmektedir. Kuşku yok ki, o burada, diyalektik

(14) K. Marks ve F. Engels, Yapıtları, c. 21, s. 316.

(15) Agy., s. 302.

(16) K. Marks ve F. Engels, Yapıtları, c. 20, s. 524.

materyalizm denmesi kabul edilene, tarihle ilgili olarak ise tarihsel materyalizmi anlamaktadır. Lenin, Marks'ın ve Engels'in kendi felsefelerine diyalektik materyalizm dediklerini belirtmiştir. Bu bakımdan Gramsci'nin Engels'e belirli ölçüde yakınlaşmasının söz konusu olduğunu aşağıda göreceğiz. Kanımızca bu Marks'la da yakınlaşmaktır.

Fazlaca aktarmalar yapmamı okurların hoşgörüsüyle karşılayacaklarını umuyorum. Gramsci şunları yazmaktadır: «... Anlaşılan, Profesör Lukacs diyalektikten ancak, doğayla değil, insan tarihiyle ilgili olarak sözedilebileceğini ileri sürüyor. O belki yanılıyor, ama haklı da olabilir. Eğer onun iddiası doğa ile insanın düalizmini (ikiciliğini) gerektiriyorsa, o yanılıyor...». «Eğer insanlık tarihini tıpkı doğa tarihi gibi anlamak gerekirse (bu arada bilim tarihi yoluyla), o zaman diyalektik doğadan nasıl ayrılabilir?» (s. 145).

Bu, bütünüyle olmamakla birlikte, Engels'in dediğinin aynısıdır. Gramsci'nin düşüncesinin kaynağında Engels'ten alınıp iyi özümsemiş ideler az değildir. Buna, Gramsci'nin Lenin aracılığı ile ulaştığı Marks-Engels-Lenin ortak yaşaması eklenmektedir.

Prestipino (17) ve başkaları, Gramsci'nin konseptine göre, doğanın olduğu gibi «eridiği»ni ve Gramsci'nin hatta üretici güçleri üretim ilişkilerine indirgediğini söyleyerek, kendisini kınıyorlar.

Bu yazı hemen hemen hazır durumdayken, elime Lucien.Sève'nin (18) kitabı geçti. Yazar «tarihsel materyalizmi sınırlama yoluyla» diyalektik materyalizm alanının bulunamayacağını belirtiyor. Tarihsel materyalizmin dışında ise hiç bulunamaz. Onun içinde «diyalektik materyalizmin... «ve» bütün olarak bilimsel dünya görüşünün dayanak noktası yer alıyor. («kendi içinde ele alındığında» doğa bilimlerinin materyalizmi de). «Tarih bilimi bizi yalnız üretim ilişkilerine değil, aynı zamanda (doğa ile ilişkileri de içeren) üretici güçlere de götürüyor». Gramsci'nin yazıtlığı burada görülüyor: Üretici güçlere yeterince önem vermemesinde. Onun Marks ile (aynı zamanda Engels ve Lenin ile) arasındaki fark budur. Marks bilimlerin gelişmesiyle üretici güçlerin gelişmesi arasındaki bağı teorik açıdan incelemiştir. «Vülger materyalizmi yıkmayı» deniyen Gramsci, böylece «tarihsel materyalizmin temellerini de yıkmış oluyor». Bilimler, Gramsci'nin dediğinin tersine, esasta üst yapılar dahil değildir. Onun görüş açısını paylaşmakla «göreceliğe» yuvarlanıyor, «burjuva bilimi ve proletarya bilimi» biçimindeki eski hatayı işleyorsun. Engels'e atfedilen «doğal bilimlerin ölçütü» ile ilişkilerine son vermek çabasında olan Gramsci, tarihsel materyalizm konseptinin temeli olan «yansıma teorisi»ni un-

(17) G. Prestipino. El pensamiento filosofico de Engels. Ed. Siglo XXI Mexico, 1977.

(18) Lucien Sève. Introduction a la Philosophie marxiste. Ed. Sociales. Paris, 1980.

tuyor. Tarihsel materyalizm ile diyalektik materyalizm arasında özdeşin çelişkisi söz konusudur (bilimin tarihi, dünyanın eleştirel algılanmasını dışlatamaz). «Doğa konsepti oluşur oluşmaz, insanlık tarihi onun gelişmesinin bir yanı olarak ortaya serildi.»

Gramsci, doğanın insandan önce ve insanın dışında varoluşu sorununda (doğaya o «kendinde uzay», tarihsel hiç diyor) felsefe hiyerarşisinden uzaklaşmaktadır. İtalyan eleştirmenlerin Gramsci ile ilgili kayıtları pek kesin değildir. Onlar Gramsci'deki gençlik yıllarından kalma tinselcilik önyargılarına dayanmaktadır. Gerçi şu tanımlama ona dokunabilir ama, Gramsci her zaman materyalisttir. Ancak onun polemikindeki boşluklardan ince bir idealizm sızmaktadır. Özellikle «Ruh fenomenolojisi»nde Hegel'e özgü olduğu gibi, pratik (materyalist pratik), zaman zaman ruhun cisimlenmesi olarak ortaya çıkmaktadır. Bunlar arasında Engels'in felsefenin temel sorunu dediği ilişkiler bakımından hiyerarşi yoktur. Bu, belirli ölçüde, Gramsci'nin «Lukacs üstüne notlar»ında yer alan düalizmin eleştirisine ilişkindir. O, Marks, Engels ve Lenin'de açık seçik ortaya konmuş olan, felsefenin temel sorununun ele alınış biçimine yüklenirken söz seçmede kendini zorlamamıştır. Gramsci için bu, maddenin metafiziğidir. O, daha 1922-1923'lerde Bukharin, Fogarazi ve Lukacs ⁽¹⁹⁾ eleştirilirken ne yazıldıysa, onu yinelemektedir.

Marks gerçi bilimsel-popüler nitelikte yazmış olmasa da, onun tüm yapıtlarında, materyalist görüşüne bağlılığı görülmektedir. Ama zaten Gramsci, Engels'in ve Lenin'in ilgili açıklamalarını yinelemeyi kendisi gerekli görmüş değil midir? Gramsci şöyle yazmıştır: «Mikroskop altındaki madde, nesnel ve ampirik bakımdan varolmayan insan ruhunun ürünü olup, reel nesnel madde olma durumundan çıkmakta mıdır? (s. 50).

Mikroskop altındaki madde değil de, bütün olarak dünya veya onun gerçeklere, matematiğin gelişmesine vb. bağlı olarak tarihsel bakımdan sınırlı olması dolayısıyla bizim algılarımızın henüz erişemediği bölümü söz konusu olursa, durum değişecek midir?

Engels'in ampirik bilimler dediği bilimler arasında, temel parçalar fizikten uzaycılığa dek, yeni bilim kolları ortaya çıkmıştır. Bunların yanısıra, insandan önce varolan dünyayı, dünyanın en eski tarihini inceleyen bilimler de gelişmektedir. Ayrıca, yaşamın doğuşu ve öteki galaksilerde yaşamla karşılaşma olasılığı da incelemektedir.

Gramsci şöyle yazıyor: «Tarihsel ve insanlıksal objektivitenin varolması olanaklı mıdır? Bu objektivite hakkında kim hüküm verebilecek durumdadır? «Kendinde uzay görüş açısını» kim benimseyebilecek durumdadır? Rahatça söylenebilir ki, böylesi bir durumda Tanrı kavramının önyargıları söz konusu olacaktır» (s. 142).

(19) Aldo Zarrando. Actualidad del pensamiento político de Gramsci. Ed. Grijalbo, Barcelona-Buenos Aires-Mexico, 1977.

Ustaca söylenmiş, ama Gramsci'nin canlı diyalog ritmini sürdürerek belirtebiliriz ki, yönlendirici sorular soruluyor. (Soru aynı zamanda yanıt durumundadır) ve onun ifadelerini tinselci geçmiş, besbelli ki, etkilemiştir (doğal olarak, aynı zamanda *hem içte hem dışta olan* bu yargıç, Sartr'ın Lenin'i kurnazca «çürütme»lerini anımsatıyor), Görüşlerini açıklıkla belirtmedeki başarısızlığına karşın, biz hiçbir zaman Gramsci'ye tinselcilik maledip onursuz bir polemige girecek değiliz.

Gramsci Engels'ten, materyalizmin temel tezini açıklayan bir alıntı yapıyor: «Engels'in, *Dünyanın birliği onun maddeselliğindedir. Bu maddesellik ise ... felsefenin ve doğa biliminin uzun ve zor gelişmesiyle kanıtlanmaktadır*» sözleri, *doğru dünya görüşünün çekirdeğini içeriyor. Çünkü nesnel realiteyi kanıtlamak için tarihe ve insana başvuruluyor*» (s. 142).

Aktardığımız sözler Gramsci'nin konumuna kanıt olabilir, ama bununla birlikte burada dünyanın insandan önce nesnel olarak varolduğu görüşü dile getirilmektedir.

Gramsci için «Marksızmin bileşen öğelerinin birliğini», insan ile madde (doğa-maddesel üretici güçler) arasındaki çelişkilerin diyalektik gelişmesi getirmektedir (s. 91).

Bu, tarihsel-materyalist bir görüş açısidir. Ancak, doğanın tüm tarihi, henüz toplumun ve toplum ilişkilerinin tarihi değildir. Gerçi toplum tarihinin önemli bir bölümünü, varsayımlar veya bilimsel düşünceler sayesinde anlamak olanaklıdır. Biz biliyoruz ki, her iki tarih de sürekli gelişmiştir, gelişmektedir ve gelişecektir. Eğer gelecek söz konusuysa, toplumlaşmış «İnsanlığın» tüm tarihine ilişkin bilgi yoktur. Geçmiş ve bugün söz konusu olunca ise, bu tarihe ilişkin bilgi görelidir ve bilim ve incelemelerin tarihsel çerçevesine bağlıdır. Doğa tarihinin geçmişi ve bugününe ilişkin bilgiyle de (belirli farklarla) aynı şey olmaktadır. Gelecek ise, «Tanrıların kucağında beslenip yetişmektedir». Felsefi tez şudur: Dünya algılanabilir, ama onun tam olarak algılanması ve değiştirilebilecek olanın değiştirilmesi, sınırsız ve teorik bakımdan ölçülmez bir süreçtir.

Bu bakımdan bile Marksçı-Leninci madde (doğa) konseptinin bir anlamı vardır. Ama Gramsci'nin şu sözlerle dile getirdiği konsept için aynı şey söylenemez:

«Maddeyi kendinde madde olarak değil de, sosyal nesne, üretim için ve dolayısıyla da doğal bilimler için tarihsel bakımdan örgütlenmiş nesne olarak ele almak gerekir.» Belirtmek gerek ki, bu görüş *tamamiyle yanlıştır. Biz gördük ki, pratik felsefesi, materyalist dünya görüşünün kapsamındaki her şeyi içermiyor. Diyalektik ve sırf tarihsel olmak üzere iki materyalizmin varlığı konusunda tartışılabilir. Ama farkların saptanması yönünde küçük bir adım bile atar atmaz, ayağımızı sürçebilir. Gerçi Marks'ı, Engels'i ve Lenin'i öğrenmek amacıyla okurken, böylesi bir ola-*

nak dıştalanmıyor. Biz Marks'ın yazmayı düşündüğü diyalektik ders kitabının hangi konulara değinebilecek olduğunu bilmiyoruz, ama Gramsci'nin okumuş olduğu anlaşılan Lenin'in «Diyalektik sorunu üstüne» yazısını biliyoruz. O, büyük Alman romantik şiirinden istiareyi akla getiren ve elektrik ile ilgili önlü örnekle buna yanıt verecektir: İnsan elektriği bilmedikçe ve onu kendi hizmetine koymadıkça, rastgele yangınlara yolaçsa bile elektrik «tarihsel hiç» olacaktır . . . İnsan elektriği kısmen kendine tabi etmiştir, ama onun öteki kısmı, – «tarihsel hiç» – yıldırımsavarlara karşın yangınlara yol açmaya devam etmektedir. Denebilir ki, hem soru ve hem de yanıt, naiv realizmin çerçevesi içinde çizilmektedir.

Diyalektik-materyalist (doğa, insan ve düşünce) konsept tarih bilimini içermekte, ama aynı zamanda, Marksist devrimin yeni baştan düzenlediği eski felsefeden geri kalanı da kapsamaktadır. Anlaşıldığı üzere, Gramsci şunu kabul etmektedir: « . . . Pratik felsefesi tüm gerekeni içeriyor, tam ve bütünsel dünya görüşünü, tam felsefeyi ve doğal bilimler teorisini kurmak için gerekli bütün temel öğeler onun içinde yer alıyor . . . » (s. 157).

Bu ancak diyalektik materyalizm olarak anlaşılabilir. Anlamdaki ikircime karşı (Gramsci dünya görüşünü doğal bilimler felsefesinden sanki bunlar eşanlıymış gibi, yalnızca bir virgül ile ayırıyor), burada doğa felsefesi anlaşılıyormuşçasına pozitivist veya spekülative felsefe ruhunda herçşit yorumlamayı ilkesel olarak dıştalamak gereklidir. Dolayısıyla bize, Engels'in «Anti-Düring»te ve «Doğanın Diyalektiği»nde, materyalist dünya görüşünün pozitif bilimlerle bağına nasıl ele aldığını örnek göstermekten başka bir şey kalmamaktadır. Engels'in dediği üzere, ampirik bilimlerin ve sonuçların diyalektik metoda dayanılarak tüm yanlarıyla ve eleştirel biçimde ele alınması, ampirik bilimden teorik bilime yükselmesini sağlamaktadır. Sentez felsefeyle çitişmektedir. Ve bu felsefe kavram ve kategorilerin diyalektik-materyalist kullanımı olduğu için, sentez onu bir bütün içinde birleştirmektedir.

SONUÇ OLARAK

İnsandan önceki dünyadan söz edilirken, materyalizmin aynı zamanda temel tezi olan başlangıç tezi spekülasyon konusu yapılmaktadır. Ama insan emperyalizmin savaşla oynayarak yarattığı nükleer tehlikeyi düşününce, bu tez feci ve tamamıyla reel bir olasılık durumunu alıyor. Nötron bombası, yalnızca eşyaların kaldığı insansızlaştırılmış gezegenin tasarısıdır. Ökoloji uzmanlarının bu konudaki özel konumu da bilinmektedir.

Emperyalizmin çılgnlığından «kendinde uzay» olasılığı doğmaktadır. İnsanlığın bütün bunlardan kurtuluşunun güvencesi Karl Marks'ın ülküleri, onun düşüncelerine göre doğan toplumlar, sosyalizmi ve barış savaşımı ile devrim savaşımının birleştirilmesini amaçlayan milyonlarca insandır.

Barışa giden yol savaş karşısı güçlerin birliğinden geçer

İ. Bilen

Türkiye Komünist Partisi Başkanı

Son zamanlarda yeryüzünde her şeyi yokedecek bir nükleer savaş tehlikesi son derece arttı. Emperyalist gerici güçleri, giderek daha açık biçimde, en korkunç yığınsal kırım silâhlarının kullanılacağı, «sınırlı» yada «uzun süreli» askersel çatışmalar çıkarma hesapları yapıyor. Bundan ötürü şimdi yığınları savaşa karşı kesin savaşıma çekmek, bugün dünyada oluşan bu durumun suçlusunun kim olduğunu göstermek, emperyalizmin savaş hazırlıklarını, iç mekanizmasını ortaya koymak olağanüstü önemlidir.

Bu yazıda, Türkiye örneğine dayanıp, emperyalizmin, halkları kendine bağlamada ve yeni savaş hazırlıkları plânlarında, onun çok önemli bir halkası olan Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO)'nun (!) oynadığı role değinmek istiyoruz.

NATO, 30 yıldan artık bir süredir Avrupa anakarası için sürekli bir savaş tehlikesi kaynağı, bu pakta üye ülkeler halklarının yaşam koşullarının kötüleşmesinin başlıca nedenlerinden biri olagelmıştır. Kuruluşundan bugüne dek NATO'nun en belirgin çizgisi anti-komünizm, anti-sovyetizm olmuş ve olup gidiyor. Bu, her şeyden önce onun askersel-politik yazgılarında ortaya çıkmaktadır. Bu yargılar, uluslararası yaşamın yeni koşullarına, sosyalizm ile emperyalizm arasındaki değişen güç dengesine, savaş silâh ve araçlarının yetkinleşmesine ayak uydurmak için birçok kez değişikliğe uğramıştır. Neki, sosyalist ülkeler topluluğuna karşı saldırgan niteliğini her zaman korumuştur.

ABD'nin Batı Avrupa ülkelerine dayattığı geniş kapsamlı askersel programlar, bu ülkelerin ekonomik gelişmesine zarar verdi. NATO üyesi ülkelerin ekonomileri ağır sarsıntılara uğradı. Artan silahlanma yarışı, askersel amaçlar için yapılan büyük harcamalar üretimin düşmesine, enflasyonun, işsizliğin artmasına yol açtı. Türkiye, bunun en tipik örneklerinden biridir. TKP Programında da belirtildiği gibi, «ABD emperyalizmine uy-

(!) NATO başlangıçta ABD, İngiltere, Fransa, Belçika, Hollanda, Lüksemburg, Kanada, İtalya, Portekiz, Norveç, Danimarka, İzlanda'dan oluştu. 1952'de NATO'ya Türkiye ve Yunanistan, 1955'te FAC, 1982'de İspanya da katıldı. 1966'da Fransa, NATO'nun Askersel Örgütü'nden ayrıldığını bildirdi. İzlanda, NATO'nun Askersel Plânlama Komitesine katılmıyor. İspanya Başkanı F. Gonzalez, Aralık 1982'de, İspanya'nın NATO'nun Askersel Örgütü'ne katılma sürecinin durdurulmasını, NATO'ya katılma konusunda da referanduma gidilmesini istediğini açıkladı. (Not Red.)

duluk, NATO üyeliği memleketin ekonomik, sosyal, politik durumunu altüst etmiştir.»⁽²⁾

Komünistler, tarihin derslerini hiç bir zaman küçümsemezler. Bu bağlamda Türkiye'nin NATO'ya katılmasını hangi etkenlerin belirlediğini anımsatmak iyi olur. Öte yandan bu etkenler bugün de geçerliliğini koruyor. Bu, Türkiye'yi NATO'nun askersel ve politik yazgılarına giderek daha sıkı biçimde bağlıyor.

Gerçekten, nasıl oldu da emperyalist salgınına karşı ulusal kurtuluş savaşı sonucunda kurulan Türkiye Cumhuriyeti bu saldırgan, anti-sovyetik bloka bağlandı? Halkımız bu kurtuluş savaşında, Rus Devrimi'nin önderi V. İ. Lenin'in, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Mustafa Kemal'e çektiği telgrafta: «Ülkesinin bağımsızlığı ve genliği için tükenmez bir enerjiyle savaş veren Türkiye halkına ve hükümetine en içten dileklerini bildirdiğini»⁽³⁾ unutmuyor. Sovyetler Birliği'nin genç cumhuriyetimize yaptığı etkin, bol yardım da herkesçe çok iyi biliniyor.

Türkiye'de de egemen çevreleri daha İkinci Dünya Savaşı öncesi yıllarda anti-sovyetizm konularında yer almaya zorlayan neden, politik görüşleri ve eylemleri zayıf, tutarsız olan ulusal burjuvazinin demokratik devrimi gerçekleştirme, halka sözverdiği reformları yapma yeteneksizliğinde ve aslında bunları yapmak istememesinde yatıyor. Burjuvazi ilk zamanlarda bağımsız bir gelişmenin yollarını denedi, yansız bir dış politika uyguladı. Ne ki, halk yığınlarından duyduğu korku onu emperyalist devletlerle yakınlaşmaya itti.

Böylesi bir doğrultunun (politikanın) mantıksal sonucu, o zamanlar önde gelen kapitalist devletlerin en gerici çevreleriyle çeşitli ilişkiler kurmak oldu. İlkesizce çevrilen manevralar, Ankara'nın, İkinci Dünya Savaşına Hitler Almanyası'ndan yana katılma yolunda gizlice aldığı kararlar sonuçlandı. Türkiye yöneticilerinin bunu gerçekleştirmelerini yalnızca Hitler ordularının Stalingrad önünde yenilgiye uğraması engelledi. Sovyet halkının Stalingrad savaşında kazandığı tarihsel utku, bunların ateşli hevesini söndürdü. Onları, bekle-gör politikası izlemeye zorladı.

Faşizmin kesin yenilgisinden sonra Türkiye egemen çevreleri kendi dar bencil çıkarlarını korumak amacıyla ABD emperyalizmiyle bağlandılar. Bu yön değiştirme 1950'de sağcı Demokrat Partisi'nin işbaşına gelmesinden sonra iyice güçlendi.

«Truman doktrini» ve «Marshall Planı» ile Türkiye'ye yapılan, o zamanın ölçülerine göre büyük ABD «yardım»ları, ülkemizde burjuvazinin gerici kanadının konumlarını güçlendirdi. Washington'un yönergesiyle Ankara hükümeti, Sovyetler Birliği'ne karşı bir karaçalma kampanyası

(2) Türkiye Komünist Partisi. Program, s. 15.

(3) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 52, s. 302 (Rusça).

başlattı. Sözde Boğazlarla ilgili «Sovyetler Birliği'nin kimi istemleri» olduğu yalanını yaydı. Bu kampanyanın amacı halkı şaşırtmak, Türkiye'nin NATO üyeliğine ve ABD'nin dümen sularına girmesi için gerekçe yaratmaktı.

Bu amaca ulaşıldıktan sonra ülkemiz, ABD'nin ve NATO'nun elinde sosyalist ülkelere ve Ortadoğu'daki anti-emperyalist harekete karşı kullandıkları bir araç haline geldi. Türkiye'nin durumu, 1955'te başka bir askerel pakta, CENTO'ya (4) girmesinden sonra daha da kötüleşti.

Türkiye'nin emperyalist bloklara bağlanması onun bağımsız bir dış politika izlemesi olanaklarını kaldırdı. Türkiye ekonomik güçsüzlüğü nedeniyle ABD'nin ve NATO üyesi öteki büyük devletlerin baskılarına, dayatmalarına çok daha kolay boyun eğdi. 1950'lerde Türkiye'nin dış politikasında her karar ABD'nin isteği doğrultusunda alınır. Sovyetler Birliği'yle tüm ilişkiler en düşük düzeye indirilmişti. Türkiye, Birleşmiş Milletlerde özgürlüğüne yeni kavuşan, ulusal kurtuluş savaşı veren ülkelerin karşısına bir Amerikan fedaisi olarak dikildi.

1965'lerden 70'li yılların ortalarına dek, Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist topluluk üyesi ülkelerin aktif eylemleri sonucunda, kapitalist ülkelerin yöneticilerinin yumuşama sürecine katılmak zorunda kaldıkları dönemde, Türkiye'nin dış politikasında da kimi değişiklikler oldu. Ülkemiz, sosyalist devletlerle karşılıklı yarar sağlayan geniş ekonomik ilişkiler kurdu. Böyle bir doğrultu, onun durumunu olumlu yönde etkiledi. Bu, ulusal ağır endüstrinin kurulmasına yardımcı oldu. Bu yıllarda Sovyetler Birliği'nin yardımıyla demir-çelik, alüminyum fabrikaları, petrol rafineleri ve başka işletmeler kuruldu. Bu, devlet sektöründe onbinlerce işçinin çalışması için yeni işyerinin açılmasını sağladı.

Ne ki, Türkiye Kuzey Atlantik Paktına sınıksız bağlandığı, NATO ve ABD'nin istediği yolda yürüdüğü için beliren bu olanaklardan gerektiği gibi yararlanılmadı. Örneğin, Türkiye, ABD ve NATO'nun ayak diremesi üzerine, Sovyetler Birliği'nin birkaç kez yaptığı, karşılıklı saldırmazlık anlaşması imzalanması önerisine yanaşmadı. 1970'lerin ikinci yarısından sonra ABD yönetiminin Sovyetler Birliği'yle gerginlik ve çatışma politikasına dönmesi, hemen Türkiye'deki hükümetlerin politikasına da yansdı. 1979'da, Adalet Partisi'nin erke gelmesinden sonra, sosyalist ülkelere olan ilişkiler duraksadı.

Türk-Yunan ilişkileri, NATO'ya üyeliğin dış politikada doğurduğu güç-

(4) Başlangıçta bu örgütün adı Bağdat Paktı idi. Türkiye, İngiltere, Irak, İran ve Pakistan'dan oluşuyordu. ABD, resmen bu örgüte üye değildi. Ne ki, onun tüm komitelerinin çalışmalarına katılıyordu ve bu pakta üye ülkelerin tümüyle ikili askerel-politik anlaşmalar bağlamıştı. 1968'de Irak örgütten ayrıldı. Bundan sonra örgütün adı da değişti. CENTO oldu. 1979 Ağustosunda örgüt resmen dağıtıldı. (Not Red.)

lüklerin en inandırıcı kanıtıdır. NATO üyesi bu iki ülke arasındaki sorunlar, sürtüşmeler her şeyden önce ABD'nin işine yarıyor. O, bu durumdan yararlanarak her iki ülkeye de baskı yapıyor, her ikisine de silâh satışlarını sürekli artırıyor. Öte yandan iki komşu ülke arasındaki sürtüşme şovenizmin kışkırtılmasına yardım ediyor.

Türk-Yunan çelişkilerinin en sancılı, ana halkası Kıbrıs sorunudur. Emperyalist çevreler bu adayı Doğu Akdeniz'in ortasında stratejik bir askersel üs haline getirmek istediklerini gizlemiyorlar. Bu ise ancak, Kıbrıs'lılar bağlantısızlık politikasından vazgeçerlerse olabilir. Türk Silâhlı Kuvvetleri 1974'te büyük ölçüde bunun için Kıbrıs'a dalmış ve adanın yüzde 40'ına el koymuştur.

Türkiye'de egemen çevrelerin bu yayılcı politikasının faturası halkımıza pahalıya oturuyor. Ulusal gelirin önemli bir bölümü bu işgalin sürdürülmesine gidiyor. Bu sorunu NATO çerçevesinde ve ABD'nin arabuluculuğuyla çözmeye çabaları ise yeni yeni güçlükler doğuruyor. Washington'un ve onun başlıca bağlaşıklarının çıkarı gerginliğin sürmesindedir.

Emperyalist çevrelerin Türkiye'ye gösterdikleri ilgi giderek artıyor. Bu, NATO'nun askersel-politik plânları açısından, onun taşıdığı önemli stratejik durumundan ileri geliyor. Türkiye'nin Sovyetler Birliği ve Bulgaristan'la uzun bir sınırı vardır. Karadeniz'i Ege ve Akdeniz'e bağlayan Boğazları elinde tutmaktadır. Akdeniz ve Karadeniz kıyılarında filoların barınabileceği çok sayıda koylar var. Ülkemiz, Suriye, Irak ve İran gibi önemli Ortadoğu ülkeleriyle de komşudur.

Ülkemize, Sovyetler Birliği'nin Transkafkasya bölgelerine ve Balkanlar'daki sosyalist ülkelere karşı yürütülecek saldırı eylemlerinde bir çıkış yeri olma, Yakın Doğu'ya, özellikle Basra Körfezi bölgesine yönelik Amerikan «Çevik Güçleri»nin aktarılma ve taşınmasında kullanılacak bir alan olma rolü verilmiştir. 1982 Mayıs'ında Türkiye ABD ile yeni bir askersel anlaşma daha imzaladı. Batı Berlin'de yayınlanan «Die Wahrheit» gazetesinin bildirdiğine göre, ABD, ülkemizi Ortadoğu ülkelerine saldırı hazırlıklarında kullanmak için yeni olanaklar elde etmiştir. Pentagon'un gizli direktiflerinde de Türk askerlerinin Amerikan «Çevik Güçleri»nin eylemlerine doğrudan katılması öngörülmektedir. (5)

NATO komutanlığı Türkiye topraklarını iyice benimsemiştir. Şimdi bu topraklarda, yedisi büyük, 60 kadar Amerikan askersel üssü var. Ülkenin doğu bölgeleri nükleer mayın tarlasına çevrildi. En modern dört dinleme merkezini de içeren çeşitli tesisler aracılığıyla ülkemiz toprakları, sosyalist ülkelere karşı casusluk amaçları için kullanılıyor. Türkiye, 700 bin kişilik ordusuyla NATO içinde, ABD'den sonra, asker sayısı bakımından ikinci gelen ülkedir. Türk askeri NATO'ya bağlılık ilkeleri temelinde eğitiliyor.

(5) «Die Wahrheit», 19 Ocak 1983.

Onu, çeşitli yöntemlerle «dış düşman»ın sosyalist ülkeler ve her şeyden önce Sovyetler Birliği, «iç düşman»ın kendi ülkesinin emekçileri olduğuna inandırmaya çalışıyorlar.

1979'da hükümet, Batı Avrupa'ya orta menzilli yeni Amerikan roketleri yerleştirilmesiyle ilgili NATO kararını onayladı. 12 Eylül 1980'de yapılan askersel devirmeden sonra, ABD Türkiye'de nükleer silah yığınakları kurma olanağı elde etti. Bunu, ABD Başkanı Reagan'ın yakın çevresinde yer alan ve şimdi ABD'nin Ankara Büyükelçisi olan Robert Strausz-Hupe «Hürriyet» gazetesine verdiği demeçte açıkladı. ⁽¹⁾ (Şunu da belirtelim ki, «uzun süreli savaş» doktrinini bu kişi çıkarmış ve bu terimi ABD strateji uzmanlarının sözlüğüne eklemiştir). Böylece generaller, Türkiye'nin, Pentagon'un çıkarmaya çalıştığı termonükleer savaşın dışında kalmasının tüm olanaklarını yok ediyorlar.

NATO üyeliği halka ağır ekonomik yükler getiriyor. Ülke ekonomisinin durumu kötüleşiyor. ABD'nin, Türkiye'de egemen çevrelerin bu yatınlığını bol bol ödüllendirdiği de bir gerçektir. 1980'de 450 milyon dolar olan Amerikan «yardım»ı, 1983'te 815 milyon dolara çıkarıldı. Böylece Türkiye, İsrail ve Mısır'dan sonra ABD'den en çok kredi ve borç alan üçüncü ülke oldu. Bu paraların aslan payı silahların yenilenmesine, her şeyden önce Amerikan uçakları ve yeni tank satın alınmasına gidecek. Devlet bütçesinin askersel harcamalar bölümü sürekli artıyor. 1978-1979'da yüzde 22,3 iken, 1981-1982'de yüzde 27'ye çıktı. 30 yıllık NATO üyeliği boyunca Türkiye'nin askersel harcamaları 5 kat arttı.

Türkiye'nin 1977'den buyana ağır bir ekonomik bunalımın burgacı içinde debelemesi bunların sonucudur. Türkiye'nin 45,4 milyonluk nüfusunun 6 milyondan fazlası işsizdir ve bu sayı sürekli artmaktadır. Enflasyon 1982'de resmi açıklama olan yüzde 25'in çok üstündedir. Ülkenin dış borçları 23 milyar doları aştı. Geçen yılki dış ticaret açığı 2,5 milyar dolardı. Tüm bunlar Türk parasının durumunu daha da sarstı. Son bir yılda Türk lirası Amerikan doları karşısında yüzde 40 oranında değer kaybetti. ⁽²⁾

Bunalım, en çok emekçilerin durumunu etkiliyor. Geniş tüketim maddeleri fiyatları 1981 Mayısından 1982 Kasımına kadar iki kat arttı. Vergiler ve kiralar sürekli yükseliyor. Son üç yıl içinde işçi ve memurların gerçek gelirleri 1979 yılı düzeyine kıyasla yüzde 44 oranında düştü. 26 milyon insan yoksulluk çizgisinin altında kalıyor. Kentlerde gecekondular mahalleleri hızla büyüyor. Örneğin, Ankara'lıların yarısı gecekondularda barınıyor.

IMF'nin dayattığı ekonomik «gelişme» programı bunalımı daha da derinleştirme tehlikesi taşıyor. IMF, örneğin, ülkemizin endüstrileşme plan-

⁽¹⁾ «Hürriyet», 30 Aralık 1982.

⁽²⁾ «Milliyet», 22 Ocak 1983.

larından vazgeçmesini ve çabalarını hayvancılığın geliştirilmesi üzerinde yoğunlaştırmasını istiyor. Oysa Türkiye kendi olanaklarından akıllıca yararlanıyorsa, ekonomisinin gelişmesini engelleyen kapitalizm öncesi ilişkileri çöktürüp ortadan kaldırılabirdi. Ülkenin doğusunda ve güneyinde, örneğin, 800 köy hâlâ toprak ağalarının iyeliğindedir.

Türkiye'nin, NATO'nun askersel ve politik eylemlerine aktif katılması kaçınılmazlıkla onun iç politikasını da etkiliyor. Kapitalist sömürüye karşı emekçilerin direnişinin artması ve bu savaşımın burjuvazi ile açık çatışmaya dönüşmesi olasılığı, Türkiye'de egemen sınıfları her zaman korkutmuştur. Onlar her zaman «güçlü hükümet» yada «güçlü kişiler» aradılar. Başka bir deyimle yönetimin militarist çevrelerin eline verilmesi ve askersel diktatörlük kurulması eğilimi gösterdiler. Son 20 yıl içinde ülkemizde 3 kez askersel hükümet devirmesi oldu. 1980'deki hükümet devirmesi sonucunda ordunun tepesindeki generaller yönetime el koydu.

Generallerin kurduğu bu yönetim, halka sınırlı da olsa belirli demokratik hak ve özgürlükler getiren 1961 Anayasasını yürürlükten kaldırdı. Ülkede gerici bir diktatörlük rejimi kuruldu. Bugün cezaevlerinde 50 bin politik tutuklu yatıyor. Devirmeden bu yana 200 bin kişi gözaltına alındı.

Sıralarında 600 binden fazla işçiyi birleştiren DISK'in 70'i aşkın yöneticisi yargılanıyor. Burjuva reformist eğilimli kişiler bile kovuşturuluyor. Örneğin, CHP Genel Başkanı ve eski başbakan Bülent Ecevit birçok kez tutuklandı.

En ağır saldırılar komünistlere yöneltildi. Erkekiler, önelerine işçi sınıfının ve bağlaşıklarının en iyi evlatlarını yok etme amacını koydular. Türkiye Komünist Partisi'ne karşı Mayıs 1981'de başlatılan «Kızıl fener» operasyonu bugüne dek sürüyor. Yeni yeni tutuklamalar, yurt çapında arama taramalar gidiyor. Partimiz, bu saldırılar sonucunda ağır kayıplara uğradı. Bini aşkın yoldaşımız tutuklandı.

Partimizin yönetimi kadrolarını koruyucu önlemler alıyor. Kovuşturmaların sürmesine karşın TKP, yığınlar içinde çalışmalarını aralıksız sürdürüyor, onların savaşımına önyak oluyor, ilerici ve barışsever güçlerin birliğini sağlamaya çalışıyor.

Demokratik hakları ve politik özgürlükleri yok eden askersel rejim, bir yandan da bu rejime anayasal bir kılıf geçirme denemesine girişti. Hükümet yeni bir anayasa hazırladı ve bu 1982 Kasım'ında «referandum»da «onaylandı». Biz tüm sorumluluğumuzla şöyle diyoruz: «Referandum» basık koşullarında yapıldığı için halkın gerçek eğilimini yansıtmıyor.

«Referandum» oyunuyla 7 yıl için Cumhurbaşkanlığı görevine gelen askersel rejimin başı general K. Evren yeni «Anayasa»yla geniş yetkilerle donatıldı. Bu «Anayasa» kişi özgürlüklerini, basın özgürlüğünü kısıtlıyor, sendikaların çalışmalarını dar bir çerçevede sınırlandırıyor. Özellikle

işçilerin grev hakkı kısıtlanmakta, patronlara ise istedikleri zaman lokavta başvurma hakkı tanınmaktadır. TKP Merkez Komitesi, «referandum»u ve yeni anayasayı «işbirlikçi tekeli burjuvazinin diktatörlüğüne geçirilmiş bir anayasal kılıf» olarak niteledi.

Son yıllarda ülkemizdeki gelişmeler Pentagon'un ve NATO'nun eylemleriyle sıkışıkya bağlıdır. Uzun zamandır Türk ordusundaki üst rütbeli subaylar ABD'nde eğitim görüyor. Amerikan okullarına yalnızca «seçme», «güven verici» kişiler alınıyor. Washington'un dayatmasıyla orduda birçok kez temizlik yapıldı. Çok sayıda yurtsever subay ordudan uzaklaştırıldı. Komünistler, tüm alanlarda militaristleşme sürecinin arttığına toplumun dikkatini sürekli çekiyor.

Türkiye'de militarist güçlerin temeli nedir? Ulusal çıkarlara karşı olmasına karşın NATO kampında yer alan bu güçler toplumun hangi kesimlerinden destek görüyor? Bu soruları yanıtlarken her şeyden önce emperyalist tekellerle işbirliği kurma yoluyla konumlarını güçlendiren işbirlikçi tekeli burjuvazinin halk düşmanı politika ve eylemlerini belirtmek gerekiyor. Bu grubun temsilcileri ülke ekonomisinin kilit yerlerini kontrollerinde tutuyorlar. Bunlar, tekeli devlet kapitalizmi öğelerinin gelişmesini hızlandırmaya çalışıyorlar.

Burjuvazinin bu kesimi, Yakınoğu ülkelerine ekonomik yayılmaya ağırlık verdiği için de militarizmi destekliyor. Bu kesim, ABD'nin bölgedeki yayılmasına yardımcı olarak, bölge ülkelerinin zenginliklerini talan etmeye katılma umudu taşıyor.

TKP'nin anti-emperyalist savaşında çıkış noktası bellidir: Ülkemizde oluşan ve emekçilerin yazgısı için büyük önem taşıyan, özellikle NATO'ya bağımlılıktan ileri gelen özgül koşullarda, ulusal görevler ancak uluslararası görevlerle birleştirilerek yerine getirilebilir. Bu bağlamda TKP'nin eylemleri bir yandan yığınlara demokratik hak ve özgürlüklerin geri verilmesi, emekçilerin yaşam koşullarının iyileştirilmesi, öte yandan barış için, savaş tehlikesine karşı, ulusal bağımsızlık için savaşıma yöneliktir.

Resmi ağızların propagandalarında, TKP'nin ülkenin politik yaşamında sözde «yabancı» bir varlık olduğu yolundaki uydurmalar tümüyle gerçek dışıdır. Bundan büyük yalan olamaz. Partimiz, ülkemizde 62 yıldır emperyalizme, gericiğe ve sömürü düzenine karşı ödünsüz savaşım veren biricik örgüttür. TKP Merkez Komitesi, 1982 Eylül ayında açıkladığı bildirisinde: «TKP, hiç bir burjuva partisinin olmadığı ve olamayacağı kadar ulusal bir partidir. Bugün geniş çevreler onun görüşünü paylaşıyor, çünkü o halkımızın gerçek çıkarlarını, tüm ulusal çıkarları savunuyor» diyor.

Özgürlük için savaşında Türkiye'nin en iyi evlâtları canlarını bile esirgemiyorlar. Emekçi halkın davası uğrunda ilk kurban gidenlerden biri, bu yıl 100. doğum yıldönümünü kutladığımız, TKP'nin kurucusu Mustafa Suphi

(1883–1921) oldu. Türkiyeli komünistler, tüm baskı ve teröre karşın geleceğe iyimserlikle bakıyorlar. Onlar toplumsal ilerleme güçlerinin utkusunun nesnel olarak kaçınılmaz olduğuna inanıyorlar. Savaşta düşenlerin yerlerini yenileri dolduruyor. Parti bunları büyük bir özen göstererek eğitiyor, ilerici sınıf savaşımı teorisi olan Marksist-Leninist öğretiyile silâhlandırıyor.

Şimdi, yeni «Anayasa»nın dayatılmasından sonra ülkede durum daha da karmaşıklaştı. Komünistler, Türkiye'nin derin bir politik bunalım içinde olduğunu belirtiyorlar. Bu koşullarda TKP, toplumun demokratikleştirilmesini, ulusal çıkarların korunmasını, işçilerin, köylülerin, memurların, orta katmanların çıkarlarının savunulmasını öngören bir eylem programı hazırladı. Partinin çalışmalarının özünü, burjuvazinin ekonomik bunalımın yükünü emekçilerin sırtına yükleme çabalarını boşa çıkarmak için savaşım oluşturuyor. Bu tarihsel görevin yerine getirilmesinin birincil ve zorunlu koşulu da Türkiye'nin emperyalizme, onun aracı olan NATO'ya bağımlılığına son vermektir.

Partimizin politikası, en geniş barış ve demokrasi güçlerini birleştirmeye, TKP Merkez Komitesinin Mayıs 1982 Plenumunda belirlenen istemler çevresinde geniş emekçi yığınlarını hareketlendirmeye yöneliktir. Bu Plenum halkımıza bir çağrıda bulundu: «Barış istiyorsanız, onun uğrunda NATO'ya, ABD köleliğine ve diktatörlüğe karşı savaşın. NATO'suz ve cuntasız özgür bir Türkiye bölgede barışın başlıca kalelerinden biri olacaktır. Demokrasi istiyorsanız, onu yok eden cuntanın baş destekçisi ABD emperyalizmine karşı savaşın. İş, ekmek toprak istiyorsanız, ulusal fonların aslan payının silahlanma harcamalarına gitmesine yol çan NATO üyeliğine, silahlanmaya karşı çıkın.»

Bu istem ve belgiler tüm demokratik güçlerin ülkenin yabancı bağımlılıktan kurtulması, toplumsal ilerleme için savaşımında birleşmesi için bir temel olabilir ve olmalıdır.

Aslında böyle bir birleşme süreci daha cuntanın hazırladığı Anayasanın onaylatılmasından önceki «referandum» hazırlıkları sırasında başlandı. Ne ki, tek cephenin kurulması henüz başarısız oldu. Bunun için ileride bu cepheye TKP'nin yanısına burjuva reformist, sosyal demokrat eğilimli CHP'nin, dinci konumlardan emperyalizmin ve tekellerin egemenliğine karşı çıkan MSP'nin de katılması için çalışılmalıdır. Bu cephe, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Kemal Atatürk'ün ulusal bağımsızlık ülkülerine bağlı kalan toplumun en geniş çevrelerini, burjuva liberal güçleri, sol grupları, Kürt ulusal hareketinin temsilcilerini de kapsamına almalıdır.

Öte yandan ordu sıralarında ulusal kurtuluş savaşı geleneklerinin, ulusal bağımsızlık ülküsünün hâlâ canlı kaldığı olgusu da gözardı edilmemelidir. Yurtsever, Kemalist subaylar NATO'nun, ABD emperyalizminin dümen suyundaki gidişten tedirgindir. Onlar askerlik tarihini ve silahlan-

ma alanındaki bilimsel ve teknik gelişmelerin eğilimlerini bildikleri için şunu görüyorlar: Ülkemiz topraklarında Amerikan askersel üslerinin varlığı, Türkiye topraklarının Amerikan «Çevik Güçleri»nin harekât alanı olarak seçilmesi ve genellikle NATO'nun tüm savaş planları Türkiye'yi bir termonükleer savaşta tümüyle yokolma tehlikesiyle karşı karşıya bırakıyor.

Geniş bir politik cephenin örgütsel biçimlenmesi, Türkiye'nin politik doğrultusunun değişmesine yardımcı olabilir, onun ulusal varlığını koruyabilir. İşte bundan ötürü TKP Merkez Komitesi geçen yılın güzünde yayınladığı bildiriyi halkımıza seslendi: «Yitirilecek zaman yoktur. Cunta diktatörlüğüne karşı, onun barış, demokrasi düşmanı tutumuna, onun bölgemizde ve dünyada Amerika'nın, NATO'nun savaş hazırlıklarına ayak uyduran politikasına karşı birleşelim.»^(*)

TKP, ülkemizin bölgede bir barış, etkeni durumuna gelmesi için her şeyden önce Amerikan üslerinin sökülüp atılmasını, Washington'la bağlanmış ikili anlaşmaların yırtılmasını ön koşul sayıyor. Partimiz tüm barışsever güçleri aşağıdaki somut istemler uğrunda birlikte savaşıma çağırıyor:

– Topraklarımızın nükleer silahlardan arındırılması, Sovyetler Birliği'nin, topraklarında nükleer silah bulundurmayan ülkelere karşı böylesi silah kullanmayacağı yönünde verdiği sözün yarattığı tarihsel olanaktan yararlanması.

– ABD «Çevik Güçleri»nin Türkiye topraklarından her türlü yararlanma çabalarının önlenmesi.

– Türkiye'deki Amerikan ve NATO üslerinden yapılan casusluk uçuşlarının, AWACS'ların yerleştirilmesinin durdurulması.

– Türk Silahlı Kuvvetlerinin Kıbrıs'dan önkoşulsuz çekilmesi. Kıbrıs sorununun toplumlararası görüşmeler sürdürülerek ve Birleşmiş Milletlerin gözetiminde bir uluslararası konferansın güvencesinde çözülmesi. Adanın bağımsızlığının, toprak bütünlüğünün, egemenlik ve bağlantısızlığının korunması.

– Batı Avrupa'ya orta menzilli yeni Amerikan roketlerinin yerleştirilmesine karşı çıkılması, Avrupa'da barışın korunmasıyla ilgili Sovyet önerilerinin desteklenmesi.

– Silahlanma harcamalarının artırılmasından vazgeçilmesi, ABD savaş uçaklarının alımı ve yapımı planlarının geri çevrilmesi.

Bu istemlerin gerçekleşmesi, ABD emperyalizmine bağımlılığa son vermek, dolayısıyla onun Türkiye'li uydularının, işbirlikçi tekelci burjuvazinin konumlarını zayıflatmak için koşullar yaratacaktır.

NATO'nun savunucuları tüm güçleriyle, Türkiye'nin Kuzey Atlantik Paketi'na yönelmekten başka seçeneği olmadığı, ancak bu paktın Türkiye'yi

(*) «Atılım», Özel Sayı, 18 Ekim 1982.

«kuzeyden gelen tehlike»den koruyabileceği savını yayıyorlar. Biz, geniş halk yığınlarına, ülkemizin bağımsızlığı ve varlığı için tehlikenin Moskova'dan değil, Washington ve NATO karargahından geldiğini gösteriyoruz.

Sovyetler Birliği, tüm tarihi boyunca Türkiye'yle değişik toplumsal sistemlere bağlı ülkelerin barış içinde yan yana yaşaması ve karşılıklı yarar dayalı işbirliği temelinde iyi komşuluk ilişkileri kurmaya çalışmıştır. Dünyada gerginliğin arttığı, NATO'nun bir nükleer savaş çıkarma tehlikesini somut artırdığı bu durumda, Türkiye'nin kaçınılmazlıkla bu savaşa sürükleneyeceği günümüz koşullarında sosyalist dış politikanın bu doğrultusunun önemi çok büyüktür. Biz işte bundan ötürü Sovyetler Birliği'nin ve öteki sosyalist ülkelerin barışçı önerilerini yorulmak bilmeden propaganda ediyoruz.

Varşova Antlaşması üyesi devletlerin 5 Ocak 1983'te Prag'da onayladıkları Politik Bildirge Türkiye'de büyük yankı uyandırdı. 20 Ocak 1983'te TKP Merkez Komitesi, Prag Bildirgesinde Türkiye'yi ilgilendiren önerilere Millî Güvenlik Konseyinin olumlu yanıt vermesini istedi.

Çok büyük bir ekonomik potansiyeli olan sosyalist ülkelerle eşitlik temelinde dayalı ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi yalnız ülkemiz işçi ve köylülerinin değil, bununla birlikte orta katmanların ve tekel dışı ulusal burjuvazinin birçok grubunun da çıkarlarına olduğunu deneyler gösteriyor. TKP'nin kanısınca böyle bir işbirliği Türkiye'nin ekonomik bağımsızlığının maddesel temelini oluşturmasına yardım edebilir, halkımızın ulusal ve sosyal kurtuluş uğrundaki savaşımına katkıda bulunabilir.

Bu tür ilişkiler kurmak için gerekli devletlerarası hukuksal temel de vardır. 1972'de kabul edilen Türk-Sovyet Bildirisi ve 1978'de imzalanan Politik Belge böylesi bir temel oluşturuyor. Her iki belge de, Türkiye ve SSCB'nin ikili ve uluslararası ilişkilerde güce ve tehdite başvurmamasını, bununla birlikte kendi topraklarının başka ülkelere karşı saldırı ve kıskırtma için kullanılmasına izin vermemesini öngörüyor. Türkiye bu ilkeleri dış politikasının temeli yaparak kendi ulusal bağımsızlığını güvence altına alabilir, yansız bir politika izleyebilir, tüm ülkelerle, her şeyden önce sosyalist ülkelerle iyi dostluk ilişkileri kurabilir.

Dünyada şimdye dek görülmedik boyutlara ulaşan, gidererek daha çok maddesel ve parasal kaynakları yutan, insanlık için, yaşam için büyük bir tehlike oluşturan silahlanma yarışından ABD emperyalizmi ve NATO sorumludur. NATO'nun 34 yıllık varlığı boyunca halklar, bu örgütün, emperyalizmin en saldırgan çevrelerinin, sosyalizmin, ulusal kurtuluş hareketinin, işçi ve demokratik hareketlerin gücünü zayıflatmak için kullandığı başlıca araçlardan biri haline geldiğini iyice gördüler.

Avrupa halklarının, ülkemiz emekçilerinin yaşamsal çıkarları, gerginlik ocağı olan NATO'ya karşı, bu saldırgan paktın militarist planlarına karşı savaşımın güçlendirilmesini getiriyor, bunu dayatıyor. Demokratik güçlerin tek cephesini kurmak, Türkiye'nin Ortadoğu'da serüvenlere sürüklenmesini önlemek, onun sosyalist ülkelere karşı yeni savaş hazırlıklarında ABD'nin ortağı olmasını engellemek, ulusal sorunların çözümüne, egemenlik ve güvenliğimizin güçlenmesine götüren yol işte budur. Ve bu yalnız Türkiye için değil, onun gibi başka ülkeler için de geçerlidir. Bu, yeryüzünde halkların giderek genişleyen barış savaşımına büyük katkı olabilir.

TÜSTAV

Günümüz sınıf savaşımında Lenin'in hegemonya konsepti

«Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisinin Prag'da düzenlediği «Hegemonya ve erk sorunu. Devlet ve toplum» konulu uluslararası seminerde yapılan konuşmaların kısa bir özetinin yapıldığı bu yazıda bu seminer materyallerinin ikinci ve son bölümü yer almaktadır. Birinci bölüm için bak: «Barış ve Sosyalizm Sorunları» – «Yeni Çağ», sayı 2, 1983.

BURJUVAZİNİN, SINIFSAĞ EGEMENLİK MEKANİZMASININ EVRİMİ

Seminerde kapitalist toplumda burjuvazinin kendi erkini ve ideolojik-politik hegemonyasını gerçekleştirme biçimlerinin özgüllükleri üzerinde yapılan Marksist-Leninist araştırmaların önemi belirtildi. Geniş halk yığınlarının egemen sınıfın iradesine bağımlı kılınmasının, demokratik ve devrimci dönüşümler sürecinin bloke edilmesinin araç ve yöntemleri ele alındı.

Semou Pathe Gueye (Senegal Bağımsızlık ve Emek Partisi) şunları belirtti: Endüstriye gelişmiş kapitalist ülkelerde bunalım derinleşiyor, büyük sosyal-politik dönüşümler gerekliliği iyice ortaya çıktı. Ama bu devletlerde yönetmedeki değişimlere baktığımızda bu değişimlerin sürekli olarak sosyal-demokratik reformizm ile tutucu liberalizm arasında değiştiğini görürüz. Demek ki, burada toplumsal ilişkilerin yapısında, devlet yönetimi düzeyinde köklü değişimler perspektifini bloke eden bir şey var.

James West (ABD Komünist Partisi) şöyle dedi: Amerika Birleşik Devletleri'nde tekeller kapitalizmin politik üstyapısı son derece karmaşık ve çoğu kez uyumlu, eşin zamanlı olmayan, ilerici güçlerin sermayenin egemenliği için tehlike oluşturabilmek üzere devlet aygıtından yararlanma olanaklarını asgariye indiren bir mekanizmadır. İşçi sınıfının, tüm halkın her adım başında karşı karşıya geldiği büyük sermayenin egemenliği, sözde bu dev mamutu yıkabilecek hiç bir şeyin olmadığı yollu bir psikoloji yaratmaya çalışıyor. Sık sık insanların şu sözleri söyledikleri gözleniyor: «Burjuva toplumunun egemen ve ayrıcalıklı gruplarını yenmek olanaksızdır.»

Erkteki tekeller sınıf toplum üzerinde egemenliğini sürdürme yöntemlerini yetkinleştiriyor. Ülkenin anayasal sisteminin, sözde zorbalık eylemlerini ve erk çevrelerinin görevini kötüye kullanmasını önlemek amacıyla hazırlandığı yollu savlar açık bir aldatmacadır. Bu sistem insanları yalan yutturup maskaraya çevirmek için kullanılıyor. İşçi sınıfının ve ezilen azınlıkların devlet aygıtına girmesini engelliyor.

Bu sistemin çeşitli mekanizmalarının ve bunların işlevini yerine getirme yollarının karmaşıklığı, doğal olarak, demokrasi kavramında karışıklığa yol açmış, birçok güçlük ve sorun yaratmıştır. Bunlardan biri de şudur: Erk temsilcilerinin rüşvetçiliği, ahlaksızlığı, yalancılığı ve çeşitli dolaplar çevirmeleri sonucu birçok Amerikalı seçimlere katılmaktan vazgeçiyor, politikaya ilgi duymaz oluyor. Şimdi, Reagan'ın ekonomi sisteminin sonuçlarının, silahlanma yarışının getirdiği yükün etkisiyle ve olası bir nükleer savaşın yaratacağı sonuçların daha iyi kavranmaya başlanmasıyla durum değişmeye başlıyor. Ülke nüfusunun tüm katmanlarını kapsamına alan yığın hareketlerinin şimdiye dek görülmedik boyutlara ulaşması buna tanıklık ediyor. Sermayenin geniş, görünüşteki evrensel hegemonyası koşullarında ABD Komünist Partisi'nin başlıca görevlerinden biri işçi sınıfında, ezilen azınlıklar ve ara katmanlarda kendi birleşik eylemlerinin gücüne güven yaratmaktır.

Betty Matthews (İngiltere Komünist Partisi) bu konuda şunları söyledi: İngiltere'de, onun emperyalist konumlarının zayıflamasına ve derin bir bunalım içinde olmasına karşın, kapitalist yönetimin görece istikrarlılığının sırrı, erkin bütünsel, karma bir nitelik taşımasında ve onun gerçekleşmesinin kendine özgü yöntemlerinde, her şeyden önce uyum sağlanmasında, yani sistemin, zor kullanımı yoluyla pekiştirilmesine karşın, halk yığınlarında desteklenmesinde yatmaktadır.

Tekelci kapitalizm koşullarında devlet olağanüstü bir gelişme gösterdi ve bununla bağlı olarak büyük değişimler oldu. Bu yöndeki önemli değişimleri sermaye ile emek arasındaki çelişkinin keskinleşmesi doğurdu. Faşizm üzerinde kazanılan utkudan sonra oluşan sınıfsal güçler dengesi ve güçlenen İngiltere işçi sınıfının savaşımlı devlete de dokunan önemli kazanımlar sağlanmasına olanak verdi. Ama şimdi bu kazanımlar ege-men sınıfın sürekli artan saldırılarına hedef oluyor, bunlar kısıtlanıyor.

Devletin rolünün önemli ölçüde artması, özellikle onun halkın yaşam koşullarıyla, sosyal güvenlik ve eğitimle ilgili sorunların çözümüne karışmasıyla bağlıdır. Bu işlev gözönünde bulundurularak İngiltere'de çoğu kez «refah devleti» terimi kullanılıyor. Böyle bir işlev, yetenekli ve gerekli eğitimi olan işgücünün yeniden üretimine gereksinim duyan kapitalizmin gereksinimi sonucu oluşmuştur. Üretimin modernleşmesi ve teknolojik gelişmeler bu gereksinimi daha da artırmıştır. Ne var ki, «refah devleti»nin varoluşunu yalnız bununla izah etmek, bunu çok basitleştirmek olur. Böyle bir işlevin gelişmesi, aynı zamanda emekçilerin, ilerici ve radikal güçlerin etkisini de yansıtmaktadır. Onun çelişkili niteliği de bundan ileri gelmektedir. Halk için bu bir kazanımdır, ama sosyal güvenlik, sağlık hizmetleri vb. önlemleri bürokratik ve despotik erk aygıtı çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Thatcher hükümeti devletin sosyal eylemlerini kısıtlama yoluna koyulmuştur.

John Nkosi'nin (Güney Afrika Komünist Partisi) bu işlevin tüm tekelci sermayenin isteği üzerine mi, yoksa onun bir kolunun isteği üzerine mi kısıtlandığı yollu sorunu yanıtlayan *B. Matthews*, tekelci burjuvazinin bir kesiminin kendi ekonomik ve sınıfsal çıkarları açısından bu işlevin taşıdığı önemi gözönünde bulundurduğunu belirtti.

Ernst Wimmer (Avusturya Komünist Partisi) bu sorunla ilgili şöyle dedi: Sosyal ilişkileri devlet aracılığıyla düzenleme yönteminden tüm kapitalist ülkelerde vazgeçilmiyor. Örneğin, Avusturya'da hâlâ bu yöntemden yararlanılmaya çalışılıyor. Bir dizi kapitalist ülkede de monetarist politikaya dönüş gözleniyor. Avusturya'da ise tam tersine, sermayenin hemen hemen tüm kesimleri «sosyal partnerlik»te uyumun temelini oluşturan önemli bir yöntem olarak Keynesçilik'e ve Yeni-Keynesçilik'e güveniyorlar.

Prof. Yuri Krasin (SSCB) şunu vurguladı: Bugün, tekelci burjuvazinin önemli kesimlerinin sosyal-reformist politikadan vazgeçip, ülkede daha sert, daha sıkı bir ekonomi politikası uygulamaya çalıştıkları koşullarda şöyle bir soru doğuyor: Bu, köklü bir tarihsel eğilim mi, yoksa basit bir konjektürel bir sarkaç sallanması mı? Kanımca burjuva toplumu için karakteristik olan bir tür sarkaç sallanmasıdır. Şimdi artık görüyoruz ki, bir dizi ülkede gerçek durum «sağa yönelme» eğilimi içine sığmıyor. Hatta bunun tersi bir eğilim, sosyal-demokratların yeniden erke dönme eğilimi gözleniyor. Burjuva-reformist politikaya karşı tutucu-gerici politika uygulandığı yerlerde ise bu tutucu-gerici politika giderek artan bir direnişle karşılaşılıyor. Ve bu şöyle bir tahminde bulunma olanağı veriyor: Tarih helezonunda, kapitalizmin değişen koşullara kendini uydurması biçimindeki reformist stratejinin yeniden uygulanacağı bir turun başlaması tamamen olasıdır.

Sosyal hizmetlerin sınırlandırılması ve kamulaştırılmış işletmelerin özel sektöre geri verilmesi yönündeki önlemlerin devletin rolünün daraldığına tanıklık ettiği yollu görüşlere değinen *B. Matthews* şunu belirtti: İngiltere'de, devletin yayılmasının hızlandığı alanlar kesin olarak belirleniyor. Burada sözkonusu olan her şeyden önce devlet aygıtının işçi sınıfını ve onun örgütlerini, sendikal hareketi durdurmak, zayıflatmak, gem vurmak için kullanılmasıdır. Bu, sendikaların eylemlerinin denetlenmesi ve ücretlerin dondurulmasıyla ilgili kabul edilen yasalarda ifadesini bulmaktadır. İngiltere polisi ve ordusunda, çeşitli yığınsal eylemleri önlemek için zorlama aygıtının güçlendirilmesiyle bağlı önemli değişiklikler yapıldı. Devlet erkinin merkezileşmesinin sonucu olarak yerel yönetim organlarının yetkileri kısıtlandı, hükümet çok sıkı bir mali denetim uygulamaya başladı.

İngiltere toplumunun işlerine devlet müdahalesinin artması, ekonomik, politik ve ideolojik alanları kapsamına alan ve giderek derinleşen bunalım koşullarında oldu. Devleti, egemen sınıfın çıkarlarını yerine getirmesine karşın, onun yekpare bir aracı olarak ele almak, sorunu basitleştir-

mek olur. Devlet, ezenler ile ezilenler arasında egemenlik ilişkisini yansıtır. Sınıf savaşımı bu ilişkileri etkiler, bunlara sızar. Özellikle devletin ekonomiye ve sosyal ilişkilere müdahalesi öyle bir durum oluşturmuştur ki, devlet denetimi tüm emekçilerin yaşamı üzerinde yaygınlaşmakla kalmamış, bizzat devlet sektörü (kamulaştırılmış endüstri, eğitim ve sağlık sistemi vb.) sınıf savaşımının en önemli alanları haline gelmiştir.

İngiltere'de kapitalistler sınıfının hegemonyasını neden sürdürdüğünü kavramak için devlet ile «sivil toplum» arasındaki ilişkileri çözümlemenin büyük önemi vardır. Egemen sınıf halk yığınlarının desteğini «sivil toplum» mekanizması yardımıyla sağlamaktadır. İngiltere'de bu toplum çok yönlüdür ve yüksek düzeyde gelişmiştir. Tekelci sermayenin elindeki yığınsal iletişim araçları, egemen politik partiler, kilise, resmen politik olmayan bir dizi kurum ve örgüt, aile, tüm bunlar, sosyal istatikonun korunmasına yardım ediyorlar. Kapitalistler sınıfının sağlam temeli işte budur.

Uyuşma, egemen sınıfın çıkarları doğrultusunda yığınlara ideolojik etki yapan ve açık zor kullanan devlet kurumu aracılığıyla da destekleniyor. Özellikle eğitim sistemi, sosyal güvenlik ve sağlık hizmetleri uyuşmayı desteklemede devletin ideolojik aygıtları hizmeti görüyorlar. Devlet bu kaldıraçlarla burjuva değerlerini yeniden üretiyor, yayıyor ve açılıyor.

İŞÇİ SINIFI VE BAĞLAŞIKLIK POLİTİKASI

Seminere katılanlar «hegemonya» kavramının aydınlatılmasına büyük dikkat ayırdılar. Onlar, Leninci ilkelerden hareket ederek ve partilerin deneyimlerine dayanarak bu kavramda somut olarak işçi sınıfının devlet erkiyle, bağlaşıklarıyla ilişkilerinin yansıtıldığını gösterdiler.

Jose Riva (Dominik Komünist Partisi) şunları söyledi: «Hegemonya» kavramı, sınıf savaşımı ve devrimci dönüşümler sürecinde diğer toplumsal güçler arasında, devlet erkini ele aldıktan sonra ise genellikle tüm toplumda bir sınıfın, özellikle işçi sınıfının yönetici durumunu ve rolünü yansıtmaktadır. Devleti, toplumun «dışında» bir şeymiş gibi kabul etmek yanlış olur. Burjuva devletinin varlığını sürdürdüğü koşullarda kapitalist toplumun yavaş yavaş değişeceği konsepti aslında bu tür tasarımlara dayanmaktadır. Gerçekte ise devlet, kelimenin geniş anlamında politik bakımdan örgütlü toplumdur ve burada hükümet organları sınıfsal egemenliği yansıtır. Dolayısıyla toplumda işçi sınıfının hegemonyası ancak köklü değişimler yoluyla sağlanabilir.

İşçi sınıfının hegemonyası ile bağlaşıklık arasındaki bağı çözümlerken Komünist Partinin bağımsız politika yürütmesinin önemi gözardı edilmemelidir. Burjuvazinin hegemonyası devlet kurumlarına, egemen ideo-

lojiye ve ahlaka dayanmaktadır. Buradan da açık olarak görülmektedir ki, Komünist Partisinin politikası, burjuvazi ile tüm cephelerde savaş vermeye yönelik olmalıdır.

Jose Lava (Filipinler Komünist Partisi) şöyle dedi: İşçi sınıfının hegemonyasının gerçekleşmesi, özne anlamda yığınsal sınıfsal örgütlerde onun gücü, etkisi, partilerin ve yığın örgütlerinin strateji ve taktiği uygulama ustalığı, sınıfsal ve politik bağlaşıklıklar tarafından belirlenir. Hegemonya için savaşımında, erki elinde tutan burjuvazinin ekonomiyi, ideolojik aygıtı denetimi altında tutarak büyük avantaja sahip olduğu gözönünde bulundurulmalıdır.

Birçok gelişmekte olan ülkede işçi sınıfı sayıca nüfusun azınlığını teşkil etmektedir. Ama o, ulusal kurtuluş savaşında başlıca güçtür. İşçi sınıfının etkusu için bağlaşıklar gereklidir ve bunlar arasında en önemlisi köylülük (özellikle yoksul ve topraksız köylüler), aynı zamanda emekçi aydınlardır. Böyle bir bağlaşıklık etrafında, çıkarları emperyalizmin çıkarlarıyla çelişen herkesi birleştirebilecek bir geniş anti-emperyalist, yurtsever cephe kurulabilir. Filipinler'deki devrimci harekette, emperyalizme, özellikle ABD emperyalizmine karşı koymada olası bağlaşıklar olarak sömürücü kesimlerin rolünü küçümseme eğilimi beliriyor. Partimizde tartışılan sorunlardan biri de geniş anti-emperyalist birlik kurulurken bu kesimlere karşı nasıl tutum takınılacağı sorunudur. Bununla ilgili olarak biz diğer partilerin deneyimlerini inceliyoruz.

Felipe Rodrigues (Bolivya Komünist Partisi) şunları belirtti: Biz, Lenin'in kapitalist ülkelerde proletaryanın gücünün nüfusun içindeki oranından çok daha fazla olduğuna ilişkin öğütünü her zaman gözönünde bulundurduk. Bolivya'da işçi sınıfı nüfusun yaklaşık %14'ünü oluşturuyor. Ama o, yığınsal halk hareketinin tanınmış öncüsü olduğunu defalarca gösterdi. Bolivya Emekçilerinin Birlik Merkezi, onun yönlendirici etkisiyle çalışıyor. Bu Merkeze kol ve kafa emekçileri, köylüler, öğrenciler giriyor. Örgütlü işçi hareketi, tarihsel hedef olarak sosyalizmin gerçekleşmesini ilan etti. Partimiz, bu hareketin yönetiminde kilit konumlara sahiptir. Onun etkisi, yığınların politik çıkışlarıyla elde edilen bugünkü demokratik kazanımlara ulaşılmasında çözümleyici olmuştur. Kanımıza göre, işçi sınıfının hegemonyası, pratik savaşım süresinde pekişiyor. Ama burada, eğer devrimci parti, burjuvazinin egemenliğini ortadan kaldırmaya çalışmazsa, çalışmalarını onun «oyunları» kuralına uydurmaya yeltenirse, bu partinin, sınıf düşmanının ideolojik etkisinin artmasına katkıda bulunacağını gözönünde bulundurulması gerekiyor.

Raja Collure (Sri Lanka Komünist Partisi) de şöyle dedi: Gelişmekte olan ülkelerde, işçi sınıfının hegemonyası için savaşımın yönlerinden biri de, demokrasinin savunulması ve derinleştirilmesiyle ilgilidir. Bu ülkelerdeki demokratik kurumları temelinden sarsan başlıca nedenlerden biri

de, kapitalizmin zayıflığı ve sınıfsal güçlerin kesin ayrışmasının gerçekleşmemiş olmasıdır.

Partimiz, ülkemizde demokratik sürecin savunulmasından yana olan tüm güçleri birleştirmeye çalışıyor. Biz, 1950'de emperyalizm yanlısı hükümeti alaşağı etmek için cephe kurulması önerisini ortaya attık. Ama bu önerimiz, ulusal burjuvazi ve sol partiler arasında destek görmedi. Sol partiler bizi, sınıf işbirlikçiliği ile suçladılar. Ama bizim konumumuz doğruydu ve yığınları ortak cephenin ve ortak eylemlerin gerçekleştirilmesi gereğine inandırarak başarıya ulaştık.

Kosta Rika burjuvazisinin, reformist politikası doğrultusunda genellikle uzlaşmaya ağırlık verdiğini belirten *Manuel Delgado* (Kosta Rika Öncü Halk Partisi) devamla şunları söyledi: Reformizm, değişik politik ve sosyal programlarda yansıyor, devletle birlikte hareket eden ve onun işlevini tamamlayan yığın örgütlerine giriyor. Ülkedeki ekonomik ve sosyal bunalım, burjuvazinin oluşturduğu bağlaşıklıkların zayıflamasına yol açıyor. Önemli olan, halkın değişik katmanlarını, bu arada çeşitli reformlar sonucu burjuvazinin hegemonyasını kabul eden orta katmanları onun ideolojik etkisinden kurtarmaktır.

Luis Veintimilla (Ekvador Komünist Partisi) konuşmasında, işçi sınıfının savaşımında burjuva parlamenterizmini kullanma taktiklerinin özellikleri üzerinde durdu.

Samuel Behak (Uruguay Komünist Partisi) şunları belirtti: Ulusal kurtuluş savaşında işçi sınıfının hegemonyası giderek daha da somutlaşıyor. Böylesi bir hegemonyanın oluşmasında ortaya çıkan etken ve koşulların başlıcası bizim için, her zaman komünist partisinin, yani işçi sınıfının gerçek çıkarlarını yansıtan partinin önemi sorunuydu, öyle de kalıyor. Çünkü komünist partisinin gerekli rolü olmadan işçi sınıfının hegemonyası kurulamaz. Konuşmacının bu görüşünü destekliyen Ahmed Salim (Sudan Komünist Partisi) bu hegemonyanın kurulması için çalışmak zorluluğunu ve Marksist-Leninist görüşlerin arık olmasını vurguladı.

Rogelio Gonzales (Paraguay Komünist Partisi) şöyle dedi: Partimiz büyük değilse de ve sürekli baskı altında olsa da, amaçlarından şaşmıyor. Partinin politikasının tüm çizgileri, demokrasinin önemini kavramda somutlanıyor. Parti, halk için geniş özgürlükler sağlanması, geniş ulusal anti-diktatörlük cephesinin yardımıyla faşist diktatörlüğün alaşağı edilmesi, demokratik ve yurtsever bir hükümetin kurulması için savaşıyor. Böylesi bir cephe yurtsever eğilimli askerler için de açıktır.

Partimiz, halkı, demokratik, toprak ve anti-emperyalist devrime örgütlerken, halka Sovyetler Birliği'nin, Küba'nın, sosyalist ülkeler topluluğunun öteki ülkelerinin başarılarını da anlatıyor. Biz, halkı sosyalizme, yurtseverliğe, enternasyonalizme çağırırken, aynı zamanda sosyalist ülkelerin

reel gerçeklerini çarpıtsak, onu aldatmış oluruz. Bu ülkelerdeki köylülükle bağlaşıklık kuran işçi sınıfının erki, Paraguay emekçilerinin savaşımında esinlendirici güç ve örnektir.

Clement Rohee (Guyana İlerici Halk Partisi) konuşmasında, ulusal kuruluş savaşım döneminde ortaya çıkan hegemonya ile erk arasındaki denge'nin bazı özellikleri üzerinde durdu. Ve şunları belirtti: 1957-1964 yıllarında Guyana'da İlerici Halk Partisi biçimsel olarak erkteydi. Gerçek erk ise, Britanya valisinin elindeydi. Üstelik ülkenin Anayasasına göre, İHP üyesi bakanlar, sömürgeci devletin temsilcisinin yanında sadece «danışman» görevi yapıyorlardı. Böylece ortaya şöyle bir ters durum çıkıyordu: Devrimci-demokratik güçler, hegemonya kurmuşlardı, ama gerçek erk sahipleri değillerdi. Bu durumda, söz konusu güçlerin bloku, devlet aygıtını etkili bir biçimde kullanamıyordu.

Daha sonra ülkesindeki bugünkü politik duruma değinen konuşmacı, özgür ve adaletli seçim koşullarında, İHP, öteki güçlerin desteği dışında da devlet yönetimine yeniden gelebilirdi, dedi ve şöyle devam etti: Ancak Guyana'nın gerçeklerini gözönünde bulundurarak biz, «kazananın herşeyi ele geçiremeyeceği» ilkesine dayanan bağlaşıklar sisteminin oluşturulması zorluğunu vurguluyoruz. Böylesi bir ilke, tüm ilerici ve devrimci güçlerin ülke yönetimine ortak katılmalarını sağlayacaktır. Bu tür «karşı-hegemonya» için savaşım, İlerici Halk Partisi'nin alternatif politikasının önemli halkasıdır.

Rafik Samhun (Lübnan Komünist Partisi) şöyle dedi: 50'li yıllarda Arap dünyasının değişik ülkelerinde, erke, küçük burjuvazinin devrimci kesimleri geldi. Onların erkte bulunduğu ilk dönemlerde önemli değişiklikler gerçekleşti, emperyalizmin, feodalizmin ve büyük burjuvazinin konumlarına ciddi darbeler indirildi. Bu kazanımlar yalnız küçük burjuvazinin değil, işçi sınıfının, tüm emekçilerin çabalarını yansıtıyordu. Ancak 70'li yılların başında Arap ülkelerinde şu gelişmeler ağırlık kazandı:

– Erk aygıtında, çıkarları, burjuvazinin çıkarlarıyla uyum içinde olan askersel ve sivil bürokrasi katmanı oluştu; bu katman, kapitalist gelişmeyi teşvik ederek devlet sektörünü, kendisinin zenginleşmesi ve üstünlük sağlaması için kullanıyor;

– toprak reformu, köy burjuvazisinin yararına durduruluyor;

– yabancı sermayenin ve çok uluslu kumpanyaların buralara girmesi yoğunlaşıyor; erkekilerin emperyalizmle cilveleşme eğilimi artıyor;

– zenginliklerin kutuplaşması hızlanıyor, büyük finans kesimi oluşuyor; işçilerin, köylülerin ve küçük burjuva yığınlarının sosyal koşullarını iyileştirme süreci frenleniyor;

– erkekiler özgürlükleri giderek daha fazla kısıtlıyor, politik, sosyal ve ekonomik savaşımında yığınların rolünü baltalıyor.

Konuşmacı bununla ilgili olarak, bir dizi Arap ülkesindeki kurtuluş hareketinde bağlaşıklar evriminin özelliklerine işaret etti. O, daha sonra şunları söyledi: Bu bağlaşıklığın ana güçleri arasında daha, devrimci küçük burjuvazinin erke gelmesinden önce yönetim için savaşım başladı. Bu kimi kez sert bir nitelik aldı. Bu savaşımın platformu olarak, başta bağlaşıklıkta yönetim, daha sonra erk için «yönetici parti» tezi ortaya atıldı. Ancak Arap devrimci hareketinde «yönetici parti» yoktur. Günümüz aşaması için geçerli alternatif, işçi sınıfını, köylülüğü, küçük ve orta burjuvaziyi, yurtsever eğilimli aydınları temsil eden politik örgütlerin bilinçli birliğidir.

Ali Havarı (Iran Halk Partisi TUDEH) şöyle dedi: Tarihsel özelliklere ve geleneklere uygun olarak, politik bağlaşıklık, biçim bakımından, «tek yanlı» da içinde olmak üzere çok değişik olabilir. Bu tür bağlaşıklık ilk bakışta çelişkili görünebilir. Ama söz konusu olan, partimizin İran devriminde uyguladığı gibi bağlaşıklığın biçimidir. Bu bağlaşıklık biçimi, politik savaşımın özelliğiyle ilgilidir: İran'da dinsel örtü ve belgiler altında bir anti-emperyalist halk hareketi söz konusudur.

Ülkede varolan rejim, partimizin devrimin hazırlanmasında ve gerçekleşmesinde gerçekten hak ettiği yeri tanımıyor. Müslümanların bunu anlamamaları, bizim devrimi desteklememizi engellemiyor. Biz, hatta tek yanlı olarak dinsel inançları paylaşan devrimci güçlerle bağlaşıklık politikası uyguluyoruz.

Mario Grabivker (Arjantin Komünist Partisi) şunları belirtti: Bağlaşıklıklar politikasının karakteri devrimci sürecin evresine bağlıdır. Arjantin'in gerçekleri sosyalizm yolunda geçici demokratik, tarımsal, anti-emperyalist aşamanın gerekli olduğunu gösteriyor. İşçi sınıfının öteki güçlerle bağlaşıklığını mümkün olduğu kadar genişletmeye çalışırken biz, onun öncü rolünden hareket ediyoruz, onun birliği için çaba harcıyoruz. Bağlaşıklığın kurulması yalnız tepede yapılan anlaşmalarla sınırlanamaz.

Hegemonya ile zorkullanım arasındaki ilişki sorunu konusunda farklı görüşler ortaya atıldı. M. Grabivker'e göre, bağlaşıklık, değişik biçimlerde devrimci zorlama yöntemlerini dışlamıyor. Ama biçimlerin devrimci niteliğini belirlemek için ana koşul, bunların yığınların örgütlenmesine ve gerekli bağlaşıklığın kurulmasına nasıl katkıda bulunacağı sorununun aydınlatılmasıdır.

Josef Schleifstein (Alman Komünist Partisi) bu konuda şunları söyledi: Hegemonya, zorlama olmadan, işçi sınıfının, onun bağlaşıklarının güçlü etkisini kullanma yoluyla politik, ideolojik alanlarda, parlamento dışı savaşım alanında kurulabilir. Ben, hegemonyanın hiç bir surette zor kullanmadan edemeyeceği görüşünde değilim. Üstelik zorlama unsuru «hegemonya» kavramının içine katılmamalıdır. Neden? Leninci anlayışta onun

anlamı, işçi sınıfının öteki sınıf ve katmanlarla ilişkisidir, işçi sınıfının, sınıf bağlaşıklığında, erk için savaşında ve erkin ele alınmasından sonra istikrarlaşma sürecinde politik, ideolojik ve moral yöneticiliğini yansıtmaktadır. Hegemonya, politik, ideolojik ve moral ilişkiler sorunudur. Eğer o, başlıca niteliği zorlama olan «devlet» kavramıyla özdeş kılınırsa, o zaman böylesi bir kavrama gerek kalmazdı. Bazen hegemonya kavramı, politik bağlaşıklıklarda partinin rolü anlamında kullanılıyor. Bu doğru değildir. Bence, «yönetici» «öncü rol» tanımlamaları daha doğrudur.

Bu konuda görüşünü açıklayan *J. Nkosi* şunu vurguladı: Zorlamanın tüm unsurlarını kesinlikle dıştalayarak, politik bağlaşıklığı oluşturma sürecinin başlatılabileceğini zannetmiyorum. Bununla biz, söz konusu bağlaşıklık evresinin neye yol açacağını bilmiyerek, elimizi kolumuzu bağlamış oluruz.

Sergio Vustovic (Şili Komünist Partisi) şöyle dedi: «Hegemonya» kavramı ele alınırken, onun iki tarzda oluştuğu gözönünde bulunduruluyor. Şili devrimi yalnız uzlaşma değil, zorlama yöntemini de kullandı. Ama kime karşı? Halkın, Şili ulusunun düşmanlarına karşı. Devrimimizin olumsuz dersi, işçi sınıfının, onunla birlikte halkın kendi demokratik erkini savunmaya hazırlanmayışıdır. Deneyim gösteriyor ki, erkin korunması ve güçlendirilmesi için her iki yöneme de başvurmak, halk hükümetinin ödevi ve hakkıdır. Bu hegemonya ile hiç bir surette çalışmamaktadır.

Günümüzde devrimci güçlerin birliğinin değişik sınıfsal menşegi olabilir. Bu bakımdan Latin Amerika ülkelerinde devrimin geleceğini, hegemonyanın kimin elinde, işçi sınıfının mı, yoksa küçük burjuvazinin mi elinde olacağı belirliyecektir. Biz işçi sınıfının rolünü öne çıkarıyoruz. Çünkü o, sosyalizme geçiş aşaması olanaklarını sağlıyarak, demokratik devrimde hegemon rolünü oynayabilir. Bu, devrimin yarı yolda kalmaması için zorunlu bir koşuldur. Ve işçi sınıfı bunun bilincine, öz partisinin çalışmaları sonucu varıyor.

Proletaryanın rolünün altını çizerken biz, öteki sosyal grupların, özellikle orta katmanların oynayabileceği ilerici rolü gözardı etmiyoruz. Bunların bir kesiminin Şili'de faşist darbeyi desteklemesinde bizim de sorumluluğumuz vardır. Neki, işçi sınıfının politik konumları, orta katmanların eğilimleriyle uyum içinde olduğu zaman, onlar, serüvenci oligarşiye karşı savaşta demokratik gelişmeye katkıda bulundular. Böylece orta katmanların eylemleri mutlaka karşı-devrimci nitelik taşımaz. Biz hatta onlarla birlikte sosyalizme gidebiliriz.

Batı Avrupa'da, Latin Amerika'da ve kimi gelişmekte olan ülkelerdeki ideolojik akımları gözönünde bulundurursak, Marksizm-Leninizmi çarpıtma, V. İ. Lenin'in idelerini, özellikle onun hegemonya teorisini açıklama girişimlerinin eleştirisi önemli bir görevdir. Aynı zamanda Gramsci'nin kalıtlarında, onun bu görüşü geliştiren bir Leninist olmadığı yönündeki

yorumlara karşı da savaşmak önemlidir. İşçi sınıfının hegemonyası kavramına, Dimitrov, Thorez, Togliatti ve diğerleri gibi teorisyenler önemli katkılarda bulunmuşlardır.

E. Vimmer şunları belirtti: Kötüye kullanılması sonucu ortaya çıkan «hegemonya» kavramına karşı güvensizlik tamamen anlaşılabilir bir olgudur. Lenin'e göre, işçi sınıfının hegemonyası, devrimci dönüşümleri dıştalan, bunları adım adım gerçekleştirmeyi öneren görüşün karşıtı bir şeydir. O, köklü değişiklikler aracıdır. İşçi sınıfının hegemonyası, silahlı savaşımdan kesinlikle vazgeçilmesini öngörmüyor. O, düşmanın zorkullanmasını engelleme veya bu başarılamazsa gereği gibi karşı koyma aracıdır.

Bağlaşıklara karşı zorkullanım sorunuyla ilgili durum nedir? Biz şöyle diyoruz: Sınıfsal bağlaşıklıkta işçi sınıfının hegemonyası zorunludur. Ve biz gerçekten de böyle düşünüyoruz. Ama bu şöyle yorumlanmamalıdır: Siz, bağlaşıklar, görüş ayrılıkları durumunda bize zorkullanma hakkı tanımalısınız. Böyle bir durumda bunun nasıl bir bağlaşıklık olacağı açıktır! Biz işçi sınıfının öncü rolünden söz edebiliriz. Ama yalnız kendi kendimizi yönetebiliriz. Bize, grev kırıcıları, toplumdan kopmuş olanlar, dönekler var diyecekler. Burada zora başvurmaya gerek var mı? Bazen elbette var. Ama grev kırıcıları, dönekler ne zamandan beri bağlaşıklar oldular? Bağlaşıklıkta sallantılı olanların olması kaçınılmazdır. Onların yan çizmesine izin vermemek için politik, moral, bazen de ekonomik baskı uygulamak gereklidir. Eğer bu baskının dozu aşılsa, zorlamaya dönüşür ve o zaman sallantılı olanların ayakta kalması şöyle dursun, hatta karşı tarafa geçeceklerdir. Bu konudaki görüşüm şöyledir: Gerektiği zaman düşmana karşı etkin, kollektif baskı uygulanması için bağlaşıklara karşı hiç bir zorlamaya gidilmemelidir.

Bağlaşıklığın, komünistlerden neyi gerektirdiği üzerinde düşünmek yararlı olacaktır. Bu önemli bir sorundur. Çünkü blokların yazgısı, yalnız nesnel koşullara değil, partinin öznel tutumuna da bağlıdır. Elbette her blok, partiye, burjuva, küçük burjuva, reformist idelerin girmesi, partinin devrimci niteliğinin «gevşemesi», hatta bağlaşıklık içinde erimesi tehlikesini taşıyor. Ama bu, bizim «ne kadar az olursak, o kadar daha iyi» ilkesinden hareket ettiğimiz anlamına gelmemelidir. Tüm deneyimler bağlaşıklık ne kadar geniş olursa, örneğin, barış hareketinde olduğu gibi, ideolojik sağlamlığın, esnekliğin ve partinin yalnız yönetiminde değil, aktifleri arasında uzmanlaşması zorunluğunun o denli yüksek olması gerektiğini gösteriyor.

Demek ki, partinin çalışmalarına, onun bağlaşıklara ilişkin tutumuna, onların oluşturduğu blokun, partiyi zayıflatma, ya da ona ideolojik koşullar dayatma denemelerine (böylesi denemeler her zaman olacak) gelince, uyanıklığı hiç bir zaman elden bırakmamak gerekiyor. Biz, hiçbir ideolojik koşul öne sürmüyoruz.

SOSYAL PERSPEKTİF

Seminere katılanlar, gelişmiş kapitalist toplumda olası devrimci değişikliklerin yolları üstüne görüş değiş tokuşunda bulundular. Bununla ilgili olarak *anti-tekelci demokrasi kavramı tartışıldı, sınıf savaşımının devrime yükselmesiyle ilgili sorunlar ele alındı*. Devrimci durumun bir unsuru olarak, burjuva hegemonyasındaki bunalımın teorik çözümlenmesi üzerinde özel bir dikkatle duruldu.

Domingos Lopes (Portekiz Komünist Partisi) şunları belirtti: «Anti-tekelci demokrasi» kavramının taşıdığı anlam nedir? Böylesi bir demokrasinin özünü ne oluşturuyor? Söz konusu kavram, kapitalizmde varolan *devlet aygıtının yıkılmasını öngörüyor mu? Eğer ekonomik egemenlik tekel-lerin ve toprak ağalarının elindeyse, özgürlük ve demokrasi olamaz*. Portekiz'de anti-tekelcilikten söz edildiği zaman, belirtmek istenen, demokratik devrimdir, emekçilerin sosyalizm için savaşımında daha geniş ve genel sürecin ayrılmaz bir parçası olarak, tekelin ekonomik erkinin sınırlandırılması veya ortadan kaldırılmasıdır.

J. Schleifstein bu konuda şöyle dedi: AKP'ce oluşturulan anti-tekelci demokrasi kavramı, V. İ. Lenin'in kalıtına dayanıyor. O, komünistlerin dikkatini, gelişmiş kapitalist ülkelerde sosyalist devrimin çözümleyici sorununun, yığınların bu devrime çekilmesi ve katılması sorunu olacağına çekmiştir. Bu sorun Lenin'in ölümünden sonra, Komintern'in VII. Kongresinde daha da geliştirildi.

Daha sonra, anti-tekelci demokrasinin «olağan» sınıf savaşımının bir sonucu mu, ya da bu demokrasiye geçiş için devrimci durum mu gerekiyor sorusunu yanıtlayan konuşmacı şöyle dedi: Bu demokrasi, devrimci çatlama değildir. Onun yerleşmesi, artık işçi sınıfının çözümleyici konumu olması gereken politik erkin sınıfsal içeriğinin değişmesi anlamına geliyor. Başka türlü anti-tekelci demokrasi düşünülemez. Bütün bunlar, işçi sınıfının, sendikaların ve sosyal-demokrasinin niteliğinin kökten değişmesini öngörüyor. FAC'de sosyal-demokrasinin değişmesinde çözümleyici etken, onun belirleyici yığın temelini oluşturan sendikal hareketle ilerlemedir.

Elbette anti-tekelci demokrasi, tersine de döndürülebilir bir süreçtir. Herşey işçi sınıfı içinde devrimci Marksist-Leninist güçlerin ağırlığına, onların *olgunluğuna, deneyimine, devrimci değişiklikleri yönlendirme uğrunda*ki özne yeteneklerine bağlıdır. «Anti-tekelci demokrasi» kavramı iki unsuru içeriyor: *Erkin ekonomik ve politik ilişkilerinin nitel değişmesi*. Eğer tekelin ulusallaştırılması başarılırsa, kapitalizm yalnız sarsılmakla kalmayacak, önemli ölçüde yıkılacaktır. Biz, böylesi değişiklikleri politik erkteki değişmelerle birleştiriyoruz. Eğer söz konusu olan, reformist partinin başını çektiği geleneksel demokrasi ise, eğer demokrasiye devrimci bir nitelik kazandırmazsa, (Lenin'in dediği gibi, bu daha sosyalizm değil-

dir, ama kapitalizm de değildir, devrimci-demokratik erkter) o zaman ekonomik değişiklikler de başarılamaz.

Tarihsel planda, anti-tekelci dönüşüm, devrimci bunalım dışında düşünülemez. Ama biz şimdi, böylesi bir, bunalımın oluşmasında oldukça uzağız ve bu kavramı bugünkü sınıf savaşımının gelişmesiyle bağlamak zorundayız.

Carlos Zuniga (Şili Komünist Partisi) şu soruyu yöneltti: Eğer anti-tekelci demokrasi, hâlâ daha sosyalizm kuruculuğu ödevini önüne koymayan geçici nitelikte demokratik, devrimci erk ise, o zaman bu kavramı, Latin Amerika komünist partilerinin uzun yıllardır uğrunda savaştığı anti-emperyalist demokratik halk devrimi kavramından ayıran nedir? Anti-tekelci demokrasinin, bir dizi ülkede kurulmuş olan geçici devrimci-demokratik erkten farkı nedir?

J. Schleifstein şu yanıtı verdi: *Elbette, devrimci-demokratik, anti-emperyalist halk erki ile anti-tekelci demokrasi arasında benzeşen çok şey vardır. Aralarındaki fark şudur: Biz, ekonomik ve politik bakımdan tekelci sermayenin egemen olduğu toplumdaki hareket ediyoruz. Bu bizim sorunu çözümlenemizde ve ortaya koymamızda, kapitalist gelişmenin başka bir düzeyinden hareket ettiğimizi gösteriyor. Bunun için de, herşeyden önce tekelci sermayeye karşı savaşım başta geliyor. Biz aynı zamanda FAC'de işçi sınıfının nüfusunu çoğunluğunu oluşturduğu olgusundan hareket ediyoruz. Bu durumda işçi sınıfının eylem birliğini sağlamak, sosyal-demokrat yığınları gerçek işçi politikasından yana kazanmak çözümlenici politik sorundur.*

B. Matthews de şöyle dedi: Devlete yanaşmada komünistlerle sosyal-demokratlar arasında fark vardır. Marksizmin açtığı perspektif, işçi sınıfının devlet erki yardımıyla toplumun devrimci değişikliğini zorunlu kılıyor. Tersine, sosyal-demokrasi, kapitalist devlet sistemi çerçevesinde çalışma perspektifinden hareket ediyor. Teorik ve pratik açıdan sosyal-demokrasi devleti tarafsız olarak değerlendiriyor. Kanımca Marks'ın Paris Komünü derslerinden çıkardığı sonuçlar, bugün de geçerlidir: İşçi sınıfı devlet aygıtını hazır biçimde ele geçirip, onu kendi çıkarları için kullanamaz. Yeni devlet erkinin kazanılması sorunu üzerinde düşünürken biz, İngiltere Komünist Partisi'nin programına uygun olarak bunun yolunu, tekelci sermayenin sınırlamayı amaçlayan demokratik savaşımda görüyoruz. Bu savaşımın amacı, işçi sınıfı erkine hizmet etmeleri için bir dizi devlet kurumunu yeniden düzenleyerek, erk ilişkileri yapısını değiştirmektir.

J. Lova'nın sorusu: İngiltere işçi sınıfının demokratik, anti-tekelci değişikliklerde hegemonya rolünü gerçekleştirmesinin er önemli ön koşulları nelerdir?

B. Matthews'un yanıtı: Ben toplumda, işçi sınıfının hegemonyası önemli ölçüde sağlanmadan devlet erkinin elde edilebileceği kanısında değilim.

Çünkü, hegemonya, devlet erkini başarılı bir biçimde ele geçirmek için bloka katılan güçlerin gerekli birlik içinde ve güçlü olmasını öngörüyor. Daha önceki konuşmalarda ortaya atılan, işçi sınıfının devlet erkini eline almadan hegemonyanın tam gerçekleşmeyeceği görüşüne katılıyorum. Hatta erki eline almasından sonra da, işçi sınıfı hegemonyasının güçlenmesi devam ediyor. Hegemonya ile erk için savaşım birbirinden ayrılamaz.

Hegemonyanın gerçekleşmesi için önemli olan, işçi sınıfının, sosyal sistemin köklü değişikliğinin gerekli olduğu bilincine varmasıdır. İngiltere'nin olduğu gibi, endüstrice gelişmiş kapitalist ülkeler koşullarında bu, olağanüstü karmaşık ve zor bir sorundur, yükseliş süresi boyunca bilincin değişmesine yol açan sınıf savaşımının gelişmesiyle ilgilidir. Biz derin kök salmış bir sosyal-demokrasi etkisiyle karşı karşıyayız. Bu kırılmadan toplumun devrimci değişikliği olanaksızdır.

Kapitalist üretim ilişkilerine gelince, konumuz demokratik savaşımın, tekelleri başlıca ekonomik konumlardan yoksun bırakmaya yöneltilmesine dayanıyor. Burada başarıya ulaşmanın aracı da ulusallaştırma değildir. Ama bugün kapitalist ülkelerde gerçekleştirilen ulusallaştırma değil. Biz, tekellere yardım etmeyecek, onları zayıflatacak, büyük sermayeye darbe indirecek bir ulusallaştırmadan yanayız.

Böylece, toplumda işçi sınıfının hegemonyasını sağlama, kapitalist erke karşı üç alanda, yani üretim sürecinde, «sivil toplumda» ve devlette saldırıya geçilmesini öngörüyor. İlk iki alandaki savaşımın aktifleşmesine karşın, İngiltere'de sol güçler arasında devleti önemsemiyenler vardır. Bu, uzun zaman bunların bir çoğunun sermayenin egemenliğinde olan devletin rolünü kavrayamamış olmalarından ileri geliyor.

R. Valder Vivo (Küba Komünist Partisi) şöyle dedi: Küba devrimi, yalnız Amerikan emperyalizminin dayattığı gerici Batista rejiminin kökünü kazımakla kalmadı, hızlı bir biçimde anti-emperyalist devrimden sosyalist devrime yükseldi. Küba devriminin başarısının etkenleri arasında şunlar sayılabilir: Birincisi, devrimcilerin geniş yığınlar arasında saygınlık kazanmasını sağlayan yılmazlığı; ikincisi, savaş biçimlerini kullanmada esneklik; üçüncüsü, amaca ulaşılması için silahlı çatışmalarda olduğu gibi, politik eylemlerde, ekonomik ödevlerin çözümünde birlik ruhu.

Devrimin gerçekleşmesi için, devrimci durumun olması gereklidir. Böylesi bir durum, V. İ. Lenin'in de belirttiği gibi, ne tepedekilerin, ne de tabandakilerin eskisi gibi yaşamak istemedikleri, ülkedeki durumdan hoşnutsuz oldukları zaman oluşuyor. Böylesi durumda, hatta küçük bir güç de olsa, öncü konumu elde etme yeteneğiyle geniş işçi yığınlarını ve köylülüğü harekete geçirebilir. Çünkü bu durumda onlar, ne için savaşıklarını birkaç hafta içinde kavrayabilirler. Başka koşullarda ise, bunu kavrayabilmeleri için yıllar gerekebilir.

E. Vimmer şu soruyu ortaya attı: Devrimci değişikliklerin ne zaman olanaklı olduğu, başka bir deyim kullanmak gerekiyorsa, ister erkin yarısı, ister erkin tümü için olsun, çetin «konum savaşından» «manevra savaşına», kararlı çatışmaya geçişin ne zaman olgunlaştığı sınırı saptanabilir mi? Bu sınır, diğer önemli etkenlerle birlikte burjuva hegemonyasında derin bunalım olarak, yaklaşık bir biçimde belirlenebilir. Kanıma göre, aynı anda birbirine karşı sınıfların iki hegemonyasının varolması olanaksızdır. Erki elinde tutmaya devam eden burjuvazinin hegemonyasındaki derin bunalım, erk için gerçek savaşımın olanaklı olduğu ölçüde de olsa, işçi sınıfının hegemonyası için önkoşullar yaratıyor.

Şunu belirtelim: Bu durumda da işçi sınıfının hegemonyası, ancak işçi sınıfının daha önceki sınıf savaşımında öteki katmanlarla oldukça sağlıklı savaşkan bağlılığı oluşmuşsa, devrimci partinin gerçek etkisi ve saygınlığı varsa sağlanabilir. Önceden bu tür nitel değişimler zorunludur. Ama bunlar hâlâ daha, yeni niteliğe geçisi sağlamıyor. Bunun için belirli bir durum gerek. Devrimci durumun gelişi güzel oluşturulamıyacağı, onun nesnel süreçlerin bir sonucu olduğu yönündeki Lenin'in çıkardığı sonuç, bugün de geçerlidir.

Biz, devrimci durumun başladığını belirlemeye çalışırken, hangi öteki etkenleri hesaba katmalıyız? Bunlar arasında «tepede» bunalım, yani devletin, onun kurumlarının, kendi «oyun kuralları» çerçevesinde pratik çalışmalar için karar alma yeteneğinden yoksun olması vardır. Buna, politik sistemin çeşitli kesimlerindeki bunalım da dahildir. Örneğin, yığınlar, daha önce geleneksel çıkarlarını belirli ölçüde savunduklarını düşündükleri parti ve örgütlerden yüz çeviriyorlar. Doğal olarak buna benzer toplumsal bunalım, ekonomideki şiddetli güçlüklerle birleşiyor. Eğer böyleleri bir sınıra ulaşıldıysa, onun aşılması başarılabilir mi? Bu, önemli ölçüde, son adım olarak kuvvete başvurmaya kalkarsa, gericiliğin artık ordunun ve polisin körü körüne boyun eğmesini sağlamasına olanak vermeyen askerel-stratejik bunalımın varlığına bağlıdır.

Devrimci değişikliklerin reel olduğu durumda, komünistlerin de katıldığı ilerici hükümetin eylemleri sayesinde bu sınıra ulaşılabilir mi? Bu olanaklıdır ve doğrultumuzun ayrılmaz bir parçasıdır.

Kübalı yoldaş haklıdır: Partinin cesaretli, atılgan, durumları değerlendirmede basiretli olması gerekiyor. Ama yığınların tam bir inançla, yaşamı pahasına savaşa gitmeye hazır olup olmadığının çözümleyici önemi vardır. Partimizin programı, toplumsal bunalımla, burjuva hegemonyasına son verme ile işçi sınıfının, onun bağlılıklarının yürüttükleri savaşımında güçlü adımlar atma ve kesin değişiklikler elde etme olanakları arasında sıkı bir bağ kuruyor. Program, sosyalizme iç savaşsız ulaşılmasını öngörüyor. Ancak biz şunu saptıyoruz ki, düşman, yalnız sosyalist dev-

rim sırasında değil, daha tekeli sermayeyi erkten uzaklaştırma girişiminde halk hareketini bastırmaya çalışacaktır.

Eğer hegemonya elde edildiyse, (hegemonyasız her genel saldırı anlam-sızdır, serüvenciliktir) ama erk ilişkilerinin değişmesi için zamanında kul-lanılmıyorsa, o zaman hegemonya yitirilecek, yeniden bu amaç uğrunda yıllar ve on yıllar boyunca çalışmak gerekecektir. Bu, gelişmiş kapitalist ülkelerde işçi hareketi tarihinin on yıllardan beri kanıtladığı bir derstir. Savaş biçimlerini önceden kestirmek olanaksızdır. Ancak şu kesinlikle gözönünde bulundurulmalıdır: Elde edilen hegemonya, toplum ve devletin karakterinde nitel değişmelere yol açacak köklü değişiklikler için kullanılmalıdır.

Sosyalist devletçiliğin gelişmesi, işçi sınıfının rolü üstüne teorik sorun-ları içeren raporları, G. Girginov (Bulgaristan Komünist Partisi), J. Carrera (Venezuela Komünist Partisi), Ho Şi Ban (Vietnam Komünist Partisi) sun-dular.

Seminere katılan, erk ve hegemonya sorunlarının günümüzün Marksist araştırmalarında önemli yer tuttuğunu, bu soruna karşı ilginin giderek arttığını belirttiler. Her ülkenin somut özellikleri gözönünde bulunduru-larak bu güncel sorunun teorik bakımdan incelenmesi, herşeyden önce ko-münist ve işçi partilerinin günümüz koşullarında kapitalizmin sosyalizmle devrimci değiştirilmesinin gerçek yollarını bulmayla, günümüz sınıf sava-şınının perspektiflerini belirlemeyle bağlıdır.

Reel sosyalizm ve işçi hareketi

Bruno Furch

*Avusturya Komünist Partisi'nin «Barış ve Sosyalizm Sorunları»
dergisindeki temsilcisi*

Benim ülkemde kamuoyunun dikkati, günün başlıca konularında odaklaşmıştır. Bunlar arasında termo-nükleer bir savaş tehlikesinin ebedi olarak ortadan kaldırılması sorunu vardır. Sömürü ve ezginin, bunalımın ve yığınsal işsizliğin, şiddetin ve çürümenin, deklase olmanın ve moral çöküntünün, yani kapitalist tekeller tarafından yönetilen halkların yaşamını zehirleyen şeylere nasıl son verileceği sorunu vardır. Kimi bölgelerde (yalnızca endüstri bölgelerinde değil) tehlikeli boyutlar alan çevre kirlenmesinin nasıl durdurulacağı vardır. Nükleer enerji mühendisliği ile bilim ve teknolojinin öteki hızla gelişen dalları yıkım yerine yaşamın hizmetine sokulabilir mi? Yüz milyonlarca insanı açlık ve salgın hastalıkların rehini olmaktan kurtarmak için ne yapmak gerek?

Bu global sorunların çözümünü, yalnız komünistler değil, sosyalistler, sosyal-demokratlar, hıristiyanlar ve «partisiz» insanlar da arıyor. Artan sayıda insanlar, günümüzün sorunlarına bilimsel müdahale olmaksızın, uzun erimde, tarihsel bakımdan aşınmış kapitalist üretim ve mülkiyet ilişkilerini ortadan kaldırma, dünyanın büyük bir bölümünde varolan, sosyal çatışmalara yol açan ve sürekli bunları ağırlaştıran bu ilişkilere son verme savaşımına katılmaksızın, çözülemeyeceğini kavriyorlar. İnsanlar artık, «bırakınız yapsınlar, ne olursa olsun, dünya kendiliğinden geliyor» liberal ilkesini kabul edemeyeceklerini görüyor.

Bu sorunların Avusturya'da da çözülmesi çabalarında bilimsel sosyalizm ve onun yardımıyla bir gerçeklik haline gelmiş bulunan sosyalizmin maddi ve tinsel rolü sürekli artıyor. Yalnızca komünistler değil, fakat birçok öteki güç de günümüzün sorunlarının yaşayan sosyalizm olmadan ya da ona karşı savaşarak çözülemeyeceğini kavriyorlar. Uzun bir süreden beri artık dünyayı, sosyalist ülkeler topluluğu ülkeleri ve sosyalizm kuruluşuna başlayan öteki ülkeler olmadan düşünmek, olanaksızdır. Bu ülkeler, öteki ülkeler halklarının yaşamları üzerinde çok büyük etkide bulunuyorlar, onların gelişmesine ivme veriyorlar. Bu, herkes tarafından kavranamıyor, çünkü bu artık nefes aldığımız hava kadar doğal ve alıştığımız bir şey haline gelmiştir.

Tarihte Rusya'daki 1917 Ekim Devrimi ile başlayan dönüm noktası, öylesine bir güçler alanı yaratmıştır ki, bu herkesi – bunun yandaşlarını ve karşıtlarını ve genel olarak toplumsal ilerlemeyi – etkilemektedir.

Avrupa'nın göbeğinde yer alan Avusturya'yı ele alalım, buradaki yaşamı inceleyelim ve reel sosyalizmin önemini bu örnekte gösterelim.

Sovyetler Birliği, ikinci Avusturya Cumhuriyeti'nin yaşamaya başlamasına yardım etmiştir. Bu, hiçbir Avusturyalının tartışmayacağı bir olgudur. Savaş sırasında, Anti-Hitler Koalisyonu'nun öteki üyeleri, ya Avusturya'nın geleceği üzerine hiçbir şey düşünmediler, ya da Ostmark'a (ülkemize Hitler'in verdiği addır bu) ilişkin bencil planlar yapıyorlardı. Ne ki, 1943 Ekimi başlarında, dışişleri bakanlarının Moskova toplantısında, SSCB, bağımsız ve demokratik bir Avusturya'nın yeniden kurulması sorununu ortaya attı. Bunu bağlaşıklarına kabul ettirdi ve Kızıl Ordu'nun ağır savaşlar vererek nazileri ülkemiz topraklarından kovmağa başladığı zaman, derhal gerçek haline dönüştürmeye başladı.

Viyana kurtarıldıktan ve Avusturya'nın bağımsızlığı ilan edildikten sonra, Sovyetler Birliği, üç demokratik partinin, halk, sosyalist ve komünist partilerinin temsilcilerinden oluşan geçici bir hükümetin kurulmasını sağladı. Avusturya Komünist Partisi, ülkenin yönetimine katılma hakkını, birçok yoldaşın yaşamına malolan nazilere karşı yiğit savaşta kazandı. 11–12 Mart 1938 gecesinde, nazi birlikleri Avusturya sınırını geçerken, partimiz, halkı, ülkelerinin yabancı yönetimden kurtarılması için savaşa çağırıyordu.

Geçici hükümetin kurulması, SSCB'nin savaş sonrası Avusturya'ya yararlı etkisinin başlangıcı oldu. Bu yoldaki bir başka köşe taşı, ABD'nin sosyalizmi içerden çökertmek doktrini yerine, Sovyetler Birliği tarafından ardıcıl izlenen barış içinde yanyana yaşama politikası doğrultusunda bir Devlet Antlaşması'nın imzalanmasıdır. Dahası, 1955'de imzalanan ve Avusturya'nın bugünkü uluslararası konumunun temelini atan Devlet Antlaşması, Sovyet politikasındaki gerçekçiliği göstermekte ve dünya çapında güvenlik ve işbirliği çizgisinin uygulanmasının olasılığını kanıtlamaktadır. Devlet Antlaşması'nın soğuk savaşın sona erdirilmesinin ve Avrupa'da yumuşamanın sağlanmasının ilk adımlarından birisi olduğu sonucuna varmak için her türlü gerekçe vardır.

Bu, SSCB'nin, uluslararası yaşamı demokratikleştirme ve dünyada gerinliği azaltma yolundaki tükenmek bilmeyen sayısız çabasının yalnızca bir örnektir. Sovyetler Birliği, ülkeler arası ilişkilerde demokratik ilkelerin egemen olmasını, uluslararası hukukun BM Bildirgesi Avrupa Güvenlik ve İşbirliği üzerine Helsinki Sonuç Belgisi gibi olağanüstü önemli belgelerinde tanınmasını başardı. Bu belgelerdeki yükümlülüklerin büyük önemi, yalnızca anakaramız için geçerli değildir. SSCB ve sosyalist topluluk üyesi öteki devletler, gelişmekte olan ulusların yeni-sömürgeci sömürüye son verme ve yeni bir uluslararası ekonomik düzen kurma yolundaki haklı çabalarına da arka çıkıyor. Reel sosyalizmin büyüyen ekonomik ve savunma gücü ve girişimcilikle sürdürdüğü dış politikası, yeni bir dünya savaşının önlenmesindeki yarımsal etmelidir.

Yeniden Avusturya'ya dönelim. Cumhuriyetimizin sürekli tarafsızlığı, ki bu Anayasasında yazılıdır, Avrupa politikasındaki olumlu öğelerden birisidir. Bu, Avusturya'ya, uluslararası planda seçkin bir rol oynama olanağı sağlıyor. Devlet Antlaşması ve tarafsızlık, Avusturya'ya, başka türlü sağlanması mümkün olmayan bir ekonomik ve sosyal gelişme hızı için sağlam temeli vermiştir.

Bu, Sovyetler Birliği'nin Avusturya ile iyi komşuluk ilişkileri olmaksızın sağlanamazdı. Birinci ve İkinci Cumhuriyetlerin tarihi, Avusturya'nın çıkarlarını dolaylı ya da dolaysız çiğneyen tek bir Sovyet adımına tanık değildir. Sosyalizmin en büyük can düşmanları bile bunu yadsıyamaz. Sovyet tutumu, Avusturya'nın uluslararası prestijinin büyümesine katkıda bulunuyor. İki ülke arasındaki yapıcı ilişkiler, Avusturya halkının tüm kesimlerinin, yani işçi sınıfı, köylülük, esnaflar, zanaatkarlar, küçük ve orta işletme sahipleri ve millileştirilen endüstride çalışanların yararınaadır.

Sosyalist topluluk ülkelerinin Avusturya ile ilişkileri için karakteristik olan, istikrar, dostluk ve bencil çıkarlardan azat olmadır. Son on yıllarda ülkemiz ile şu ya da bu sosyalist ülke arasındaki gerginlik durumlarının ortaya çıkması, yalnızca Avusturya dış politikasında (daha güçlü kapitalist güçlerin onayı ve baskısıyla) sosyalist komşulara karşı «seçmeci yaklaşım»ın kimi zaman ağırlık kazanmasına bağlıdır. Ne ki Avusturya halkı, kendi deneyleriyle, Avusturya ile sosyalist ülkeler çıkarları arasında uzlaşmaz bir çatışma bulunmadığını biliyor.

Avusturya'nın içinde yaşadığı ve sınıf bilinçli işçilerin sosyalist dönüşümler için savaşım verdiği koşullar bunlardır.

Bu durumda, yalnızca reel sosyalizm ülkelerine coğrafi yakınlık dikkate alınarak Avusturya büyük burjuvazisi işçi sınıfına sosyal ve medeni haklarda, ücretlerde, başka koşullarda yapmayacağı kimi ödümler vermiştir. O aynı zamanda kuşkusuz, sosyal-reformistlerin patronlarla birlikte oluşturdukları ve tekelci devlet kapitalizminin düzenleme mekanizmalarıyla tamamlanan «sosyal partnerlik» sistemi koşullarında bile savaşkan ruhunu yitirmeyen (burjuvazi, bugüne dek bunun bilincindedir) Avusturya işçi sınıfının eylemlerinden korkuyordu, ama ülkede uzun bir süredir ciddi sınıfsal çatışmalar görülmediği için, tersi bir izlenim olması olasıdır.

Avusturya komünistleri, tekellerden ödümler kopartma umutları ile sosyalizme yaklaşılmayacağı yolundaki görüşlerinde ısrarlıydılar. Partimizin komunu, 1982 başlarında olağanüstü kongrede onaylanan programında, yeni koşullarda sosyalizm için savaşımın sorunlarına Marksist-Leninist bir analiz getirilerek bir kez daha yinelenmiştir. Avusturya Komünist Partisi Programı, partiye, reel sosyalizmden kopmayı, ve belirsiz bir «üçüncü yol» izlemeyi önerenlere yanıt vermektedir. «Üçüncü yol» saçmadır, çünkü reel sosyalizm ülkeleri işçi sınıfının izlediği kendine özgü devrimci yolun di-

şında, toplumun sosyalist yeniden yapılandırılması için başkaca bir yol yoktur.

Avusturya işçilerinin kapitalizmin sermaye yoğunlaşmasıyla otomatik olarak sosyalizme dönüşeceğini savunan Eduard Bernstein, Karl Kautsky ve Rudolf Hilferding'in önerdikleri ile Rusya sosyal demokratlarının proleter bir devrim aracılığıyla işçi sınıfının devlet erkinin kurulması yolu arasındaki «üçüncü yol»a ilişkin acı deneyimleri vardır. Ekim Devrimi'nden sonra Avusturya sosyal demokratlarının liderleri, ikinci ve Üçüncü Enternasyonal arasında bir ara tutum kabul etmeye çabaladılar. Bunlar sözümona bir Avusturya-Marksizmi geliştirdiler ve buna teorik bir kılıf geçirmeye çalıştılar. 1918–1919'da Avusturya-Marksistleri, ülkemizin işçilerini, Rusya proletaryasının örneğini izlemekten alıkoydular. Daha güvenilir, daha demokratik, daha az fedakarlık isteyen «üçüncü bir yol»la sosyalizme geçileceğinden söz ettiler.

Bu «üçüncü yol» nereye götürdü? 1933–1934'de monarşi çöktüğünde, bu Lenin'in «2,5 Enternasyonal şövalyeleri» olarak nitelendirdiği kişiler, sanayicilerin, bankerlerin ve büyük toprak sahiplerinin düzenini kurtardıkları için sınıf düşmanı tarafından ödüllendirildiler. Bu ödül, parlamentonun kaldırılması, partilerin ve sendikaların yasaklanması, ve sonunda da, sınıf bilinçli işçilerin silahlı ayaklanmalarının faşist Heimwehr (!) tarafından hunharca ezilmesi oldu. Mussolini İtalyası modelinde korporatif bir devlet ilan edildi. Dört yıl sonra Avusturya kolayca nazi salgıncılarının eline düştü.

Şimdi Avusturyalı sosyal demokrat liderlerin ciddi ciddi (sosyalizmin Polonya'daki çetin sorunlarına dayanarak) 1918–1919'da Friedrich Adler, Friedrich Austerlitz ve Otto Bauer ve benzerlerinin işçilere, Rusya işçi sınıfının örneğini izlemekten «vazgeçme»yi önererek «doğru yolu gösterdikleri» iddia ediliyor.

«Üçüncü yol»un son zamanlardaki, sosyalizme, işçi sınıfının erki ele geçirmeden de varacağı görüşlerini öne süren temsilcileri, toplumun barışçı yolla, başka bir deyişle, iç savaş olmaksızın sosyalizme dönüştürülmesinin şampiyonları olarak görülmek isteniyorlar. Ne ki, Avusturya komünistleri, bu sözümona üçüncü yola, «barışçı» olduğu için değil, kapitalist sistem çerçevesine bağlı kaldığı için karşı çıkıyorlar. Avusturya Komünist Partisi'nin Programı, yeni tarihsel koşulları hareket noktası yaparak, eğer «halk hareketi gerektiği kadar güçlü ve kararlı olursa» (2) Avusturya'da sosyalizme geçişte bir iç savaşın önlenebileceğini belirtiyor.

(1) 1919–1938 arasında varolan silahlı bir örgüt. Burjuvazi tarafından işçi hareketini bastırmak üzere kurulmuştu. 1930'da açık faşist örgüte dönüştü. (Not Red.)

(2) Avusturya renklerinde sosyalizm, AKP Programı (Ayrıca Avusturya renklerinde sosyalizm, Viyana, 1982, s. 43.

AKP Programı, Marksist-Leninist teoriyi günümüz Avusturya'sındaki nesnel sınıfsal duruma, reel sosyalizmin etkinliği altında belirginleşmiş yeni koşullara uyarlıyor.

Yeni toplum ne zaman ciddi sorunlarla karşı karşıya kalırsa, ona karşı her zaman, gelişmelerle yadsınmalarına karşın, burjuva önyargıları ve olumsuz tutumlar ortaya çıkar. Menşeviklerin, Sosyalist Devrimcilerin «2,5 Enternasyonal liderlerinin» ve anarşiye eğilimli «sol» akımların ilk yıllarda, ekonominin restorasyonu ve açlığa, hastalıklara ve yığınsal yoksulluğa karşı savaşım döneminde, genç Sovyet erkinin acı geleceğine ilişkin öngörülerini anımsamak yeter. Yeni Ekonomi Politika (NEP)'nin başlatıldığı sıralardaki ulumaları anımsayın. Kimileri, bunun, «Bolşevik deneyinin iflasının kanıtı», «Kapitalizme geri dönüş» olarak nitelendirmişti. Kimileri ise feryatlarla karşılayıp, mahkum etmişti. Ne ki, tüm bu karamsar öngörülere karşın, SSCB'de ve daha sonra da öteki ülkelerde sosyalizm utkuya ulaştı.

1921'de Bolşeviklerin çizgisine yönelik eleştirilerin özünü açıklarken Lenin, tarihin her yeni aşamasında «işçi sınıfının yanı sıra varolan ve her zaman şu ya da bu ölçüde onun içine sızdığı» (3) gözlemlenen küçük burjuva yalpalamaları üzerine yazmıştı.

«Bu yalpalamalar, iki 'akımda' toplanıyor: Küçük burjuva reformizmi, yani duygusal demokratik ve 'sosyal' demokratik cümleler ve cılız istemler örtüsü ardına gizlenen bir burjuva yarıdakçılığı; ve tehditler savuran, gü-rültüler kopartan ve büyük sözler sarfeden, fakat yalnızca birliği bozucu, bölücü ve eylemlerinde beynsiz olan küçük burjuva devrimciliği. Bu yalpalamalar, kapitalizmin kökleri kazınincaya kadar kaçınılmaz olarak ortaya çıkmaya devam edecektir.» (4)

Sosyalizmin teori ve pratiğine ilişkin oportünist görüşler, işçi sınıfı hareketine sızan küçük burjuva öğeler arasında son zamanlarda yeniden canlandı. Çin'in Gorki'si Lu Xun, önümüze sürekli çıkan bu sorunu çok güzel bir biçimde ele almıştır. Sol Yazarlar Birliği'nin 2 Mart 1930 günlü kuruluş toplantısında, «solcu yazarın sağcı bir yazara dönüşmesinin ne denli kolay olduğu üzerinde konuşmuştu. Birincisi, diyor Lu Xun, eğer birisi, gerçek sosyal savaşımın ilişkisi yoksa, ve sorunları fildişi bir kuleden incelemişse, o kolayca bir radikal ya da «solcu» olabilir. Ne ki bu kişi, gerçeğe yüzyüze gelir gelmez, düşünceleri yıkılır.

«İkinci olarak», diyor Lu Xun, «eğer kişi devrimin gerçeklerini kavramamışsa kolayca sağa kayar . . . Bir devrim, herşeyden önce bir gerçekliktir ve yük gibi görünen ve ilginç olmayan her türlü çalışmayı gerektirir. Devrim, ozanların betimledikleri gibi, romantik olmaktan çok uzaktır.

(3) V. İ. Lenin, Tüm Yapıtlar, c. 44, s. 101.

(4) Agy.

Elbette bir devrimde, yıkıcılık vardır, ama o, çok daha geniş kapsamlı bir yapıcılığı gerektirir; yıkıcılık kolay geldiğinde, yapıcılık olağanüstü zordur. Bu nedenle, devrime ilişkin romantik düşünceleri olanlar, bir devrim gerçekleştirildiği zaman, düşlerini hızla yitirirler.»⁽⁵⁾

Günümüzde de böylesi «romantikler» vardır, ne ki bunlar işçi sınıfı içinde değil, küçük burjuva ortamında çoğunluktadırlar. Bunlar, eski toplum tasarımlarına öylesine tutsak olmuşlardır ki, devrimci değişikliklerin temel süreçlerini, sosyalist kuruculuğun nesnel ve öznel zorluklarının nedenlerini kavrayacak durumda değildirler. «Romantikler»in havaya asılı toplum kaleleri, en küçük bir sallantıda geçer. Ne ki, emperyalizmin propaganda merkezleri, tümüyle başka bir olgudur. Bunlar, hiçbir şekilde romantik olmayıp, «sosyalizmi eleştiriyi», «psikolojik savaş»larının bir parçası olarak kullanırlar ve silahlanmalarını bununla gerekçelendirirler. Emperyalizmin sözcüleri, yığınsal iletişim araçlarında «romantiklerin» bu sosyalizm eleştirisini desteklerler ve bunların kendini beğenmişliklerini onurlandırır. Küçük burjuva ögelerin salt oportünistçe bir hesapla, kendilerini reel sosyalizmden ayırmaları karşılığında kimi politik yararlar, eninde sonunda sermayenin vermediği yararlar hesapları da biliniyor.

Ne ki, sosyalizmi durdurmaya gücü yetmeyen bu Menşevik, sosyalist devrimci, iki buçukuncu ve «sol» komünist görüşlerin yeniden canlanmasını küçümsememeliyiz. Bunlar, emperyalizmin silahı olmuştur. Bu görüşler, işçi yığınlarının ideolojik olarak silahsız oldukları yerlerde, işçi sınıfının içine sızıyor. Avusturya, bu yerlerden birisidir. 1982 başlarında Avusturya Komünist Partisi tarafından kabul edilen programın önemini artıran ve komünistlerle tüm öteki ilericilere yüksek yüksek bir sorumluluk yükleyen de budur.

Paris Komün'ünün derslerini incelerken, bu bağlamda, Karl Marks, «masa başı» teorisyenlerinin tutumları konusunda şunu yazmıştı: «İşçi sınıfı, Komün'den harikalar beklemedi. Buyruklarla halka dayatacak hazır düşleri yoktu. O, kendi kurtuluşunu hazırlamak ve bununla birlikte bugünkü toplumun ekonomik olgularıyla kaçınılmaz olarak yönlendiği yerin daha üst düzeyine varmak için daha uzun sınıf savaşımından koşulları ve insanları değiştiren bir dizi tarihsel süreçten geçmek gerektiğini biliyordu. Gerçekleştirecek ülküleri yoktu, ama eski çöken burjuva toplumunun bağrında artık gelişmiş olan yeni toplumun ögelerini özgür kılmak zorundaydı. Tarihsel öz görevinin tüm bilinciyle ve buna yönelen yiğit bir kararlılıkla eylemde bulunurken, işçi sınıfı, yaltakçılık eden gazetecilerin kaba karalamalarına, burjuva doktrinerlerinin iyimser didaktik pohpohlamalarına, yanılmaz kâhinler gibi sundukları sekte kuruntularına gülümsemeyi de becerir.»⁽⁶⁾

(5) Lu Xun, Karanlık Gecede Yazıldı, Leipzig, 1981, s. 190-191.

(6) Karl Marks, Friedrich Engels, Yapıtlar, c. 17, s. 347.

Devrimciler, sosyalist ülkelerde işçi sınıfının ve onun politik öncüsünün izlediği yolun ne denli karmaşık olduğunu görebiliyorlar. İleriye her adım, özellikle de Sovyetler Birliği'nde, hiçbir öncele sahip değildir. Dersler çıkartılacak bir deneyim de yoktur. Yeni toplumun kuruluşu ağır bir ideolojik yük taşıyan ve eski toplumun bağrında oluşmuş davranış, alışkanlık ve morale sahip olan insanlarla başlatılmıştır.

Oteki sosyalist ülkelerde de aynı sorun vardı. Hiçbir yerde işçi sınıfı, masa başı akademisyenlerinin hazır ütopyelerini, «ülkeleri»ni ve «sosyalizm modellerini» gerçekleştirmedi, tersine eski toplumun içinde varolan yeniyi kurtardı. Uzun bir savaş yolu boyunca işçi sınıfı insanları ve olguları değiştirdi, ki bu paha biçilmez bir başarıdır. Mülksüzleştirilenleri mülksüzleştirerek, insanın insan tarafından sömürülmesine son verdi, kâr amaçlayan kapitalist ekonomiye, ekonomideki anarşiye son verdi, ve en yüce ekonomik yasası halkın yaşam düzeyinin sürekli yükseltilmesi olan sosyalist plânlı ekonomiye karşı çıkan herkesle savaştı. İşçi sınıfı, mülk sahibi sınıfların eğitimdeki imtiyazlı durumuna son verdi, bireyin, sosyalist bireyin, iyileştirilmiş yaşamın temsilcilerinin her yanlı gelişmesini teşvik etti. İşçi sınıfı böylelikle yığınların yaratıcı gücünü olağanüstü derecede geliştirdi, insanlara, çalışma, konut, sağlık, sosyal güvenlik vb. sosyal haklar getirdi. En yüksek gelişmiş «refah devleti»nde bile bulunmayan, kişinin kendisi ve çocuklarının varlığı konusundaki endişeyle karşılaştırılmayacak kadar büyük özgürlüklerini içeren koşulları yarattı. Bu sosyal kurtuluş, bireysel özgürlüğün temelidir ki bu, kapitalist ülkelerde büyük harfle yazılmasına karşın en iyi durumda mülk sahibi sınıfların ayrıcalığıdır.

Sosyalist ülkeleri bilenler, elbette, yeni toplumun olgunluk düzeyinin başlıca özellikleri arasında farkların bulunduğunu farketmiştir. Bu farklılıklar, her bir ülkenin başlangıç noktasında birbiriyle benzeşmeyen ekonomik temel üzerinden yola çıkmalarından ve sosyalist dönüşümleri eş zamanlı başlatmamış olmalarından kaynaklanır. Ne ki, bu ülkelerin başlıca sosyal-ekonomik göstergelerde ve kültürel gelişmede sürekli birbiriyle yaklaştıkları da görülmek zorundadır. Sosyalizmin tartışılmaz kazanımları, kapitalist dünyanın komünistlerine, yalnızca devrimci propagandalarına değil, aynı zamanda onların emekçiler arasındaki günlük çalışmalarına, pratik politikalarında da güçlü bir dayanak oluyor. Bunun bir önkoşulu, sosyalizmin gerçeklerini kesin bilmektir. Sosyalizmin deneyiminin uluslararasılaştırılması (olumlu ve olumsuz yönlerinin) olağanüstü önemlidir, çünkü bu ilerleme güçlerinin ideolojik ve politik silâhlarını genişletir ve sürekli gelişen Marksist-Leninist teoriyi zenginleştirir.

Friedrich Engels, sosyalizm bir bilim olduktan sonra «bir bilim olarak ele alınması gerektiğini, yani öğrenilmesi gerektiğini» (?) yazmıştır. Bilimsel sosyalizmin teori ve pratiğinin öğrenilmesi zorunluluğuna büyük değer

(?) Marks, Engels, Yapıtlar, c. 18, s. 499.

veren Avusturya komünistleri, ülkelerinin ulusal, tarihsel, ekonomik ve kültürel özelliklerini, işçi sınıfının toplumun sosyalist dönüştürülmesine hazırlanmanın en iyi yol ve araçları konusunda karar verebilmek ve bu dönüşümü gerçekleştirebilmek için dikkate alıyorlar. Soruna böyle yaklaşımın, elbette birçok kapitalist ülkelerin komünist ve işçi partilerinin sosyalizm düşmanları tarafından suçladığı gibi bilim dışı her hangi bir «model kopyası» ile hiçbir ilişkisi yoktur.

Ne ki, biz, reel sosyalizmin deneyimini bilimsel olarak kavrayabilmek için, herşeyden önce, sosyalist topluluğa karşı proletarya enternasyonalizmi temelinde bir sınıf konumunun alınması gerektiğine inanıyoruz. Avusturya Komünist Partisi Programında sosyalist topluluk, «uluslararası işçi sınıfının en önemli kazanımı» olarak tanımlanmıştır. (8)

Avusturya komünistleri, sınıfsal analizden ya da sınıfsal yaklaşımdan her kopmanın, kaçınılmaz olarak, işçi sınıfının ve tüm öteki ilerici hareketlerin temel çıkarlarıyla çatışmaya yolacağı görüşündedirler.

Lenin 1916'da şunları yazmıştır: «Yeni ekonominin, tekelci kapitalizmin (emperyalizm, tekelci kapitalizmdir) politik üstyapısı, demokrasiden politik gericiliğe doğru değişikliktir.» (9) O günden bu yana onlarca yıl geçti, fakat emperyalizmin doğası değişmedi. O hâlâ demokratik kurumları kaldırmak, sosyal, sivil ve politik hakları yok etmek, gerici diktatörlük rejimleri kurmak ve tüm demokratik güçleri, en başta devrimci işçi sınıfı hareketini toplum sahnesinden silmek istiyor. Ne ki emperyalizm, artık toplumun yasalarını, egemenliği tartışmasız olduğu dönemlerdeki gibi dayatacak durumda değildir. Reel sosyalizmin politik ve ekonomik gücüne dayanan günümüzün üç dev devrimci akımının emperyalizme karşı savaşımı, tekelci sermayenin insan düşmanı içyüzünü dilettiği boyutlarda uygulayabilme olanaklarını önemli ölçüde kısıtlamıştır.

AKP Programı şöyle diyor: «Sovyetler Birliği kurtulan proletaryanın devleti olarak ilân edilmesinden bu yana uluslararası işçi hareketinin, ezilen halkların ve barış için savaşımın esinlendiricisi ve kalesidir.» (10) Sovyetler Birliği'nin enternasyonalist politikasını dünya barışının korunması ve dünya devrimci sürecinin yaygınlaştırılması için en önemli etmen olarak nitelendiren Program, şunu belirtiyor: «Gericiğin dizginsiz anti-sovyetizmi, Sovyetler Birliği'nden çok dünya çapındaki ilerleme güçleri arasındaki dayanışmaya ve bunları yalıtılmaya yöneliktir. Bu nedenle, Sovyetler Birliği'yle daha yakın ilişkiler, dünyadaki tüm ilerici güçlerin çıkarınıdır. Bu tür ilişkiler, komünistler için, belirtilmesi bile gerekmeyen bir zorunluluktur.» (11)

(8) Avusturya renklerinde sosyalizm, s. 6.

(9) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 30, s. 93.

(10) Avusturya renklerinde sosyalizm, s. 6.

(11) Agy.

Gerçekten de komünistler, insanlığın yakıcı sorunlarının başarıyla çözümlenmesinin, en başta barışın korunmasının güvencesi olarak, sosyalizm ve demokrasi için, toplumsal ilerleme için, emperyalizme ve gericiğe karşı savaşılan tüm güçlerin uyumluluğunu ve birliğini görürler. Bu savaşımında bilimsel sosyalizm ve sosyalist toplum giderek artan bir rol oynuyor.

İnsanlara, reel sosyalizm ülkelerinin tarihsel işlevinin önemini kavramada yardımcı olmak, komünistlerin görevidir. Çünkü bu, dünyanın başarıyla devrimci yenilenmesinin en önemli koşullarından birisidir.

TÜSTAV

Savaşkanlığı yükseltme ve politik girişimcilik

Jaime Barrios

El Salvador Komünist Partisi MK Politik Komisyon Üyesi

Silahlı savaşım, bugün ülkemizdeki sosyal-politik çatışmanın bellibaşlı biçimi durumuna geldi. Farabundo Martí Ulusal Kurtuluş Cephesi (FMUKC) ve Devrimci Demokrat Cephe'nin (DDC) öncülüğünde, iki yılı aşkın bir süredir Salvador halkı, Amerikan emperyalizminin desteklediği gerici rejimi yıkmak için halkı bir savaş yürütüyor. El Salvador Komünist Partisi, Farabundo Martí Ulusal Kurtuluş Cephesi ve Devrimci Demokrat Cephe'nin saflarında kendine yaraşır bir yer tutuyor. (!) Parti, halkın geniş kesimleri içinde yüksek bir saygınlık kazandı, ortakları ve bağlaşıklarınca tanınır duruma geldi. Parti, devrimci demokrat güçlerin birliği ilkesini, ki bu birlik olmadan davamızın utkuya ulaşması düşünülemez, ardıcıl olarak yükseklere tutan bir örgüt olduğunu gösterdi.

Salvador halkının savaşımındaki kabarma, Washington yönetiminin silahlanma yarışı, müdahalecilik, Birleşik Amerika'nın hayali imparatorluk haklarını göklere çıkarma ve egemen devletlerin çıkarlarını hiçe sayma temeline dayanan dış politikasında serüvenci eğilimin hızlandığı bir dönemde kendini gösterdi. Reagan yönetimi, eğer Salvador devrimi yenilgiye uğratılırsa, halkların özgürlük ve sosyal adalet uğruna çabalarını ezmeyi alışlagelmiş bir uluslararası uygulama durumuna getirmede, ABD'nin öteki ülkelerin içişlerine doğrudan karışması için inandırıcı bir örnek yaratacağı umudunu taşıyor.

Devrimci hareketimiz yükseliş aşamasına girdiğinden bu yana, Washington, El Salvador'a şimdiye dek olduğundan çok daha geniş ölçekte bir silahlı müdahaleyi dikkatle plânlıyor. Beyaz Saray strateji uzmanları, Vietnam'da olduğu gibi, uzun süreli, hem de yitirilecek bir savaş yürüterek yapılan hatanın yinelenmesine düşülmeyip, böyle bir müdahalenin Salvador'daki çatışmayı kısa bir sürede çözüme kavuşturmaya yardımcı olacağına inanıyorlar. Ne ki, ABD yöneticilerinin, hem kendi halklarına, hem de kuşkusuz Birleşik Amerika'nın Batı Avrupalı bağlaşıklarının tutumunu

(!) 10 Ekim 1980'da kurulan Farabundo Martí Ulusal Kurtuluş Cephesi, ayaklanan beş solcu örgütün askersel-politik bağlaşıklığıdır. Bu örgütler, Farabundo Martí Halk Kurtuluş Güçleri, Devrimci Halk Ordusu, Orta Amerika Emekçilerinin Devrimci Partisi, Ulusal Direniş Silahlı Kuvvetleri ve El Salvador Komünist Partisi'nin savaş birlikleri olan Ulusal Kurtuluş Silahlı Kuvvetleri'dir. 18 Nisan 1980'de ortaya çıkan Devrimci Demokrat Cephe, daha geniş bir yapısı olan politik bir güç-birliğidir. Tiksinç oligarşik diktatörlüğe karşı çıkan yüzü aşkın politik, sendikal ve öteki yığın örgütlerinden oluşmaktadır. (Not Red.)

etkileyen dünya kamuoyuna sunabilecekleri bir bahaneye gereksinimleri var. Bundan ötürü Birleşik Amerika, El Salvador'daki devrimci sürecin Sovyetler Birliği, Küba ve Nikaragua'nın «yayılmacı özelemleri»nin bir yansıması ve «Doğu ile Batı» arasındaki topyekûn çatışmanın özel bir örneği olduğunu ileri sürüyor. El Salvador'da asıl Reagan yönetimi'nin askersel-politik müdahalesine gelince, bunu tam bir ikiyüzlülükle, ülkemizde kan dökümüne son verebileceği söylenen «ılımlı bir hükümet»in egemenliğini güçlendirme diye tanımlıyor.

Ama Salvador halkının yiğit direnişi, uluslararası dayanışmanın gücü, emperyalistlerin planlarını bozuyor. Birlik içinde çalışan ve halkın ezici çoğunluğunun desteğini sağlayan El Salvador'daki devrimci örgütler, güvenle utkuya doğru ilerliyorlar.

Halkın devrimci savaşı patlak verdiği zaman, bizim ne muharebe alanında bir deneyimiz vardı, ne de politika ve diplomaside. FMUKC ve DDC'nin tüm üyelerinin her iki yönde de çabaları organik olarak birleştirme gereği konusunda kafalarının açık olduğu söylenemezdi. Şimdi ise, düşmanın saldırılarının üstesinden gelme ve onu felce uğraticı darbeler indirme becerimizi önemli ölçüde geliştirmiş bulunuyoruz. Ayaklanan ordu, ağır muharebede savaş tekniklerinin pekçoğunu ustalıklı özümsemiş bulunuyor. Bu canî rejimle savaşan tüm örgütler, yalnızca aktif olarak muharebeye girmek değil, aynı zamanda hem ülkedeki, hem de uluslararası alandaki politikada aktif olarak yer alma gereğine derinden inanıyorlar. Bugün *gücümüzün haklılığı ve haklılığımızın gücü, hem ülkede, hem de sınırlarımızın çok ötesinde kabul edilmiş bulunuyor.*

FMUKC'nin 10 Ocak 1981 günü başlattığı taarruz, Cephe'nin etkin ve aynı anda tüm ülke düzeyinde uyumlu bir faaliyet gösterme yeteğini kanıtladı. Ama, silah ve cephanesizlikten ötürü, taarruz uzun sürmedi. Durumun eleştirel bir çözümlemesini yapan Cephe, ivedi olarak önde duran görevleri yansıtan, «Direniş, Geliş ve İlerle!» belgisini yükseltti. Bu görevler, cephe gerisinin güçlendirilmesi, güçlerin olabildiğince yoğunlaştırılması, yakın siper savaşı çıkmazına saplanıp kalmamaları için birliklerin hareket kabiliyetleri ve aktifliklerinin sağlanmasıdır.

1981 yılı Şubat ayını başlangıç olarak alırsak; devrim ordusu, bu amacına yedi ay içinde ulaştı. *Stratejik bir denge* sağlandı. Yani, bizim henüz savaşı kazanacak güçte olmadığımız, düşmanın ise üstünlüğü artık elde tutamayacağı bir durum ortaya çıktı. Yine de, 1981 yılı Ağustosuyla 1982 Ekimi arasında, FMUKC bellibaşlı altı askersel kampanya gerçekleştirdi. Daha 1981 yılının Aralık ayında, FMUKC hemen hemen 1982 Nisanına dek süren geniş çaplı bir taarruza geçti. Bizi sürekli püskürtme girişimlerine, FMUKC'nin denetlediği toprakların derinlerine dalmasına, Cephe'nin gücünü kırmak istemesine karşın, rejim, savunma konularına çekilmek zorunda kaldı.

5 Haziran 1982 günkü El Moskardon muharebesi, terazinin ibresinin bizden yana doğru kaydığını gösterdi. O ay içinde, FMUKC birlikleri, hükümetin en seçme bir taburunun eylem dışı bıraktılar. Muharebe sırasında Altıncı Piyade Tugayı Komutanını öldürdüler, Yüksek Komuta Heyeti'nin dört üyesinden biri olan, Savunma Bakan Yardımcısı Albay Francisco Adolfo Castillo'yu tutsak aldılar. Düşmana, saflarındaki bozgunu daha da artıran güçlü bir darbe indirildi. Bu yenilgi, tüm hükümet ordusunun moralini ciddi biçimde etkiledi. Çünkü dikkatli hazırlıklara, çok sayıda müfrezenin bir arada olmasına, büyük silah gücüne karşın, rejimin ordusu bir muharebeyi kaybetmiŐti. Moskardon'a cunta rejimi 4 bin asker yęmiŐ, en deneyimli komutanlarını da onların başına vermiŐti. Düşman bizim konularımızı yoğun bombardıman ateŐine tuttu, ağır helikopterler ve hava indirme birlikleri kullandı. Bunun yanısıra, hükümet birliklerini Honduraslı güçler de destekliyordu. Bunlar, ayaklanan güçleri makas içine alıp yakalama amacıyla, sınırdan Salvador topraklarının içine dek ilerlemiŐlerdi.

9 Ekim 1982 günü, FMUKC yeni bir kampanyaya başladı. Askersel operasyonlarımız öylesi boyutlara varmıŐ ki, Savunma Bakanı General Jose Guillermo Garcia, kendi sözleriyle söylersek, «gerillaların kurduğu tuzağa düŐmemek için», muharebe meydanını acele terketmek zorunda kaldı. Kendisini haklı göstermeye çalışan general, ayaklanan güçlerin kazanımlarının pek önemli olmadığını iddia etti.

Ama eldeki veriler başka türlü konuŐuyor. Kukla ordunun kendisi, bize silah ve cephane tedarik eder duruma geldi. 1982 yılının Haziran ve Ekim ayları arasında, düşmanın 650 parça ateşli silhını, 20'yi aşkın top, havan topu, ağır makineli tüfek ve 80 bin dolayında mermisini ele geçirdik. Düşman 1.700'n üzerinde insan kaybına uğradı. 235 asker ve subayı tutsak aldık. (2) Cephe'nin verdiği kayıp ise, toplam 63 kiŐiydi. Şöyle bir soru scrulabilir: Hükümetin yayınladığı savaş bildirimlerinde yüzlerce, hatta binlerce gerillanın öldürüldüğü iddialarına ne diyorsunuz? Aslında bunlar, tıpkı Vietnam'daki Songmy köyünde ya da Sabra ve Őatila komplarındaki Filistinli göçmenler gibi katledilen, sivil kiŐilerdir. Kadın, erkek, yaşlı, ocuk sivil kişiler. Ayaklanma güçlerinin üstesinden gelemeyen cunta, öcünü savunmasız sivillerden alıyor.

FMUKC'nin kazanımları, tüm beklentilerin de üstüne çıkmıştır. Düşman

(2) Savunma Bakanı'nın Ulusal Kurucu Meclis'e Temmuz 1982'de sunduğu raporda, FMUKC birlikleriyle çarpıŐmalar sırasında, geçen yıl hükümet birliklerinden 3.800 kişinin öldüğü, yaralandığı ve kayıp olduğu itiraf ediliyor. («Kayıp» sözü, savaş tutsakları ve ordudan kaçanlar için kullanılıyor.) 10 Ekim 1982'den sonraki yalnızca 80 gün içinde, Cephe, 1.170 hükümet askerini yoketti. 600'n üzerinde tfeğe el koydu, yaklaşık 300 askeri tutsak aldı.

gittikçe artan sayıda kayba uğruyor ve konumlandığı pekçok bölgeden geri çekilmeye zorlanıyor. Askerden kaçma, tek tek ya da toplu olarak emre uymama (bu zaman zaman tüm bir bölüğü içine alabiliyor) düşman birlikleri arasında sık sık rastlanan olaylar durumuna geldi. Daha ilk ateş sesleri duyulur duyulmaz, gittikçe artan sayıda hükümet askerleri teslim olmaya başlıyor. Bu, savaş tutsaklarına insança davranmayı öngören politikamızın bir sonucudur. Farabundo Marti Ulusal Kurtuluş Cephesi, tek yanlı olarak ve kesinkes sözkonusu Cenevre Konvansiyonu'na uymaktadır. İlkesi «Gerillayı Görür Görmez Öldür» olan düşmanın tutumuyla, bu tutum taban tabana zıttır.

Hükümet birliklerinin moralinin daha da bozulmasını, orduyu ve tüm oligarşik erki aşındıran iç çatışmayı engellemek, komplolar tehdidiyle yaşayan yüksek komuta heyetinin istikrarını sağlamak için, yerel düzeyde de olsa, rejimin FMUKC birliklerine karşı bir çeşit utkuya da gereksinimi vardır ve rejim, «askersel kazanım»larını göstermek için her olanağı kullanmaktadır.

Düşman komutanlığı, aynı zamanda, şunun da farkındadır: Şimdiki askersel politikanın sürdürülmesi, birliklerin fizik ve moral koşullarında hızlı bir kötüleşmeyi, subaylar arasında çeşitli hiizipler arasındaki çatışmanın daha da keskinleşmesini getiriyor. Bundun ötürü, ordu, bir çözülmenin eşğine gelebilir.

Rejim, yeni yenilgileri önlemek için, strateji ve taktiklerini gözden geçiriyor. Şimdi kilit önemdeki askersel-politik hedeflerin savunulmasına ve denetimi altındaki ekonomik kaynakların korunmasına öncelik veriyor. Bununla büyük kentleri, hükümet binalarını, askersel ve politik merkezleri, iletişim ağını, kahve ve pamuk rekoltesini, tarım makinelerini, enerji istasyonlarını ve ulaşımı kastediyorum. Başka bir deyişle, rejimin ana amacı, General Garcia'nın demografik, ekonomik, politik ve askersel bakımdan özellikle önemli diye nitelediği merkez ve güney bölgelerinin savunmasını güçlendirmektir.

Mart 1982 seçimlerinden sonra El Salvador'u «pasifize» edeceğini uman Reagan yönetiminin planının paramparça olduğunu söylemek için her nedene sahibiz. Washington, ılımlı merkezci diye nitelediği Hıristiyan Demokrat Parti'nin Ulusal Kurucu Meclis'te sandalyelerin çoğunluğunu kazanacağını umuyordu. Nedir ki, politik manevralarla bu çoğunluğu elde eden aşırı sağcılar oldu. Şimdi Meclis Başkanı olan Roberto D'Abuisson, «ölüm çeteleri»nin faşist şefidir. Halkın çıkarlarını savunan El Salvador Başpiskoposu Oscar Arnulfo Romero'nun katledilmesinin ardında olan bu «ölüm çeteleri»dir.

El Salvador'daki büyükelçisi Dean Hinton ve öteki yetkilileri eliyle, Washington, bu kanlı rejime «temiz» bir görünüş sağlamak için perde arka-

sında oyunlar oynadı. Sonuç, Hıristiyan Demokrat Parti (HDP), Ulusal Uzlaşma Partisi (UUP) ve Demokratik Eylem Partisi'nin (DEP) yeni bir bağlaşıklığı oldu. Koalisyonun içinde savunma bakanı ile onun öncülüğündeki askersel yapı da vardır. Amaç, «demokratik merkez»i güçlendirmek, saldırgan bir kişiliği olan Ulusal Kurucu Meclis Başkanı Robert D'Abuisson'u bu görevden uzaklaştırmayı sağlamaktır.

Şimdi Regan yönetimi ile Salvador faşistleri arasındaki farklılıkların özüne gelemiz: İşin doğrusu, Washington, D'Abuisson'un partisi Milliyetçi Cumhuriyetçi İttifak ile Ulusal Uzlaşma Partisi'nin faşist kanadını birkaç reformun gerekliliği konusunda ikna etmeyi başaramamıştır. Gerçekten, Washington, ülkemizde değişikliklerin savunucusu gibi gözükerek yüzüne güzel bir maske geçirme zorunluğunu duymaktadır. El Salvador'da Mart ayındaki seçimlerden sonra «demokratik» türden bir hükümetin işbaşına geldiği konusunda Amerikan kamuoyunu ve Kongre'deki muhalefeti inandırmak istemektedir. Amerikan emperyalistleri, elbette yalnızca dış görünüşteki değişikliklerin peşindedir. En başta, ülke dışında elverişli bir izlenim bırakabilecek bir dizi yeni bürokratik müessese kurmak istiyorlar. Ama, bir kez rejim reformlarına başladı mı, ülkedeki sınıf savaşımının aşırı keskinliği sonucu, gelişmeleri denetim altında tutamayacağından da korkuyorlar. Bu da görüş ayrılıklarının niteliğini açığa vuruyor: Amerikan emperyalistleri, rejime saygın bir görünüş verecek reformcu manevraların kazanç sağlayacağı görüşündedirler. El Salvador faşistleri ise, herhangi bir değişikliğin sözünü bile duymak istememektedirler.

Salvador'daki oligarşinin kimi kesimleri, Washington'da alınan ve dayatılan önemli politik kararlara karşıdır. Örneğin, dış görünüşüyle öteki sağcı adaylardan daha az yıpranmış olan Alvaro Magana'nın Amerikan Dışişleri Bakanlığınca geçici Devlet Başkanlığına atanmasında ısrar edilmesini hiç de hoş karşılamamışlardır. Ülkenin doğu bölgesindeki toprak sahipleri, tacirler ve sanayiciler, Kurucu Meclis sayıtlarından «baskıya, dış ve iç güçlerin saldırısına boyun eğmemelerini» istemişlerdir. Eğer Meclis'in görüşüne saygı duyulmazsa, ekonomik faaliyetlerini durduracakları konusunda anlaşmaya varmışlardır. 1982 Mayısında Magana'nın Devlet Başkanlığına seçilmesiyle D'Abuisson'un yönetimindeki sağcı koalisyon çözülmüştür. Çünkü bu koalisyonun üyelerinden Ulusal Uzlaşma Partisi, Washington'un adayını desteklemiş bulunuyor.

Düşman kamp içindeki bölünmeye yol açan çelişkiler, politik olarak sık sık yeniden gruplaşmalarda, yeni bölünmelerde çok iyi görülmektedir. Hıristiyan Demokrat Parti'nin bölünmesi giderek derinleşiyor. HDP bugün iki fraksiyondan oluşuyor. Eski başkan Jose Napoleon'un liderliğinde geleneksel kanat ve bağımsız bir örgüt kurmak isteyen ortacı kanat (bugünkü Dışişleri Bakanı Fidel Chavez Mena'nın liderliğinde). Ülkeyi yaklaşık 18 yıl yöneten (1962–1979) Ulusal Uzlaşma Partisi de iki gruba bölündü:

Salvador Kurumsal Gerçek Partisi ve Merkezci Cumhuriyetçi Kararlı Hareket.

Bu yeniden biçimlenme sonucunda, Mart seçimlerinden buyana yedi yeni parti daha ortaya çıktı. Bu partiler, Washington'un önerdiği güdüklü reform tasarımlarını destekleyen güçleri içeren heterojen gruplardan oluşuyordu.

Bunun yanı sıra Sosyalist Enternasyonal'in konumuna açık ya da gizli ilgi duyanlar var. Bir zamanlar bazı Ulusal Uzlaşma Partisi üyeleri sosyal-demokratlara ilgi duyuyorlardı. Demokratik Eylem Partisi'nin bazı sloganları sosyal demokrasiden esinlenmiştir. Ulusal Birlik Hareketi adını alarak, Sol Milliyetçilerin Ulusal Birliği Hareketi yeniden politik sahneye çıktı. Yönetimi hareketin «sosyal demokrasiden Avrupa komünizmine kadar» tüm sol akımları içerdiğini iddia etmektedir. Hareket kendini Salvador bunalımını, Farabundo Marti Ulusal Kurtuluş Cephesi ve Devrimci Demokratik Cephe'nin de katılımıyla barışçıl yollarla çözümünün savunucusu olarak tanıtmaktadır.

Yönetici merkezlerin ve onların Washington patronlarının ülke içindeki güçlerin gerçek mevzilenmesini dik kafalılıkla reddetmeleri, çıkmazdan kurtulmak için askersel operasyonları umutsuzca tırmandırma girişimleri zaten derin bir çöküntü içinde bulunan Salvador ekonomisinin daha da perişan olmasına yol açıyor.

Uluslararası Para Fonu'nun 7 Nisan 1982 tarihli raporunda hükümetin «neredeyse iflas etmiş olduğu» belirtiliyor. Raporda El Salvador'un döviz rezervinin 1981 yılında 2,5 milyon dolara düştüğüne işaret ediliyor. Aynı yıl (bir yıl önceki gibi) gayri safi milli hasıla yüzde 9,5 oranında düştü. Sermayenin ülke dışına aktarılması özel sektörün kanını çekti. Geçen 4 yıl içinde 800 milyon dolar yurt dışına çıkarıldı (3) Ekonomik faaliyetler, sadece Amerikan kredilerinin yardımıyla en düşük düzeyde tutuldu.

1980–1982 döneminde satın alım gücü yarı yarıya düştü. (4) Aynı yıllarda 235 işletme kapandı. Bu ise 25 bin kişinin işsiz kalmasına yol açtı. El Salvador Planlama Bakanlığı Araştırma Dairesi, 1980 yılının ortalarında toplam işgücünün yüzde 23'ünün tam işsiz ve yüzde 39'unun yarı işsiz olduğunu açıkladı. Tüccar ve Sanayiciler Birliği'nin yaptığı bir incelemeye göre 1982'nin ortalarında çalışan nüfusun yüzde 40'ının sürekli bir geliri yoktu. Bu sayılar gösteriyor ki, nüfusu 5 milyondan az olan ülkede bir milyondan fazla işsiz ve yarı işsiz vardır.

Salvador ekonomisi darmadağın oldu. Dahası, artan zorlukların yükü ve yaşamını sürdürmek için günlük savaşım tüm ağırlığıyla sadece emekçi

(3) «Le Monde Diplomatique» (İspanyolca) Temmuz 1982, sayfa 11.

(4) «Venceremos», № 8, Eylül-Ekim 1982.

halkın değil – bunalımın belli başlı kurbanları – orta katmanlar ve oligarşi dışındaki işverenlerin de sırtına biniyor. Bunların çoğu Devrimci Demokrat Cephe'nin politikasını destekliyorlar. Çoğu, en başta kilise adamları protesto grevlerine katılarak, ayaklananlara yardım ederek rejime karşı savaşıma kendilerini adıyorlar. Ancak çoğu da geçim kaynaklarını ve yaşamlarını yitirme korkusuyla (baskıcı kurumlar ve faşist çeteler eliyle uygulanan kırım her ikisinin de olası olduğuna kuşku bırakmıyor) Devrimci Demokrat Cephe'ye resmen katılmaya çekiniyor ve ihtiyatla hareket ediyorlar. Ama devrimci güçler halkın bu grupları arasında da onların korkularını, ülkeyi savaş dehşetinden ve karmaşalıktan kurtulmuş olarak görme özlemlerini iyi bilerek politik çalışma yürütüyorlar.

Geçen Ekim ayında, Farabundo Martí Ulusal Kurtuluş Cephesi ve Devrimci Demokrat Cephe kan akıtılmasının, halkın ızdırabının son bulması için, silahlı çatışmanın tüm Orta Amerika'ya yayılma tehlikesini önlemek için içten bir özlemlerle politik diyalog çağrısında bulundular.

Bu, ayaklananların faşistlerle görüşmeye oturmak istemesi anlamına mı geliyor? Hayır, her iki örgüt de mesajlarını faşistlere değil, varolan devletin temel kurumlarına, askersel cılgınlığın henüz felce uğratmadığı ve hâlâ halkına karşı savaşmakta umut olmadığını anlayabilenlere yönelttiler. Bu girişimimiz, zayıflığımızın değil, gücümüzün ve geniş bir bakış açımızın işaretidir. Bu kararı bir gecede almadık. Bu kararı kendi ilkelerimizin mantığına uygun olarak, BM kürsüsünden Orta Amerika'da kırımın son bulması için defalarca seslenen barışsever ülkelerin görüşlerini paylaşarak verdik. Salvador devrimcileri yıllarca halkın istemlerinin politik anlamda yaşama geçmesi için uğraştılar. Ama oligarşi ve emperyalizm tüm yolları tıkadı ve bizi silah kullanmaya zorladı. Buna karşın, biz halkın özlemlerini karşılamak için her olanağı kullanmaya hazırız.

Devrimci örgütler önerilerini şöyle formüle ediyorlar: Bir yandan Devrimci Demokratik Cephe ve Farabundo Martí Ulusal Kurtuluş Cephesi ve öte yandan yönetimdekiler, Ulusal Anayasa Meclisi ve silahlı kuvvetler ivedi olarak ve önkoşulsuz, ülkeye barış getirme yolları üzerinde karar vermek için doğrudan diyaloga girmelidirler. Bu aynı zamanda Orta Amerika'da gerginliğin azalmasına da yardımcı olacaktır. Görüşme hazırlıkları konusunda, her iki taraf arasında ilişki kuracak ve tüm hazırlık çalışmalarında anlaşmaya varılmasını sağlayacak özel bir grup kurulmalıdır. Diğer politik güçlerin, partiler, emekçi halkın ve tüm çalışanların örgütleri, kilise, üniversiteler, meslek okulları da dahil olmak üzere, kamu kurumlarının ve kan akıtılmasını durdurmak için yardıma hazır herkesin bu diyaloga katılmasını sağlayacak yollar birlikte araştırılmalıdır. İyi niyetimizi ve olumlu bir sonuca ulaşmak istediğimizi göstermek için, iki tarafın da onayı ile – yetkili gözlemcilerin – Salvador'lu ya da yabancı – bu diyaloga davet edilmesini gerekli görüyoruz.

San Salvador'un dini yöneticisi Monsignor Arturo Rivera y Damas'dan, yukarıdaki önerilerimizi içeren belge üzerine görüş bildirmesini istedik. 21 Ekim 1982 günü, zamanında görüşlerini bildirdi. Beş gün sonra, Farabundo Martí Ulusal Kurtuluş Cephesi ve Devrimci Demokratik Cephe bu belgeyi kamuoyuna açıkladılar. Üçüncü «ilgili tarafın», Reagan yönetiminin planımızı öğrenmesi için yeterli zaman geçmişti. Alvaro Magana, Washington'daki patronlarını zamanında bilgilendirmişti. Gerçekten de aynı günlerde kendileri de beklenmedik bir şekilde diyalogtan söz etmeye başladılar. Ancak bir farkla, savaşın barışçıl bir şekilde son bulması onları hiç ilgilendirmiyordu. Propagandalarının amacı, El Salvador devrimci güçlerinin çatışmaya politik bir çözüm aramadaki önceliklerini tartışma konusu yapmaktı. Emperyalistler, kendilerini böylesi bir çözümün savunucuları olarak göstermek ve böylece FMUKC ve DDC'nin girişimlerini boşa çıkarmak için bir sis perdesi yarattılar.

Belgemizi yaşama geçirdiğimizde, Washington yönetimi yapıcı önerilerimizi reddedemedi. Anlaşılmaz bir açıklama yaparak manevra yaptı. Alvaro Magana ve Gen. Farcia da öyle yaptılar. Diyalog için bu tek olasılığı doğrudan reddeden sadece D'Abuissou oldu. Salvador egemen çevrelerinin bazı üyeleri ayaklananların silahlarını bırakmalarını ve «demokratik» sürece katılmalarını söylediler (Washington ve kuklaları 28 Mart 1984 başkanlık seçimlerinde istedikleri noktaya ulaşmayı bekliyorlar). Bir başka deyişle, FMUKC ve DDC'ye, tüm örgüt üyelerine teslim olmaları söylendi.

Ancak 1983 yılına girilmesiyle bazı ABD ve Salvador devlet adamları görüşme eğilimi göstermeye başladılar. Oligarşi rejiminin askersel ve politik olarak kritik bir döneminde konuyla «ilgilenece» başladılar. Farabundo Martí Ulusal Kurtuluş Cephesi ve Devrimci Demokratik Cephe'nin diyalog önerileri ve görüşmelerde kararlı olmaları dünya çapında onları destekleyenlerin sayısını artırdı. Ülkenin bugünkü yöneticileri ise kendilerini daha fazla yalıtılmış buldular. Karşıtlarımızın politikalarını değiştirmelerinin nedeni, diyalog için hazır olduklarını ilan etmelerinin dünyada kendilerinden yana bir izlenim yaratacağını ummalarındandır. Bu sadece kendilerinin devrimci cepheyi bölme girişimlerinden dikkatleri uzaklaştırmak ve sonunda onu askersel olarak yenmek için planladıkları bir başka politik oyundur.

Geçen Ocak ayında Reagan ülkede insan hakları konusunda düzeltme olduğu iddiasıyla Salvador hükümetinden yana bir konuşma yaptı. Bu temelde, bu insan düşmanı rejime askersel destek verme eğilimini bir kez daha doğruladı. ABD yönetimi açıkça silahlı cepheleşmeyi keskinleştirmeye karardır ve barış görüşmeleriyle hiçbir ilgisi yoktur.

FMUKC ve DDC'nin önerilerinden sonra durumu inceleyen El Salvador Komünist Partisi şu sonuca vardı:

Ülke içi politik, toplumsal, ekonomik ve askersel durumda devrimci halk savaşı belirleyici faktör olmaya devam etmektedir. Bundan böyle hiçkimse FMUKC ve DDC'nin gücünü ve etkinliğini gözardı edemez. Bu düşman kampındaki çelişkileri keskinleştiriyor. Ancak düşman, biz zayıflık gösterir göstermez konumunu güçlendirecektir.

Devrimci örgütlerin çatışmanın barışçıl bir biçimde çözümü için ortaya koyduğu öneriler El Salvador'da kurtuluş sürecinin gerilla eylemleriyle sınırlı olmadığını bir kez daha gösteriyor. Biz silahlı ve silahsız savaşım biçimlerini geniş bir biçimde birleştiriyoruz. (7)

Kuşkusuz, savaş başka yollarla politikanın sürdürülmesidir. Ancak deneyler gösteriyor ki, her iki taraf da kendi politikalarını sürdürür ve bu politikaya uygun olarak hareket ederlerken, bir kez savaş patlak verdi mi, kendi politikasını yaratır. Düşmanlarımıza gelince: Onlar devrimci hareketi bölmek için ellerinden geleni yapıyorlar. Amerikan emperyalistleri ve yerli gericilik, seçimlere hile katarak, demokratikleşmeden yanaymış gibi gözükerek, yeni «reformlar» uydurarak, bizi yığınlardan yalıtılmak için sonu gelmez çabalar gösteriyor. Onlar, olmayan ve olamayacak şeyleri kanıtlama umuduyla «beyaz kitaplar» (8) ve değişik renklerden kitaplar yayınlıyorlar.

Bizim politikamız ise, görüşmeler yoluyla barışı sağlamak için en ufak bir fırsatı bile kullanmayı amaçlıyor. Ama düşman bizi kavgaya zorluyor. Bu tarihsel savaşta, devrimci güçler, konumlarını elde tutacak kadar güçlü olduklarını gittikçe daha çok kanıtıyorlar. Bu doğrultu, elle tutulur meyvelerini şimdiden vermeye başladı. Emekçiler, savaşkan öncülerinin ardında saflarını sıklaştırıyorlar. Politik bir anlaşmaya varma isteğimiz, Salvador katolik kilisesi ve dindar yığınlarca da paylaşıyor. Gittikçe daha

(7) Geçen Ekim ayında FMUKC ve DDC'nin girişimleri barışçıl bir çözüm aramada ilk adım değildi. Daha 1980'lerde FMUKC Carter yönetimine diyalog için hazır olduğunu bildirmişti. Hatta bunun için beş maddelik bir de program çizmişti ama program geri çevrildi. O günden bu yana El Salvador devrimci güçleri pek çok kez politik bir çözümden yana olduklarını kanıtladılar. Örneğin, 1981 yılı Şubat ayında görüşmelerde Sosyalist Enternasyonal'in aracı rolü aynamasını içeren planını onayladılar. FMUKC ve DDC kendileri defalarca önde gelen ABD ve Latin Amerikalı politikacılara aracılık yapmaları için çağrıda bulundular ve Mart 1982 ye kadar erkte bulunan Hristiyan Demokrat juntaya doğrudan diyalog önerisinde bulundular. Panama Devlet Başkanı Aristides Royo'nun 1981 de BM'e sunduğu çözüm planını onayladılar. Son olarak, 7 Ekim 1981 de iki örgüt Daniel Ortega Saavedra Nikaragua Ulusal Yeniden Kuruluş Hükümeti aracılığıyla kendi barış önerilerini BM Genel Konseyine sundular.

(8) El Salvador'un içişlerine Küba ve Sovyetlerin «karıştığı»nın sözde kanıtı diye gösterilen ve bundan ötürü «uluslararası terörizm»le savaş için sav diye ileri sürülen, Washington'da uydurulmuş ve Şubat 1981'de piyasaya sürülmüş olan «Beyaz Kitap» kasediliyor. (Not Red.)

çok Salvadorlu, barış, adalet, demokrasi ve emperyalist müdahaleye karşı ülkenin savunulması çağrısına katılıyorlar.

Ordu üniforması giymiş kasapların ve faşist çetelerin gaddarca darbelerine karşı, El Salvador halkı kazanmaya kararlıdır ve haklı davalarında utkuya ulaşmak için gösterdikleri çabayı asla tavsatmayacaklardır. Hem askersel, hem de politik üstünlük, devrimcilerin elindedir.

TÜSTAV

Partiye indirilen her darbe devrime indirilmiş bir darbedir

İran Halk Partisi'nin (TUDEH), aralarında Merkez Komitesi Birinci Sekreteri Nurettin Kiyanuri'nin de bulunduğu bazı yöneticileri 6 Şubat 1983'te Tahran'da tutuklandılar. İran Halk Partisi'ne karşı yürütülen baskı dalgası, amacı partimizi gözden düşürmek, ülkede anti-komünist ve anti-sovyetik psikoz yaratmak ve İran Devrimini baltalamak olan geniş boyutlu bir kampanya özelliği kazanarak, giderek tırmanıyor.

Resmi açıklamalardan da açıkça anlaşılacağı gibi, parti yöneticileri «casusluk yapmak» ve «sahte belgeler hazırlamak»la suçlanıyor. Bu suçlamaların saçmalığı kimilerini şaşırtabilir, ama işçi sınıfının, tüm emekçi halkın çıkarları uğrunda savaşım verenleri şaşırtamaz. Uluslararası işçi sınıfı hareketi doğduğundan bu yana sınıf düşmanının kendisine karşı ürettiği sayısız uydurma ve gülünç suçlamalarla karşı karşıya gelmiştir.

Yoldaşlarımıza karşı karanlık sis perdeleri arkasındaki yalanlarla hazırlanan anti-komünist dava, İran'ın içinde ve dışında büyük kaygılar uyandırmaktadır. Bu dava yönetici çevreler arasında çok büyük etkileri olan büyük kapitalistlerin destekleyicileri ve devlet aygıtındaki gizli emperyalist ajanların isteğidir. Saldırı partiyi hedef almaktadır. Çünkü geçen yıllar içinde parti, devrimci İslam savaşçılarıyla birlikte ülkede köklü değişikliklerin yapılmasını savunmuş, ezilen halkın çıkarlarından yana olmuş, hem İran içinde, hem de uluslararası alanda devrimin gerçek dostlarının kimler olduğunu açıkça göstererek onun düşmanlarını ardıcıl bir şekilde gözler önüne sermiştir. İran Halk Partisi'nin sınıf konuları devrim ve halkın davasına bağlılığı, her çeşit emperyalist ve gerici güçlerin, ideolojik bağınazlıkla hareket edenlerin, yeni karşı-devrimci komplolar planlayanların gözüne batmaya başlamıştı. Bunların partimize karşı başlattıkları haince saldırı bu yeni komploların ilk halkasıdır.

İran Halk Partisi öteden beri yapmış olduğu uyarılarını şimdi de yinelemektedir: Partiye karşı başlatılan baskılar, İran'daki anti-emperyalist halk devriminin gelişmesinin belirli ve önemli bir aşamasında, bu devrime karşı tezgahlanan büyük komplonun da başlangıcına işaret etmektedir. Düşmanların planı oldukça açıktır. Tarihten de biliyoruz ki, komünistlere ve işçi partilerine yöneltilen saldırılar, her zaman devrimin yozlaştırılması ve bozguna uğratılmasına yol açmaktadır.

İran Halk Partisi'nin üyeleri kendi kişisel rahatlarını düşünmeye alışık değillerdir. Onlar bu bilimi şah'ın zindanlarında öğrenmediler. Ve şimdi özgürlükleri ellerinden alınmış bu insanları endişelendiren tek şey var-

dır, o da, devrimin yazgısıdır. Devrimin tüm anti-emperyalist kazanımları bugün büyük tehlike altındadır.

Bütün dünyadaki komünist ve işçi partileri savaşımızla dayanışma içindedirler, baskıları kınamakta ve İran Halk Partisi'nin yöneticilerinin ve büyelerinin, İran halkının gerçek oğullarının derhal serbest bırakılmalarını istemektedirler.

*Ali Havari
İran Halk Partisi MK
Politik Büro Üyesi*

DERGİMİZİN TÜRKÇE BASKISININ YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ NEDEN HAPSE ATILDI?

Türkiye'deki askeri rejim ülkedeki ilerici ve yurtsever güçlere karşı baskılarını sürdürüyor. 200.000'den fazla insan gözaltına alınmış ve tutuklanmış, kovuşuma dalgası ülkede bir baştan bir başa yaygınlaştırılmıştır. Türkiye Komünist Partisi yeni bir zorbalığı daha açıklıyor. Parti'nin açıklaması şöyledir:

13 Ocak 1983 günü İstanbul Sıkıyönetim Mahkemesi «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisinin Türkçe baskısı yazı işleri müdürü Haluk Seçkin Meriç'i 7,5 yıl hapis ve 2,5 yıl sürgün cezasına çarptırdı. Haluk Seçkin Meriç'in tüm politik hakları elinden alındı. Suç gerekçesi olarak ta, 1980 yılında yayınlanan iki yazıda komünizm propagandası yapıldığı ileri sürüldü. Bu yazılar şunlardır: Türkiye Komünist Partisi Genel Sekreteri İ. Bilen'in imzasıyla çıkan «Sömürüye ve Baskıya Karşı Ulusal Demokratik Güçler» başlıklı yazı (BSS, s. 2, 1980) ve «Lenin'in Kalıtı ve Günümüz» başlıklı Lenin'in 110. doğum yıldönümü nedeniyle yapılan yuvarlak masa toplantısı üzerine yazılan yazı (BSS, s. 3, 1980).

Mahkeme ayrıca, «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisinin İstanbul'da legal olarak yayınladığı sırada basılan bu iki sayısının toplatılmasına da karar vermiştir.

Komünistler, yetkililerin bu davranışlarını yasa-dışı sayıyorlar ve hapis-teki tüm demokratların serbest bırakılmasını istiyorlar.

Petrol piyasası: Durum ve uzun erimli etmenler

SOSYALIST OLMAYAN DÜNYANIN ENERJİ SORUNLARI

Geride bıraktığımız son on yılda enerji dünyasındaki olayların akışı gelişme yolları ve gelişme hızıyla ilgili olan ve salt bilimsel, teknik ve ekonomik gibi görünen bu sorunun belirgin politik stratejik yanını ortaya çıkardı. Uluslarüstü petrol tekellerinin, öncelikle de ABD petrol tekellerinin katılımıyla, çok sayıda öngörülerde bulunuldu. Sözkonusu tekeller bu öngörülerin yaygınlaştırılmasında özellikle aktif bir rol oynadılar. Yalnızca petrol tekellerinin kendilerini yönlendirmeleri için değil, aynı zamanda politik çevreleri ve kamuoyunu geniş bir biçimde psikolojik olarak etkilemek amacıyla, enerji sektörünün içinde bulunduğu durum ve gelişmesinin gelecekteki çizgileri konusunda sık sık, çelişkili değerlendirmeler yapıldı.

Bu çizgi, burjuva yığınsal iletişim araçlarının, 1980 yılında dünya petrol fiyatlarının ve petrole olan talebin «korkunç» bir şekilde düştüğü konusunda koparttıkları gürültüde kendisini gösterdi. Petrol dışalımını yapan ülkelerin alması gereken yakıtlar ve enerji kompleksleri geliştirmek çabalarıyla bir arada ve bu çabalarla bağlantılı olarak, bu «petrol çağının sonu»nun kanıtlanması, ya da «enerji bunalımının sonu» olarak gösterildi. Bununla birlikte şu konuda hiç birşey söylenmedi: Geçtiğimiz yıllarda hem petrol fiyatlarının, özellikle «spot piyasası» adı verilen spot satışlarda fiyat düşmesi, büyük ölçüde, emperyalist devletlerin gelişmekte olan petrol dış-satımcısı ülkelere askersel ve politik şantaj yapımlarıyla, bunlardan Libya, Nijerya gibi kimi ülkelere ekonomik abluka uygulamalarıyla, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü OECD üyesi ülkelerin dünya pazarlarında güdümlü davranmalarıyla, ve benzeri yöntemlerle sağlandı.

Endüstrileşmiş kapitalist ülkelerde 70'li yıllarda çok pahalılaşan petrolün yerine kömürün ve alması gereken enerji kaynaklarının (!) konması yoluyla bu ülkelerin enerji sektörünün «kökten yeniden yapılandırılması», «enerji bunalımına son verilmesi» konusundaki, bu ülkelerin ve gelişmekte olan ülkelerin gayri safi ulusal üretimlerinde (GSUÜ) enerji yoğunluğunun hızla azaltılması konusundaki savlar gerçek bir temele dayanmıyor. Günümüzde sosyalist olmayan dünyada enerji durumu nasıldır? Uğradığı değişikliklerde açık olan çizgiler ve böylesi bir değişikliğin yüzölçümünün son yıllarındaki sınırları nelerdir?

(!) Bunlar genellikle güneş, rüzgar ve jeotermik enerji biomasılardan yararlanma, okyanus dalgalarından ve deniz gel-gitlerinden elde edilen enerjidir.

ENERJİ TÜKETİMİNİN ARTIŞI VE YAPISI

Dünyanın enerji durumu değerlendirilirken, enerji üretimi ve tüketiminin niteliklerini belirleyen uzun erimli eğilimlerle, kısa erimli arz ve talep dalgalanmaları arasına kesin bir çizgi çekilmelidir. Sosyalist olmayan dünyadaki enerji durumunun öne çıkan niteliği, *toplam enerji tüketiminin artmasıdır*. Bu çok doğaldır. İlk olarak, üretimdeki ve günlük yaşamdaki enerji arzının artması, emek üretkenliğinin yükselmesinin ana koşulu olmaya devam etmektedir. İkinci olarak, Afrika, Latin Amerika ve Asya'da ortaya yeni enerji tüketim merkezleri çıkmaktadır. Endüstrileşmiş ülkelerdeki kişi başına düşen enerji tüketimi 1960 yılında gelişmekte olan ülkelerindekinin 18 katı iken, bu fark 1980'de 13 katına inmiştir.

Bu yirmi yıl içinde, sosyalist olmayan dünyadaki temel yakıt ve enerji kaynakları tüketimi % 210 oranında artmıştır. Bu artış, ABD'de % 60, FAC'de % 72, Japonya'da % 307, Fransa'da % 110 ve İtalyada % 250 olmuştur. (Çizelge-1) 1970'lerdeki bunalım dönemine karşın enerji tüketimindeki artış durmadı, yalnızca yavaşladı. Artış hızı ABD'de % 6'ya, FAC'de % 13'e, Japonya'da % 36'ya, Fransa'da % 21'e, ve İtalya'da % 33'e indi. Genellikle endüstrice gelişmiş kapitalist ülkelerde bu kaynakların tüketimi % 15, tüm kapitalist dünyada ise % 24 oranında arttı.

Çizelge-1

YAKIT VE ENERJİ KAYNAKLARI TÜKETİMİ

Ülkeler	1960		1970		1980	
	miktar (*)	1950'ye oranla %	miktar (*)	1960'a oranla %	miktar (*)	1970'e oranla %
Sosyalist olmayan dünya	2,764	138	4,688	170	5,802	124
Endüstrileşmiş ülkeler	2,435	133	4,170	161	4,799	115
Bunlardan						
ABD	1,476	132	2,227	151	2,370	106
FAC	204	164	311	152	352	113
Japonya	106	230	317	299	431	136
Fransa	113	141	194	172	234	121
İngiltere	256	116	279	109	270	97
İtalya	54	277	142	263	189	133

(*) Milyon ton konvansiyonel yakıt.

Kaynak: *World Energy Supplies 1950-1974*», *BM 1976* ve «*1980 Yearbook of World Energy Statistics*», *BM, 1982*'ye göre hesaplanmıştır.

Çizelge-2

YAKIT VE ENERJİ KAYNAKLARI TÜKETİMİNİN YAPISI

Ülkeler	1960				1970				1980			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Sosyalist olmayan dünya	38	40	19	3	25	51	22	2	23	51	22	4
Endüstrileşmiş ülkeler	40	37	20	3	26	48	23	3	24	48	24	4
Bunlardan												
ABD	24	44	31	1	21	42	35	2	23	43	31	3
FAC	78	20	1	1	42	51	6	1	33	45	20	2
Japonya	58	34	1	7	27	68	2	3	19	68	8	5
Fransa	62	31	3	4	29	60	7	4	21	58	14	7
İngiltere	77	23	—	—	50	43	6	1	39	37	22	2
İtalya	20	53	16	11	9	75	12	4	8	70	18	4

Not: I-Kömür, II-Petrol, III-Gaz, IV-Hidroelektrik ve nükleer enerji santralleri; kullanırlılık gözetilerek kimi ulusal orantı göstergeleri hafifçe basitleştirilmiştir.

Kaynak: «World Energy Supplies 1950-1974» BM 1976 ve 1980 Yearbook of World Energy Statistics», BM 1982'ye göre hesaplanmıştır.

Bu ülkelerdeki enerji kaynakları tüketimindeki toplam artış, tüketimin yapısında değişikliklere yolaçtı. Giderek kömür yerini yavaş yavaş daha etkin yakıtlara, başta petrol ve doğal gazla ve onların yanısıra nükleer enerjiye bırakmağa başladı (bk. Çizelge-2) 1960-80 arasında tüm endüstrileşmiş kapitalist ülkelerin enerji dengelerinde kömürün payı %40'tan %24'e inmiş, bu sırada petrol ve gazın toplam payı %57'den %72'ye yükselmiştir. Tek başına gazın payı %20'den %24'e yükselmiştir. 1970-1980 arasında petrol tüketiminde mutlak hacim olarak yaklaşık %15'lik artış olurken, kömür tüketimindeki artış yalnızca %6 olmuştur.

Sosyalist olmayan dünyanın günümüzdeki enerji durumunun diğer belirleyici niteliği de, petrolün enerji tüketiminde belirleyici bir rol oynamasıdır. Uluslararası Enerji Ajansı'(UEA)nın verilerine göre, 70'li yılların sonunda, petrol ürünleri, endüstrinin enerji gereksiniminin %42,8'ini, elektrik santrallerinin gereksiniminin %18,6'sını, taşımacılığın enerji gereksiniminin %99,3'ünü, ve ticaret, kamu hizmetleri ve öteki hizmetlerin enerji gereksiniminin %41,8'ini sağlıyorlardı (2)

(2) «Energy Policies and Programmes of IEA Countries», OECD/IEA, 1981.

UEA'nın 1990 yılı için yaptığı öngörülere göre petrolün payı endüstrinin enerji gereksiniminde % 32,4 Elektrik santrallerinde % 10,3, taşımacılığında % 98,5; ve hizmetlerindeki % 31,4 olacaktır. Ama bu henüz kanıtlanmamış düşüş, enerji gelişiminin ağırlıklı olarak petrol (ve enerji olarak daha etkin ve çevre sorunları bakımından daha kabuledilebilir bir yakıt olan doğal gaz) kullanımına zorunlu bir şekilde yöneltilmesinden kısa bir sürede kurtulmasına yardımcı olmak ve hidrokarbonlu kaynaklarda kendi gereksinimini karşılayabilme düzeyinin daha düşmesini ve hidrokarbon dışalımında bağımlılığın daha da artmasını önlemek için yeterli bir düşüş değildir. (3)

PETROLDEN KAÇIŞ MI?

Kuşkusuz ki bu, böylesi bir bağımlılığı, politik olanlar da içinde çeşitli yollardan azaltma girişimlerinde bulunulmayacak demek değildir. Nitekim, 7 büyük kapitalist ülkenin yöneticilerinin 1979'da Tokyo'da yaptıkları toplantıda kabuledilen ve petrol dışatımcısı ülkelere karşı baskı uygulayıp dünya piyasasında petrol fiyatlarını düşürmeyi amaçlayan dışalım kısıtlama buna örnektir. OECD ülkeleri bu programı uygulamaya koyarak, petrol ve petrol ürünleri dışalılarını 1980 yılında 162 milyon ton ve 1981 yılında da 153 milyon ton azalttılar. (ABD'de bu azalma 1980'de 72, 1981'de ise 38 milyon ton oldu. (4))

Petrol dışalımındaki ve toplam enerji tüketimindeki düşüş, genellikle burjuva basın tarafından, enerji tasarrufu politikasının bir sonucu gibi gösterilmek isteniyor. Kuşkusuz bu, bir ölçüde doğrudur. Ama enerji tasarrufu konusundaki durum bundan çok daha karmaşıktır.

70'li yıllarda dünya petrol fiyatlarının birkaç kat birden yükselmesi, enerji edinmenin ekonomi üzerindeki yükünün hızlı bir şekilde ağırlaşmasına yol açtı. Bu da, kimi ülkelerin özel enerji tasarrufu programlarını yürürlüğe koymalarına neden oldu. Geçtiğimiz 12 yılda alınan başlıca önlemler, ulaşımdaki enerji tüketimini azaltmayı, (özellikle de bu amaçla daha iyi otomobil motorları hazırlamayı) ısınma ve havalandırma sistem-

(3) 1980 yılında İngiltere dışında tüm endüstrileşmiş ülkeler hidrokarbon dışalımında ağır bir biçimde bağımlıydılar. ABD bile, kendi petrol talebinin % 38'ini dışalımla karşılamak zorundaydı. (1970'de % 16) FAC, Fransa, İtalya ve Japonya ise, taleplerinin % 95-100'ünü dışalımla karşılamak durumundaydılar. 1970'lerde bu ülkelerin dışalımı yapılan doğal gaz olan bağımlılıkları da arttı. Dışalımı yapılan doğal gaz oranı ABD'de % 2'den % 7'ye, İngiltere'de % 3'ten % 12'ye, Fransa'da % 30'dan % 34'e, FAC'de % 21'den % 65'e, Japonya'da % 37'den % 92'ye, İtalyada % 0'dan % 54'e yükseldi.

(4) «Quarterly Oil Statistics» OECD/IEA, № 1, 1980, s. 284-289; № 1, 1982, s. 122-127.

Çizelge-3

ENDÜSTRİLEŞMİŞ KAPALİST ÜLKELERDE GSUÜ'DEKİ ENERJİ YOĞUNLUĞUNUN DÜŞÜŞÜ (*)

Ülkeler	1973-1981			1973-1979			1979-1981		
	gösterge (**)		yüzde olarak değişiklik	gösterge (**)		yüzde olarak değişiklik	gösterge (**)		yüzde olarak değişiklik
	1973-1981		1973-1979		1979-1981				
Toplam	1,14	1,03	- 9,6	1,14	1,04	- 8,8	1,04	1,03	- 1,0
ABD	1,55	1,30	-16,1	1,55	1,39	-11,0	1,38	1,30	- 5,8
Japonya	0,76	0,62	-18,4	0,76	0,70	- 7,9	0,70	0,62	-11,4
FAC	0,82	0,75	- 8,5	0,82	0,75	- 8,5	0,75	0,75	-
İngiltere	1,25	1,19	- 4,8	1,25	1,13	- 9,6	1,13	1,19	+ 5,3
Fransa	0,68	0,57	-16,2	0,68	0,58	-14,7	0,58	0,57	- 1,7
İtalya	0,85	0,75	-11,8	0,85	0,78	- 8,2	0,78	0,75	- 3,9

(*) GSUÜ'deki Özgül Enerji yoğunluğu: 1 ABD doları başına düşen kg konvansiyonel yakıt.

(**) Sabit fiyatlarla ve 1975 yılı para kurlarına göre hesaplanmıştır.

Kaynak: «World Energy Supplies 1950-1974», BM 1976; «1980 Yearbook of World Energy Statistics», BM, 1982; «Oil and Energy Trends», c. 7, № 1, 1982.

lerini geliştirmeyi ve kullanılmış gereçler ile ısıtılmış suları endüstride bir kez daha kullanmayı amaçlıyordu. Bunun sonucunda 1974–1981 arasında endüstrileşmiş kapitalist ülkelerin tümünde yıllık ortalama enerji tüketimi artışı % 2 oldu. Oysa, 1951–1973 arası dönemde bu oran % 4 idi.

Böylece, özellikle enerji israfı önlenemedi. Bu da GSUÜ'deki özgün enerji yoğunluğunun daha da düşürülmesine, ancak yakıt ve enerji tüketim aygıtında köklü bir değişiklik yapmakla ulaşılabileceğini gösteriyor. Enerji tüketim aygıtının özellikle petrole dayalı olması, boyutları ve onun tutuculuk diye adlandırabileceğimiz niteliği, böylesi bir yeniden yapılandırmayı son derece güç ve pahalı duruma getiriyor. Bu nedenle, pek çok ülke, henüz, hızlı bir «petrolden kaçış»a hazır değil gibi gözüküyor. Bu durum endüstrileşmiş kapitalist ülkelerde 1973–1981 yılları arasında GSUÜ'deki enerji yoğunluğunu düşürmeyle ilgili verilerde bir ölçüde görülüyor. (Çizelge-3) Bu düşüş Japonya dışında her yerde, özellikle, ikinci «petrol şoku»ndan önceki dönem olan 1973–1979 döneminde meydana geldi. O zamandan beri de GSUÜ'deki özgül enerji yoğunluğu yalnızca % 1 düştü. (3)

Bu arada 1980–1982 arasındaki enerji tasarrufunun büyük kısmının genel ekonomik gerilemenin, öncelikle de enerji-yoğun endüstri kollarındaki gerilemenin bir sonucu olduğunu da belirtelim. Nitekim, ABD'de 1980 yılında enerji tüketimi, konvansiyonel yakıt olarak, bir önceki yıldan 136 milyon ton daha az oldu. Bu düşüşün yaklaşık dörtte üçü – 100 milyon tona yakını – endüstride kapasite kullanımının % 86'dan % 75–77'ye düşmesinden (son olarak, 1982 yılının sonunda bu oran % 67'ye yakın bir yere düştü) ileri geldi. Dolayısıyla gerçek enerji tasarrufu, resmi raporlarda ya da ABD basınında gösterilenden çok daha az oldu.

Listedeki diğer ülkelerin çoğunda da benzeri bir durum vardır. Oralarda da geçtiğimiz üç yılı aşkın sürede enerji durumu, ekonomik bunalmın ağır baskısı altında oluştu. Devrenin içinde bulunduğumuz bunalm evresi ekonomik faaliyette bir atılıma geçeceğine göre, enerji tüketiminde de artış olacak, bununla birlikte petrol dışalımını da artacaktır. Bu, kelimenin gerçek anlamında kaçınılmazdır çünkü, enerji dengelerinin yeniden yapılandırılması ve enerji tasarrufuna yönelik yeni teknoloji ve sistemlerin geliştirilmesi ve yaygın bir şekilde kullanılmasının öngörülen daha karmaşık olduğu ve bunların çözümü için daha çok yol alınması gerektiği ortaya çıkmıştır.

(3) Enerji tasarrufundaki «Japonya olayı»nın özel bir şekilde incelenmesi gerekir. Teknolojinin geliştirilmesiyle neler elde edildiği, bir yandan yurtiçinde bilim-yoğun endüstri kolları geliştirilip enerji-yoğun üretim kolları kısıtlanırken, bir yandan da pek çok yarı-mamul fabrika gereçleri ve metal artıkları dışalımını artırmak yollarıyla enerji sorunu «dış-satım yapılarak» neler elde edildiği gösterilmelidir.

AYAĞIMIZI YERE BASALIM

Sosyalist olmayan dünyada enerji durumunun gelişmesinin 2005 yılına dek olarak alacağımız bir dönemdeki perspektiflerinin objektif bir değerlendirmesini yapmağa çalışalım.

İşe, 1990 ve 2005 yıllarındaki enerji talebini hesaplamakla başlayalım. Bu talep, endüstrileşmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ekonomilerinde, enerji yoğunlukları ve gelişme oranlarındaki değişmelerle ilgili aşağıdaki varsayılan sayılarla hesaplanıyor:

GSU'deki enerji yoğunluğu: Birinci grup (endüstrileşmiş ülkeler) için 1990'da % 10–15 oranında, 2005'de ise % 15–20 oranında bir düşüş (1990 için en düşük tahminin, 2005 için ise en yüksek tahminin alınması daha gerçekçi olur gibi gözüküyor); ikinci grupta (gelişmekte olan ülkeler) ise özel bir değişiklik yok. (6)

Ekonomik gelişme hızı: Endüstrileşmiş kapitalist ülkelerde 1981–1990 arası % 2,3–3,2, 1991–2005 arası % 2,6–3,8, gelişmekte olan ülkelerde, 1981–1990 arası % 4–5,4, 1991–2005 arası % 4,6–6,0. (7)

Bu varsayımlardan çıkılarak yapılan, enerji talebiyle ilgili tahminler Çizelge-4'te verilmiştir. 2005 yıllarında, kapitalist ve gelişmekte olan ülkelerin, temel yakıt ve enerji kaynaklarına olan toplam talepleri 10,3 ile 14,6 trilyon ton arasında konvansiyonel yakıtta yükselecektir. Bu da, 1980'e oranla % 180–250'lik bir artış demektir.

Tüm bu enerji nereden sağlanabilir?

Uluslararası Atom Enerjisi Ajansına göre, 1982 başlarında endüstrileşmiş ve gelişmekte olan ülkelerin 150 milyon KW kurulu kapasiteli nükleer enerji santralleri ve kurulmakta olan veya projeleri yapılmış durumda 220–250 milyon KW toplam kapasiteli nükleer reaktörleri var.

Böylesi santrallerin ortalama inşaat süreleri gözönüne alındığında, 1990–1995'lerde bunların kurulu kapasiteleri 370–400 milyon KW'a ulaşacaktır, (olası santral kapatmaları hesaba katılmadı). Nükleer enerji kuru-

(6) 1960 ile 1981 yılları arasında, sosyalist olmayan ülkelerin toplam GSU'deki enerji-yoğunluğu % 8,3 oranında düştü. Endüstrileşmiş ülkelerde % 10'luk bir düşüş elde edilirken, gelişmekte olan ülkelerde % 18'lik bir yükseliş görüldü. Günümüzde de bir yükselme eğilimi gösteriyor. Yukarıda verdiğimiz, çıkış noktası olarak alınan veriler, öngörülen dönemde her iki ülke grubunda da enerji tasarrufu önlemlerinin yoğunlaştırılacağı varsayılarak hesaplanmıştır.

(7) Bu göstergeler yalnızca büyük ölçüde deneme niteliğinde göstergelerdir. Burada alınan büyüklükler, özellikle üst sınırı oluşturan büyüklükler, biraz iyimser bir şekilde hesaplanmışlardır, ama gerek öngörü hesapları, gerekse diğerleri için güvenilirlerdir (kuşkusuz belirli sınırlar içinde).

Çizelge-4

ENERJİ TALEPLERİ (MİLYON TON KONVANSİYONEL YAKIT OLARAK)

Ülkeler	1980	1990				2005			
		GSYÜ'deki enerji yoğunluğunda % 10 düşüş		GSYÜ'deki enerji yoğunluğunda % 15 düşüş		GSYÜ'deki enerji yoğunluğunda % 15 düşüş		GSYÜ'deki enerji yoğunluğunda % 20 düşüş	
		ekonomik gelişme oranı		ekonomik gelişme oranı		ekonomik gelişme oranı		ekonomik gelişme oranı	
		en az	en çok	en az	en çok	en az	en çok	en az	en çok
Endüstrileşmiş ülkeler	4,799	5,700	6,250	5,330	5,850	7,810	10,200	7,370	9,630
Gelişmekte olan ülkeler (*)	1,003	1,500	1,720	1,500	1,720	2,960	4,370	2,960	4,370
Toplan	5,802	7,200	7,970	6,830	7,570	10,770	14,570	10,330	14,000

(*) Sabit bir GSYÜ'deki enerji yoğunluğu ile hesaplanmıştır. 1980 yılı verileri için kaynak: «1980 Yearbook of World Energy Statistics», BM, 1982.

luşlarının projelendirilmesi ve yapımı için siparişlerin son birkaç yılda göz-
lendiği gibi azalmış olması, 2.000–2.005 milyon KW'tı çok zor aşabileceği
görüşünü güçlendiriyor. Yüzde 60'lık bir yükleme kapasitesi ve yüzde
35'lik dönüşüm verimliliği varsayımıyla, 2.000–2.005'lerde bu kapasite-
lerin, yılda 1.100–1.200 milyon ton geleneksel yakıtın üreteceğine eşit
elektrik enerjisi üreteceği sonucuna kolaylıkla varılabilir. Bu birincil enerji
kaynakları gereksiniminin yaklaşık yüzde 10'udur.

Uzmanlara göre, bu yüzyılın sonunda alternatif kaynaklar, dünya enerji
gereksiniminin yüzde 3–5'inden daha fazlasını karşılayamayacak. Çünkü
böylesi enerjilerin toplanması ve dönüştürülmesi için gerekli teknik ge-
leşme, henüz onların yığinsal endüstriyel uygulanmasına yeterli olami-
yacak.

Hidroelektrik santralleri, her ne kadar henüz hidroelektrik potansiyelle-
rini sonuna kadar kullanmaktan uzak olsalar da özellikle endüstrileşmiş
ülkelerin enerji dengesinde bugünkünden çok az farklı bir rol oynayacak.

Sonuç olarak, 20. yüzyılın sonunda ve 21. yüzyılın başlarında sosyalist
olmayan dünyanın enerji gereksinimlerinin yüzde 80–85'i mineral yakıt-
larla: Petrol, gaz ve kömürle (özellikle onların doğal benzeşleriyle, yani
ziftli kaya ve yanabilir şist gibi hidrokarbonlu hammaddelerden) karşı-
lanmak zorundadır. Bu kaynaklar ne kadar genişler?

1982 başlarında, kanıtlanmış kömür yığınlarının, 767 milyar ton (*)
gibi çarpıcı bir büyüklükte olduğu belirlendi. Bunun yüzde 38,3'ü ABD'dir,
FAC ve İngiltere'nin her biri yüzde 12'ne sahiptir. Avustralya yüzde 10'-
nuna, Kanada ve Hindistan, her biri yüzde 3'ne sahiptir. Neki, kömürün
enerji üretiminde kullanılmasının yarattığı ekolojik «huzursuzluklar», yeni
yığınları işlemenin ve bu tür yakıtı zenginleştirmenin, işlemenin ve taşı-
manın ekonomik zorlukları, onun daha yoğun kullanımını sınırladı ve
sınırlamayı sürdürecektir. Bu nedenle, bize göre kömürün 2.000 ve 2.005'-
lerde, sosyalist olmayan dünyanın enerji dengesindeki payı yüzde 25–30'u
zor aşabilecektir.

Sosyalist olmayan dünyanın doğal gaz kaynakları 147 trilyon metre
küptür. Bunun içinde 48,9 trilyonluk bölümü kanıtlanmıştır (4,3 trilyon
Batı Avrupa'da, 6 trilyon Afrika'da, 5,6 trilyon ABD'de ve 21,6 trilyon Orta
Doğu'da). (**) Neki başlıca gaz alanları (Alaska, Kuzey Kanada, Afrika
ülkeleri) ana endüstri merkezlerinden uzaktır ve şimdilik gazın taşınması,
petrolün taşınmasından çok daha pahalıdır. ABD'nin ve Batı Avrupa'nın
kendi içindeki gaz rezervleri, bugünkü çıkarım düzeyini sürdürmek için
bile yeterli değildir. Orta Doğu'ya gelince, bu bölgedeki politik istikrar-
sızlık büyük projeleri olanaksız kılmaktadır (petrol yataklarından çıkan

(*) «Gelişmekte olan ve kapitalist ülkelerde en önemli mineral hammadde
depozitleri ve çıkarımı», Moskova, 1981, s. 13–18 (Rusça).

(**) «Petrol ve Gaz Dergisi», № 3, 1982.

gaz bile çok az değerlendirilebilmekte, yüzde 44'ü havaya gitmektedir). Tüm bunlar şu varsayımı güçlendiriyor: 2.000–2.005 yıllarında gazın enerji tüketim yapısındaki payı artmak bir yana, yüzde 15–18'e düşecektir.

21. yüzyılın başlarında, sosyalist olmayan dünyanın enerji gereksinimlerinin en az yüzde 37–40'ı petrolle karşılanacaktır. Bu nedenle onun yıllık üretimi 2.600–4.000 milyon tona yükselmek zorundadır. Bu demektir ki, petrol, sosyalist olmayan dünyanın enerji arzının temeli olarak kalacaktır ve petrol gereksinimi 1980 düzeyinin yüzde 50–100'ü artacaktır. Endüstrileşmiş ülkeler petrolün en büyük bölümünü (1980'de yüzde 71 olduğu çizelgelerden görüldüğü) tüketiyor. Oysa onların kanıtlanmış rezervleri ve çıkarım içindeki payları sırasıyla toplamın yüzde 10'nundan ve 28'inden daha azdır. Bu enerji alanında günümüzde ve gelecekteki çıkar çatışmasının ana doğrultusunun bu ülkelerle, gelişmekte olan petrol ihracatçısı ülkeler arasında olduğunu açıkça ortaya koyuyor. ⁽¹⁰⁾

FIYAT SAVAŞI

1980'den 1982'ye kadar endüstrileşmiş kapitalist ülkeler dünya pazarında bir petrol bolluğu yaratmayı başardılar ve bu petrol ihracatçısı ülkelerin çoğunluğunu, herşeyden önce spot satış fiyatlarında, ama aynı zamanda kontrat fiyatlarında da indirim yapmaya zorladı, bu durum, bu eğilimin daha da büyüyeceğini belirten pek çok öngörü yapılmasına neden oldu. Ama, dünya enerji kaynaklarındaki ve bu enerji kaynakları dışı ticaretindeki gelişmelerin analizi böylesi varsayımların uzun dönemde temelsiz olduğunu gösteriyor.

1919'da, OECD ülkelerinin petrol ve petrol ürünleri net ithalatı yılda 1.310 milyon tona çıktı. Bu ithalatın 406 milyon tonunu ABD, 612 milyonunu Batı Avrupa ülkeleri, 267 milyon tonunu Japonya yaptı. 1981'de OECD'nin toplam ithalatı 993 milyon tona, yani yüzde 24,4 düştü. ⁽¹¹⁾ Neki, bu ülkeler böylesi bir sıkı «diyet» te uzun süre kalmayı çok zor başarabilirler.

2.000–2.005'lerde, ABD'nin petrol ürünlerindeki kendi kendine yeterliliğinin yüzde 45–50'den, Batı Avrupa'nın yüzde 25–30'dan fazla, olamayacağı öngörüldü. Japonya'nın ise sıfırdır. Bu nedenle petrol ve petrol ürünleri ithalatı için güvenilir kaynaklara ekonomik olarak elverişli koşullarla sahip olmayı sürdürebilmek endüstrileşmiş ülkelerin egemen ve iş çevreleri için merkezi bir ekonomik ve politik sorun oluyor.

⁽¹⁰⁾ Petrol ihraç eden ve ithal eden ülkeler arasındaki «enerji ilişkileri» sorununa burada değinilmedi. Çünkü o özel olarak üzerinde durulması gereken bir konudur.

⁽¹¹⁾ Quarterly Dil Statistics OECD/IEA, № 1, 1982, s. 122–127.

Petrol fiyatlarının düzeyi konusunda son birkaç yıldır keskinleşen savaş, sosyalist olmayan dünyadaki «enerji çelişkilerinin» önemli bir ögesidir. Fiyatlarda yukarıda sözü edilen düşüşe, OPEC ülkeleri 1 Nisan 1982'de üretimi ve pazara petrol arzını günde 17,5 milyon varile keskin bir biçimde düşürerek (1981 sonu düzeyinden yüzde 22 düşük) yanıt verdiler. OPEC kararıyla, standart hafif Arap petrolünün (API 34) temel fiyatı ton başına 250,12 dolar (varil başına 34 dolar) olarak saptandı. Bu 1981 başına göre yüzde 6,1'den büyük bir artış anlamına geliyordu. Bu tip petrolün fiyatı 1981'de, enflasyondan sonra bir önceki yılın fiyatından ortalama yüzde 13,2 yüksekti. 1982'nin ilk yarısında ise, bu artış yüzde 17,2 idi. Dünya çapında pazarın durumunu göstermek için bu sayılar, spot satışlarda ara sıra gözlenen fiyat düşüşlerinden (spot satışlar dünya petrol ticaretinin yüzde 5-7'ni kapsıyor) daha anlamlıdır.

Ne varki, OPEC ülkeleri uygulamada gerekli birliği sürdürmeyi başaramadılar. Bu ülkelerin çoğunun mali ve ekonomik durumları kısa erim-i pazar oynamaları sonucu ciddi olarak karmaşıklaştı. Bu, onlarda üretim kotalarını aşma, anlaşılan fiyattan uzaklaşma ve onu düşürme eğilimlerini yarattı. Aralık 1982'de ve Ocak 1983'te bu tür olayları ortadan kaldırmak için çabalar (OPEC'in Viyana ve Cenevre Konferansları) sonuç vermedi. Bunun anlamı, bu gruptaki gelişmekte olan ülkelerin petrol pazarının «yön vericisi olma» konumlarının emperyalist tekellerin lehine zayıflamış olduğudur.

Tüm bunlara karşın, petrol fiyatlarındaki son düşüş eğiliminin geçici nitelikli olduğu kanısındayım. Düşüş, doğal, teknolojik veya ekonomik etmenlerden kaynaklanmadı. Tersine böylesi etmenlerin işleyişi – sert katmanlı alanlardaki rezervleri işleme gereği ve petrol çıkarımının daha da karmaşık jeolojik ve teknik parametrelerinin ortaya çıkması gibi – bugün ve gelecekte petrol aramanın ve petrol alanlarını işlemenin maliyetini artırma yönündedir. Bu da, fiyatların artmasından başka bir sonuç vermez.

Açıktır ki, petrolün ve gazın dünya fiyatındaki değişmelerin arkasında yatan diğer etmenler yalnızca öngörülemeyen politik durumların etkisiyle ortaya çıkabilir. Bu bağlamda, ABD egemen çevrelerinin ve ABD petrol tekellerinin saldırgan, yayılcı politikasının yakıt ve enerji kaynaklarının uluslararası ticareti üzerinde derin istikrarsızlaştırıcı etkiler yaptığını vurgulayalım. Dünya nüfusunun yüzde 5,1'ne sahip ABD dünya enerji kaynaklarının yaklaşık üçte birini tüketiyor. «Tarihsel kökleri» olan bu bolluk, önemli ölçüde diğer ülkelerden yakıt ithali nedeniyle ABD şirketlerine ve tüketicilerine hemen hemen ekonominin her alanında hovardaca harcama «huyu» kazandırdı. 1977'de bir ton çeliğin (petrol olarak) enerji girdisi ABD'de 577 kilogram, Japonya'da 391 kg, İtalya'da 351 kg idi. 100 bin yolcuyla bir mil taşımak için yapılan enerji harcaması (petrol ton olarak)

ABD'de 10.872, Batı Avrupa ülkelerinde ise 6.258 (veya ABD'nin kinin yüzde 57,6 sıdır). Hemen belirtelim ki, ABD'de iç perakende yakıt ve enerji fiyatları her zaman diğer ülkelerden çok düşük oldu.

ABD'nin enerji «egoizmi» yalnız, gelişmekte olan dünyanın başlıca bölgelerindeki petrol kaynaklarının işlenmesini ABD çıkarlarına bağımlı kılmak çabalarında ortaya çıkmıyor. Aynı zamanda bağlaşıklarını bu çıkarlar için savaşımında aktif bir güç olarak kullanmasında (Orta Doğu'daki durumu «kontrol» etmek ve yeni enerji kaynaklarının ABD'nin tanıdığı önceliklere göre işlenmesini sağlamak) gözleniyor. Nerede ABD için avantajlı olacak bir biçimde statikoyu korumak gerekse, ABD egemen çevreleri açık baskının çeşitli biçimlerini kullanmaktan kaçınmıyor. Örneğin, Libya ile ilişkili olarak, bu çevreler açıkça bir petrol «boykotuna» ve silahlı işgal tehdidinde bile başvurular. Nijerya, Meksika, Kanada ve Venezuela gibi petrol ve gaz kaynakları emperyalizmin «yaşamsal» çıkarlar listesinde yer alan ülkelere büyük baskılar yapıldı. Tüm bunlar, petrol, gaz ve diğer enerji kaynakları pazarının durumunu karmaşıklştırıyor.

Bu nedenle, sosyalist olmanın dünyada enerji durumunun karmaşıkllığını ve çelişkililiğini sürdüreceği sonucuna varıyoruz. Bir yandan 1970'lerde ortaya çıkan bunalımın, endüstrileşmiş kapitalist ülkelerde enerji kaynaklarının üretimiyle tüketimi arasındaki orantısızlığın ana nedenleri varlığını sürdürmeye devam ediyor. Öte yandan, «doğal olarak» ortaya çıkan enerji sakınım etmenlerinin etkisi gözleniyor. Bu, yakıt fiyatlarının artmasının, enerjiyi daha verimli kullanma, tasarruf yapma programlarının uygulanmasının ve ulusal yakıt ve enerji komplekslerinin geliştirilmesinin bir sonucudur.

Kuşkusuz, günümüzdeki enerji sistemi köklü değişimlere uğrayacaktır. Tüm ülkelerin daha kolay ulaşabileceği, daha bol olan enerji kaynakları geliştirilecektir. Ama bu, bir gecede olmayacak, belirli bir geçiş dönemi gerekecek. Bize göre, bu 30–50 yıl veya daha uzun olabilir. Her durumda bu yüzyılın geri kalan yılları dünya enerji sistemini yeniden yapılandırmakta başlangıç aşaması olmaktan öteye gidemeyecek. Başlıca mineral yarıllara, herşeyden önce de, petrol ve doğal gazı dayanacak.

Sosyalist topluluk içinde derinleşen ekonomik bütünleşme süreci enerji sorununu her bir devletin koşullarını gözeterek dengeli olarak ele alma olanağını veriyor. Kapitalist dünyada işler başka türlü yürüyor. Orada pazar oyunlarının yasaları ve emperyalist gücün petrol ve gaz üreten ülkeler üzerindeki baskısı enerji durumunu çok daha zorlaştırıyor.

Böylesi baskıları sosyalist ülkelere de yapmak girişimlerini anımsayalım. Washington'un Sibiry'a'dan Batı Avrupa'ya döşenen gaz boru hattının yapımını engellemek için son girişimlerini anımsamak yeterlidir. Bu çaba rezilce sonuçlandı. Ne varki, o yalnız Sovyetler Birliği'ne yönel-

memişti, aynı zamanda kimi endüstrileşmiş kapitalist ölkelerin enerji çıkarlarını da baltalamak amacını taşıyordu. Bu, farklı sosyal sistemlere bağlı devletler arasında ticari ve ekonomik ilişkileri baltalama abalarnın bir yansımasıydı. Oysa, böylesi bağların gelişmesi, eşit ve karşılıklı yarara dayalı uluslararası işbirliği, hem enerji sorununu, hem de günümüzün diğer global sorunlarını çözmenin gerekli koşuludur.

*Teknik Bilimleri Doktoru
Kamel Manguşev
(SSCB)*

TÜSTAV

Kendi başına yaşamının başlangıcı

İki Toplumsal Sistemde Gençlerin Durumu Sorunu Üstüne

«Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisi sayfalarında şimdiye dek, kapitalizmde ve sosyalizmde gençlerin içinde buldukları koşulların genel tablosunu gösteren gerçekleri ve rakkamları veren birçok yazı yayınlandı. (!) Ama istatistik, ekonomik ve sosyolojik araştırmaların gerisinde insanların yazgısı ve gerçek durumları yatıyor. Genç insanlar hayata atılıyorlar ve ne gibi güçlüklerle karşılaşılıyorlar. Örneğin, okulu bitirdikten sonra bir iş bulma sorununa geldiği zaman. Bunu aynı yaşta ikin genç örneğinde görelim. İskoçyalı Stephen Kane ve Çekoslovakyalı Zdenek Zavudny.

«BİR İŞ İSTEMEK ÇOK ŞEY İSTEMEK MİDİR?»

İskoçya'nın Dundee kentinden 21 yaşındaki Stephen Kane, okulu bitirdikten sonra geçen beş yıllık zamanın çoğunda işsiz kaldı ve kendisiyle dergimiz için görüşmeyi yapan «Morning Star»dan gazeteci Frank Chalmers ile konuştuğu zaman, Londra'da paralı barınakta kalıyordu.

Stephen Kane şöyle dedi: «Okuldan ayrıldığım zaman tanıdığım işsizler vardı, ama onların tembel oldukları ve çalışmak istemedikleri şeklinde duyduğum tüm hikayelere inanıyordum. Benim için durumun farklı olacağını düşünüyordum, çünkü gerçekten çalışmak istiyordum, hatta başlangıçta birşey elde edemeyince bu benim daha kararlı bir biçimde yeneden denememe neden oldu. Yalnızca şanssız olduğuma ve sonuçta yolunun üzerine birşey çıkacağına inanıyordum.

Yaklaşık altı ay sonra, hiçbir sonuç elde edemeyebileceğimi fark etmeye başladım. Nedenin benimle ilgili olduğunu düşünmeye başladım-belki de aradığım tipte işler için yeteneksizdim. Bu beni gerçekten endişelendirdi. Tüm düşüncelerim bir iş bulma üzerine kurulmuştu. Bu yüzden buna güvenimi yitirince başka herşey de sanki ortadan yok oldu. Çalışmama nedeniyle kendimi suçlu hissediyordum. Ve her işe alınmama durumu kendimi daha da kötü hissetmeme neden oluyordu. Gün geçtikçe sabahları yataktan kalkmak daha zor geliyordu. O zamanlar, zannederim iş aramaktan adeta korkuyordum, çünkü gene geri çevrileceğimi biliyordum.

(!) Bu yazılardan biri «BSS» dergisinin 1982, 4. sayısında yayınlandı.

Hemen hemen hergün insanın «üzgünüm, size ihtiyacımız yok» sözlerini duyması korkunç bir şey. Sanki tüm dünya senin yararsız biri olduğunuzda anlaşmış. Evde kalmaya ve sadece gazetelerde çıkan iş ilanları için mektup yazmaya başladım. Paradan, otobüs ücretlerinden tasarruf edeceğime inandırımd kendimi ama zannedirim aslında ise yeni bir düş kırıklığına uğramaktan korkuyordum.

Yanıt almadığım zamanlar, öncelikle mektubun postada kaybolmuş olabileceği, zarfa yanlış adres yanlış adres yazmış olabileceğim şeklinde kendi kendime yorumlar yapıyordum. Yanıtlama nezaketi gösterdiklerinde dahi aldığım şey, «üzgünüz, boş yere eleman alınmıştır» diyen özel bir yanı olmayan teksin edilmiş bir not oluyordu, ancak başka bir olanak çıkarsa yeniden yazacaklardı.

Okuldan ayrıldıktan sonraki ilk 18 ay böyle geçti. Bu benim için bir işkenceydi. Evdeki hava gerçekten gergindi. Çünkü kendimi ebeveynlerimin sırtından geçinmek zorunda kalan bir parazit gibi hissediyordum.

İlk iş görüşmesini yapana kadar elliden fazla iş için mektup yazmıştım. Sonra bir gün bir ayakkabı mağazasında tezgahçılık işi için görüşmek üzere birkaç gün sonra gitmemi belirten bir mektup aldım. Şimdi hâlâ bu mektubu okuyuşumu, sonra bırakışımı, sonra tekrar alıp okuyuşumu ve tekrar bırakışımı hatırlarım. Mektubu en azından 20 kez okumuş olmalıyım. Sanki sırtımdan bir ton yük kalkmıştı. Görüşme günü kendi kendime fazla ümitli olmamamı söylüyordum. Ama gene de otobüsle kentin merkezine giderken heyecanlıydım. O kadar heyecanlıydım ki, neredeyse hasta olacaktım.

Mağazaya gittiğimde afalladım. Orada bu iş için başvurmuş 80'den fazla kişinin bulunduğunu gördüm. Benimle görüşen kişi kendilerinin bana sonucu bildireceklerini söyledi, ama bir şansım olmadığını biliyordum. Böyle bir durumda işverenler istedikleri herhangi bir kimseyi seçebiliyorlar; belki de bir fakülte mezunu bu işe girdi ve yaptığı iş ayakkabı satmak.

Birkaç gün sonra olumsuz yanıt geldiğinde herkes beni suçladı. İşe girememekte sanki ben hatalıydım. Ondan sonra günlerce kimsenin yüzüne bakamadım. Bende bir kusur olup olmadığını gerçekten merak etmeye başladım.

Bundan kısa bir süre sonra bana iş bulma planı uyarınca bir iş verildi, ama bu bir aldatmacadan başka birşey değildi. Gerçek bir iş değildi ve üç ay sonra yeniden işsizlik parasına kaldım. Daha sonra bunu başka bir geçici iş izledi ama o da aynı şekilde yararsızdı ve birkaç hafta sonra o işten de çıkarıldım. Birkaç aylık bir aradan sonra açıcılık öğrenmek için bir kurs olanağı elde ettim ve aklıma gelebilecek en son iş olmasına karşın bu işe giriştim.

Kurs bittikten sonra, birçok açılış işi için başvuruda bulundum, ama hep aynı eski hikaye-aynı işe çok sayıda talip vardı. Sonunda bir otelin mutfağında hammallık işine girdim. Müdür, bunun benim deneyim kazanmama yardım edeceğini ve bir süre sonra asıl açılış işine geçip geçemeyeceğimi göreceğini böyleledi. Ona gerçekten inandım, ama kısa zaman sonra ucuz işgücü olarak kullanıldığımı anladım. Burada da yeterince süratli çalışmadığım gerekçesiyle işten atıldım.

Bu işi kaybettikten sonra evde durum iyice kötüleşti. 1981 yazında, Londra'ya iş bulmak için taşınmaya karar verdim. Orada çok otel ve lokanta varken, açılış işi bulma olanağının daha çok olacağını düşündüm. Ama düşündüğüm gibi çıkmadı.

Param kısa zamanda tükendi, ve sürekli bir adresim olmadığı için sosyal sigorta ile sorunlarım oldu. Sonunda geceleri orada burada geçirmeye başladım, ta ki biri bana yardım için nereye gidebileceğimi söyleyinceye kadar. Bu yüzden sonunda bu yurttayım. Bu değiştirdiğim üçüncü yurt.

Herşeye karşın cesaretim büsbütün kırılmış değil. Çünkü benimle, aynı durumda olan bir sürü genç insanla karşılaştım. Bu yüzden işsiz olmanın kendi kursurumuz sonucu olmadığını biliyorum. Sanırım bu insanı biraz rahatlatıyor, ama itiraf etmeliyim ki, hâlâ zaman zaman biraz bunalm geçirdiğim oluyor. Nihayet, 21 yaşında iken doğru dürüst bir iş istemek çok şey istemek demek olmamalı. Öyle değil mi?

«İŞSİZ KALMAK MI? BÖYLE BİRŞEY AKLIMA HIÇ GELMEDİ»

«Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisi «Rude Pravo'dan Zdena Stepankova adlı gazeteciye, genç İskoçyalı ile yapılan görüşmeyi onunla aynı yaşta bir Çekoslovakyalıya göstermesini ve onunla konuşmasını rica etti.

CKD-Prag tesislerinde ⁽²⁾ transistör fabrikasının deney laboratuvarına vardığımda, o, özel bir alet için filtre yapıyordu. Kendisini görmeye geldiğim Zdenek Zavudny burada bir elektrikçi.

Onu seçmemin nedeni, fabrika gençlik komitesini aradığım zaman, bana fabrikada 20-21 yaşlarında ancak birkaç işçinin bulunduğunu söylemeleri idi. O yaşlarda gençlerin çoğu ya hâlâ orduda bulunuyorlar ya da yüksek öğrenimlerini sürdürüyorlar. Bana, orduda zorunlu dönemini henüz bitirmiş olan genç bir işçi bulunduğu söylendi. 21 yaşındaydı ve onun yaşındaki genç insanlardan farklı çok az yanı vardı. Bu, konuşmak için tam da aradığım özellikte bir insandı.

(2) Bu, Çekoslovakya'daki Makina Yapımı İşletmelerinin en büyüklerinden biridir. (Not Red.)

Evet, kuşkusuz Zdenek kapitalist ülkelerde gençler arasında yığınsal işsizlik olduğunu biliyor ve onların tepkilerini anlıyordu. Ama Onun, kendisine anlattığım genç İskoçyalı'nın içinde bulunduğu koşulları kafasında canlandırmasının veya kendisini ötekinin yerine koyup düşünmesinin zor olduğu hissediliyordu. Herşey kendi çevresinde gördüklerinden çok farklıydı.

Zdenek'e daha önce elektrikçi olmayı düşünüp düşünmediğini sorduğum zaman gülümsedi ve hayır anlamında başını salladı. Çocukken lokomotif sürücüsü olmayı ümit etmiş. Ama küçük çocukken uzak yerlere gitmeyi, güçlü bir makineye kumanda etmeyi kim düşlemezdi. Çocukların düşleri gerçekleşse, lokomotifleri sürecektir insanların sayısı, lokomotiflerden daha çok olurdu. Zdenek büyüdükten sonra bunun gelip geçici bir heves olduğunu anlamış. Orta okulu bitirdikten sonra, bir meslek öğrenmek ve yarı iletkenler fabrikasında çalışabilmek amacıyla CKD fabrika okuluna girmiş.

Bu nasıl olmuştu? Orta okulu bitiren bin gencin teknik okulu, çok sayıda fabrika veya meslek okulunu seçme şansı var. Mezunların çoğu üniversiteye girebilmek için sertifika alıyorlar. Kayıt için olağan koşul belli okulun kalifiye işçiyi hangi fabrika için yetiştiriyorsa o fabrikada çalışmasıdır.

Zdenek'in izlediği yol buydu. Neden CKD fabrika okulunda okumayı seçmişti? O, büyük bir yerde çalışmak istiyordu ve CKD dünya çapında tanınmıştı. Doğru, o, üniversiteye giriş sertifikasını almak için sınavlardan yeterli notu alamamıştı.

Kuşkusuz okulu bitirdikten sonra iş bulma sorunu yoktu. Sorun genel olarak iş bulma sorunu değil, hangi alanda bir iş sorunu idi.

İşini seviyor muydu? Evet, çünkü tek düze bir iş değil. Size bir şema ve gerekli malzemeler veriliyor ve bunları en uygun bir biçimde bir araya getirmek size bağlı. Zdenek, bunda kendisini başka bir genç insandan ayıran çok az şey olduğunu, ama ücretin daha yüksek olabileceğini düşündüğünü ekledi.

Ne kadar kazanıyordu? Ayda yaklaşık 2.100 kron (Çekoslovakya'da ortalama ücretin yaklaşık dörtte üçü). Vergileri düşükten sonra, eline 1.700–1.800 kron geçiyor. Bu yetiyor mu sorusuna olumlu anlamda başını salladı, ama bol harcayacak kadar olmadığını ekledi.

Ebeveynleri ve kardeşi ile birlikte üç odalı bir apartman dairesinde oturuyordu. Kuşkusuz aile bütçesine payına düşen katkısını yapıyor. Geri kalanını da giyim ve öteki giderlerine harcıyor.

Daha yüksek ücretli bir işe geçebilirdi. Ama O, hoşuna giden bir işte çalışmak istiyordu. Ordudaki görevini tamamladıktan sonra, kendisine

şimdi kazandığından 200–300 kron daha fazla kazanabileceği bir iş önerilmiş, ama tek düze bir işmiş. Bu işi geri çevirmiş ve zorunlu askerlikten sonra, eski işi olan deneysel laboratuardaki işine dönme hakkını kullanmış.

Öğrenime devam etmeyi planlıyor mu? Zdenek bir an düşündü: Şimdi belirli bir planım yok. Kaçırduğum bir iki fırsat oldu. Meslek okulunu bitirdikten hemen sonra teknik okulun gündüz bölümündeki ikinci kursa kaydolabiliyordim. Bu fırsatı neden değerlendirmedim, gerçekten bilmiyorum. Epey gecikmeyle, bir sene sonra kadar başvurdum. Beni mektupla öğrenime kabul edebileceklerini söylediler. Bunu düşündüğüm sıralar orduya çağrıldım. Öğrenime devam etmeliydim, şimdi böyle düşünüyorum.

Yeniden iş sorununa döndük. Geleceğinden ne derecede emin olduğunuzu öğrenmek istedim. Şu veya bu nedenle işten çıkarılma ve yapacak başka bir iş bulamama olasılığını hiç düşünmüş müydü?

Zdenek bana şaşırarak baktı. Bunları hiç düşünmemişti, böyle bir olayın olabileceği düşüncesi hiç aklına gelmemişti. Böyle bir durumla karşılaşabileceğini hayal etmek bile gülünçtü. Şimdiye kadar, kendini tatmin eden bir iş bulamayan kimse görmemişti.

Şunu eklemek isterim ki, o böyle bir kimse görmemişti, çünkü devrimden sonra doğmuştu. Daha yaşlı kuşaklar, 1930'larda, kapitalist yönetim zamanında 14 milyondan az nüfuslu Çekoslovakya'da 900.000 kişinin işsiz olduğunu hatırlarlar.

Bugün işsizlik genç kuşağın ancak kitaplarda okudukları birşey. Onlar, toplumun başta gelen kazanımlarından biri olan çalışma haklarını gerçek olduğunu biliyorlar. Bu hak, sosyalist Çekoslovakya'da her vatandaşın sosyal güvenliğinin temelini oluşturuyor.

Redaktörün Notu: Aynı yaşta ve aynı tipte iki gencin tabloları verildi. Her ikisinin de büyük beklentileri veya toplumsal anlamda özel-bir aktiflikleri yok. Ama her ikisi de aynı düşünceyle, dürüstçe çalışma düşüncesiyle yola çıkıyorlar. Kendi başına yaşamlarının başlangıçları aşağı yukarı aynı: Okul öğrenimi ve belirli bir süre meslek hazırlığı. Ama yaşamları sonradan ne kadar farklılaşıyor.

Kuşkusuz İngiltere'de her okul mezunu Stephen Kane ile aynı yazgıyı paylaşmıyor. Hepsi değil ama, resmi istatistiklere göre her beş kişiden biri. Bu rakam genel bir sonuç çıkarmaya yetiyor. Heşeyden çok, kapitalist toplumu, devlet düzeyinde genç insanların eğitimi ve etkin istihdamını planlamadaki ve hayata henüz atılan genç kuşağın ivedi sorunlarının çözümündeki yetersizliği. Bu yetersizlik, özel mülkiyete, insanın insan tarafından sömürülmesine ve acımasız rekabete dayanan üretim biçiminden kaynaklanıyor.

Açıklama

TKP MK Plenumu yapıldı.

Plenum, TKP Merkez Komitesi Politik Bürosunun Raporunu görüştü ve gerek uluslararası, gerekse ülkedeki politik gelişmelerin ışığında Partinin önünde duran yeni görevleri saptadı.

Plenum, İ. Bilen yoldaşın, TKP MK Politik Bürosu adına yaptığı öneri üstüne Haydar Kutlu yoldaşı MK Genel Sekreterliğine oybirliği ile seçti. Merkez Komitesi, İ. Bilen yoldaşı da Parti Başkanlığı görevine oybirliği ile getirdi.

Plenum uluslararası gelişmelerden, özellikle ABD emperyalist, harpçi çevrelerinin yumuşamayla baltalama ve silahlanma politikasından ülkemizdeki tüm barış güçlerinin duyduğu derin kaygıyı dile getirdi. Şimdi, ABD yönetiminin saldırgan politikasını gemlemek, dünya barışını savunmak görevi, tüm halkların ve halkımızın en önemli sorunudur. Sovyetler Birliği'nin ve öteki sosyalist ülkelerin yaptıkları barış önerileri ülkemizin çıkarlarıyla tam bir uyum içindedir.

Plenum ülkemizin bugün de her alanda bir bunalım içinde olduğunu belirtti. 12 Eylül 1980 devirmesiyle erke gelen generallerin şimdiki sözde «demokrasiye geçiş» manevralarını açığa vurdu. Gerçekte onlar parlamenter görünümlü militarist-polis rejimi kuruyorlar. Plenum cuntanın her alandaki politikasıyla, işkence ve yoğun baskılarla her geçen gün daha geniş politik güçleri karşısına aldığını saptadı. Bu durum, ülkemizde barış ve özgürlük isteyen tüm güçlerin önüne, – eğer onlar birleşirlerse – amaçlarına ulaşmak için tarihsel olanaklar açıyor.

Plenum, «Barış ve Ulusal Demokrasi İçin» başlığını taşıyan eylem programını tartıştı ve onayladı. TKP bugünkü evrede barışı savunmak, Türkiye'yi bir atom savaşından kurtarmak, ülkemizi ABD emperyalizminin jandarması yapma planlarını boşa çıkarmak, gerici askersel rejime son vermek ve ulusal bir demokrasi kurmak için, en geniş ulusal demokratik güçlerin işbirliğini gerçekleştirmeyi en ivedi görev sayıyor.

Plenum, tüm bu görevlerin yerine getirilmesinde, partiyi her alanda güçlendirme görevini çözümleyici temel görev olarak saptadı.

MK Plenumu, H. Erdal'ın Partiyeye karşı işlediği suçları inceledi. Ve oybirliğiyle bu kimsenin parti düşmanı bir provokatör olduğu sonucuna

vardı. Plenum, H. Erdol'ı partiden çıkarma kararını onayladı. Ve onun bir süre önce yayınladığı broşürleri anti-komünist propagandaya ve polise malzeme sağlayan, partiye karşı yöneltilmiş yalanlar ve bayağı karalamalar olarak suçladı.

MK Plenumu, MK üyesi Deniz yoldaşın cuntanın cellatlarınca işkenceyle öldürüldüğünü ve gizlice gömüldüğünü kamuoyuna açıkladı. Bu alçakça cinayetin sorumlusu cuntadır. Plenum, tüm parti örgütlerini, tüm üyeleri Deniz yoldaşın anısı önünde eğilmeye ve onun uğrunda canını verdiği yüce ülküleri gerçekleştirmek için savaşımı daha da güçlendirmeye çağırırdı.

Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi

7 Nisan 1983

TÜSTAV

Uruguay Komünist Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreteri Rodney Arismendi yoldaş'a

Değerli Rodney Arismendi yoldaş,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, 70. doğum yıldönümünüzü en içten duygularla kutlar.

Genç yaşta Uruguay Komünist Partisi saflarında savaşa atıldınız. Tüm yaşamınızı, işçi sınıfının davası uğruna adadınız. Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi ilkelerine sınıksız bağlı kaldınız. Türkiye komünistleri Sizi, Uruguay halkının değerli bir oğlu, uluslararası komünist ve işçi hareketin seçkin bir savaşçısı, değerli bir teorisyen ve eylem adamı olarak tanıyor. Türkiye Komünist Partisi, Uruguay komünistlerinin demokrasi savaşımındaki özverilerine, en geniş demokrasi güçlerinin birliği yolundaki ardıcıl çabalarına büyük bir değer biçiyor.

Değerli Rodney Arismendi yoldaş,

Size, 70. doğum yıldönümünüzde, sağlık, mutluluk, esenlik ve sorumlu görevinizde yeni yeni başarılar dileriz.

*Komünist selamlarımızla
Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

21 Mart 1983

FİDEF Genel Kurulu'na

Değerli arkadaşlar,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, Türkiye komünistleri adına Genel Kurulunuzu saygıyla selamlarım.

Genel Kurulunuz F. Almanya'ya yeni Amerikan nükleer roketlerin yerleştirilmek istendiği, işsizliğin – işten atılma tehlikesinin durmaksızın arttığı ve Türkiyeli işçilere karşı yabancı düşmanlığının tırmandığı, onları zorla Türkiye'ye geri göndermek için yeni yeni girişimlerin yürütüldüğü bir ortamda toplanıyor.

FİDEF Genel Kurulu Federal Almanya'daki Türkiyeli işçiler açısından bu nedenle büyük önem taşıyor.

Türkiye Komünist Partisi FİDEF'in ve Türkiyeli göçmen işçilerin öteki yığın örgütlerinin F. Almanya'daki barış savaşımına aktif katkılarını destekliyor. Eğer bu yıl içinde Batı Avrupa'ya yeni Amerikan füzelerinin yerleştirilmesi önlenemezse dünyamızda gerginliklerin, güvensizlik ortamının daha da yoğunlaşacağı ve nükleer bir savaş tehlikesinin son derece artacağı kesindir. ABD yönetiminin çılgınlığı sonucu çıkabilecek bir nükleer savaşın ilk dakikalarında Alman, Türk, Kürt, yerli-yabancı ayırımı ölmeksizin Federal Almanya Cumhuriyeti'ndeki tüm yaşayanların yok olacağını herkes biliyor. Bu tehlike ancak barış savaşımının daha da yükseltilmesiyle önlenebilir ve Türkiyeli göçmen işçilere de bu konuda büyük görev düşüyor.

Hitler faşizminin erke gelişinin 50. yılında F. Almanya'da Türkiyeli işçilere karşı tırmandırılan yabancı düşmanlığı Alman demokratik ilerici kamuoyunda derin kaygılar uyandırıyor. TKP bu kaygıları paylaşıyor. Türkiye Komünist Partisi, barış için ve işsizliğe karşı savaşımında olduğu gibi, yabancı düşmanlığına karşı savaşımında da FİDEF'in ve Türkiyeli göçmen işçilerinin öteki yığın örgütlerinin F. Almanya işçi sınıfı ve öteki ilerici güçleriyle ortak savaşımının daha da güçlenmesine büyük önem veriyor.

Ülkemizdeki gerici generaller cuntası bugünlerde demokrasiye geçişten söz ediyor. Bu sözlerin tamamen gerçek dışı olduğu çok açık ortadadır. Generallerin hile ve zorbalıkla getirdikleri anayasa, onların yaptığı öteki yasalar emekçilere hiç bir politik hak tanımıyor. İşkence ve baskılar azalmaksızın sürüyor. Son olarak partimizin Merkez Komitesi üyesi Deniz yoldaşımız cunta tarafından barbarca işkencelerle katledildi. Emekçilerin sorunlarını daha da ağırlaştıran cuntanın, göçmen işçilerin sorunlarına da tamamen kayıtsız kaldığını çok iyi biliyorsunuz. Onların gözleri dövizden başka bir şey görmüyor.

Türkiye Komünist Partisi, memlekette bugün en ağır koşullar altında sürdürülen, Türkiye'mizi bir atom savaşının sonuçlarından koruma, ülkemizin bölgede Amerikan jandarması yapılmasını önleme ve 12 Eylül'cü rejime son verme savaşımına, sizlerin yapacağı katkının büyük önem taşıdığına inanıyor. Özellikle bugün, idamlara, işkencelere, tutukevlerindeki insanlık dışı uygulamalara, ilerici güçler üzerindeki baskılara karşı, yurt dışındaki dayanışma hareketini daha da yükseltmek, cuntacı generalleri yalıtılmak için her çabayı göstermek gerekiyor.

Türkiye Komünist Partisi, yurt dışındaki göçmen işçilerimizin hareketini var gücüyle destekliyor. Komünistler, göçmen işçi hareketinin yığın örgütlerinde öteki ilerici politik güçlerle birlikte omuz omuza savaşımı, eylem birliğini savunuyorlar. Kalıcı kazanımlara ancak en geniş güçlerin işbirliği ile ulaşabiliriz.

Hepinizi bir kez daha saygıyla selamlar, Genel Kurulunuza başarılar dilerim.

Türkiye Komünist Partisi
Mekez Komitesi
Genel Sekreteri
Haydar Kutlu

9. 4. 1983

1983'te dergimiz 25. kuruluş yıldönümünü kutlayacak

Okuyucuya birkaç söz

«Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisi (Türkçe baskısı «Yeni Çağ») bu yıl 25 yaşını dolduracak. Komünist ve işçi partilerinin ortak yayını çeyrek yüzyıldır geliyor ve yetkinleşiyor. Derginin sayfalarında kardeş partilerce yayınlanan enformasyon ve bilimsel görüşler Size ne veriyor? Siz «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisinin sayfalarında neleri arayıp bulmak istiyorsunuz? Bu soruların yanıtı, kuşkusuz, yalnız derginin redaksiyonu için değil, Siz değerli okuyucularımız için de ilginç olacaktır. Bundan ötürü Sizden dergiyle ilgili görüşlerinizi belirtmenizi ve örneğin şu aşağıdaki soruları yanıtlamanızı rica ediyoruz:

– İlk kez dergiyi ne zaman ve neden okumağa başladınız? Bu hangi koşullarda oldu? Size «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisini kim tanıttı? Kaç zamandır dergiyi sürekli okuyorsunuz? Siz dergiyi 25 yıldır okuyan birisiyle karşılaştınız mı?

– Dergiyi okumağa başlayalıdan beri Sizin yaşamınızda, arkadaşlarınızın yaşamında, ülkenizin, partinizin ve örgütünüzün (eğer Komünist Partisi üyesi iseniz) ne gibi önemli gelişmeler oldu?

– Dostlarınız, arkadaşlarınız arasında «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisinin ele aldığı konuları tartışıyor musunuz? Sizde bazan yayınlanan yazıların yazarlarıyla tartışma isteği doğmuyor mu? Sizi hangi yazılar en çok ilgilendiriyor? Dergi Size ne veriyor, ondan neler bekliyorsunuz, onu nasıl görmek istiyorsunuz?

Mektuplarınızı bekliyoruz. Siz istediğiniz konuyu ele alabilir, istediğiniz soruyu istediğiniz biçimde yanıtlayabilir, kendiniz hakkında olanaklı gördüğünüz ölçüde bilgi verebilirsiniz. Mektuplar derginin enternasyonal kolektifine büyük yardımda bulunacak, bağlarımızın genişlemesi ve güçlenmesine katkıda bulunacaktır.

RAKAMLARIN DİLİYLE

	1958	1982
1. «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisinde temsil edilen partilerin sayısı	25	65
2. Derginin Yazı Konseyi üyelerinden oluşan ve konulara, bölgelere göre oluşturulmuş komisyonların sayısı	—	10
3. Derginin yayımlandığı dillerin sayısı	19	40
4. Ulusal yayınlar	19	75
5. Derginin dağıtılıp okunduğu ülkeleri sayısı	80	145

Derginin örgütlediği, kardeş partilerle ortaklaşa olanlar da içinde, uluslararası kollektif çalışmalar:

- Bilimsel konferans ve sempozyumlar - 61
- Yuvarlak masa toplantıları - 42

Derginin sayfalarında 24 ülkeden 3.102 yazarın yazısı yer aldı. Kardeş Parti Başkanlarının, Merkez Komitesi Genel (Birinci) Sekreterlerinin, ulusal kurtuluş hareketleri liderlerinin, uluslararası demokratik örgütlerin yöneticilerinin 264 yazısı yayımlandı. Sürekli çalışan Yazı Konseyinin kurulmasından (1969) sonra onun toplantılarında 48 kardeş partinin yöneticisi konuştu, «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisinden 174 delegasyon 41 ülkeyi ziyaret etti.

Dergide yayınlanan yazılardan 145 kitap ve broşur derlendi ve 3.228.400 adet basıldı.

Mektuplarınızı şu adrese bekliyoruz:

«Yeni Çağ» – Stredisko pro rozşirovani tisku,

Praha 6, Thakurova 3

Czechoslovakia

İÇİNDEKİLER

Sayfa

xx: Bayrağımız, Marks'ın, Engels'in, Lenin'in yüce öğretisidir	297
<i>Rodney Arismendi</i>	
Marks'ın felsefesini yorumlamalar üstüne	313
<i>İ. Bilen</i>	
Barişa giden yol savaş karşıtı güçlerin birliğinden geçer	329
xx: Günümüz sınıf savaşımında Lenin'in hegemonya konsepti	340
<i>Bruno Furch</i>	
Reel sosyalizm ve işçi hareketi	355
<i>Jaime Barrios</i>	
Savaşkanlığı yükseltme ve politik girişimcilik	364
xx: Baskı ve kovuşturmalara karşı	374
<i>Kamel Manguşev</i>	
Petrol piyasası: Durum ve uzun erimli etmenler	376
xx: Kendi başına yaşamının başlangıcı	389

ÖZEL SAYFALAR

xx: TKP Merkez Komitesinin açıklaması	394
xx: TKP Merkez Komitesinin Uruguay Komünist Partisi MK Birinci Sekreteri Rodney Arismendi yoldaşa mesajı	396
xx: TKP Merkez Komitesinin FİDEF Genel Kuruluna mesajı	397

«Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisi 40 dilde çıkıyor ve dünyanın her tarafında okunuyor.